

Miljökonsekvensbeskrivning

av

Översiktsplan för Varbergs kommun

Samrådsversion

Uppdragsnr: 108 57 17 Version: 3 Datum: 2024-11-27

Uppdragsgivare: Varbergs kommun
Uppdragsgivarens kontaktperson: Kristoffer Olofsson
Konsult: Norconsult AB
Uppdragsledare/huvudförfattare: David Reuterskiöld
MKB-ansvarig: David Reuterskiöld
Handläggare/specialister: Daniel Rogat
Nora Harms
Karin Edeskog
Jonas Johansson
Mikael Hammerman
Johan Hultman
Johanna Edestav
Dagmar Clough
Granskare: Sara Rydbeck

3	241127	MKB av ny översiktsplan för Varbergs kommun. Samrådsversion	David Reuterskiöld	Sara Rydbeck
Version	Datum	Beskrivning	Upprättat	Granskat

Detta dokument är framtaget av Norconsult AB som del av det uppdrag dokumentet gäller. Upphovsrätten tillhör Norconsult. Beställaren har, om inte annat avtalats, endast rätt att använda och kopiera redovisat uppdragsresultat för uppdragets avsedda ändamål.

► Sammanfattning

Varbergs kommun utarbetar en ny översiktsplan som ska ersätta nu gällande plan (ÖP 2010). Behovet av en ny plan motiveras bland annat med lagändringar i plan- och bygglagen och miljöbalken, ny regional planering, Hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och de ökande klimatförändringarna. Parallellt med framtagandet av ny översiktsplan görs även en miljöbedömning av den nya planen vars resultat är sammanställda i denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Kommunen har ambitionen att den nya översiktsplanen ska bidra till en hållbar samhällsutveckling och har bestämt att miljöbedömningen ska breddas till en hållbarhetsbedömning som utöver miljöbalkens krav på innehåll i en MKB även belyser ett flertal sociala och ekonomiska hållbarhetsaspekter.

Förslaget till ny översiktsplan innehåller ett antal utvecklingsinriktningar som ska vägleda kommande planeringsarbete i Varbergs kommun. I korthet kan dessa sammanfattas med att tyngdpunkten för kommunens framtida utveckling ska ske i Varbergs stad, serviceorterna Bua, Veddige, Våröbacka, Tvååker, Kungsäter, Rolfstorp och Skällinge samt i de så kallade stadsnära orterna, Tofta, Lindberg, Gödestad och Hunnestad vars kopplingar till staden ska stärkas. Den stadsnära landsbygden ska utvecklas med stor hänsyn till jordbruksmarken. I kustbygden prioriteras natur och friluftsliv och i skogsbygden och odlingsbygden prioriteras värdefull skogs- och jordbruksmark.

Planförslagets sammanvägda konsekvenser för olika miljöaspekter är i flera fall relativt måttliga jämfört med såväl nuläget som med det så kallade nollalternativet som motsvarar den troliga utvecklingen i kommunen om ingen ny översiktsplan görs och ÖP 2010 fortsätter att gälla. Detta beror dels på att planen generellt tar god hänsyn till frågor rörande människors hälsa och olika värden i landskapet och dels på att den planerade framtida samhällsutvecklingen inom staden och de större serviceorterna redan omfattas av fördjupningar till översiktsplanen som fortsatt ska gälla och som i vissa fall redan börjat genomföras.

Några skillnader finns dock. Nollalternativet har större fokus än planförslaget på att ny bebyggelse ska lokaliseras till samhällen utmed de större kollektivtrafikstråken medan planförslaget innebär större utbyggnad av de stadsnära orterna och på längre sikt troligen ett något större ianspråktagande av jordbruksmark inom den stadsnära landsbygden. Till skillnad från nollalternativet innebär planförslaget även att den fördjupade översiktsplanen för norra kusten upphör att gälla och ersätts av fördjupningar i planförslaget.

Planförslaget har en mer restriktiv hållning till vindkraft på land än nollalternativet vilket innebär att nya sådana anläggningar troligen inte tillkommer. Därmed tillkommer heller inga av de konsekvenser som modern, storskalig vindkraft ofta har på landskapsbild, naturmiljö med flera miljöaspekter. Även beträffande solenergi är planförslaget generellt restriktivt. Det framgår att kommunen ser begränsade möjligheter för större solcellsparker och det finns ett ställningstagande om att sådana inte ska anläggas på brukningsvärd åkermark med minskad påverkan på hushållning med mark som följd.

Förnybar energiproduktion är samtidigt avgörande för möjligheterna att minska samhällets klimatpåverkan som är den aspekt där planförslaget bedöms ha störst brister. Avsaknaden av konkreta och kraftfulla riktlinjer om hur utsläpp per sektor och person ska minskas, kombinerat med behovet av stora utsläppsminskningar i närtid, gör att planförslaget bedöms leda till stora negativa konsekvenser för klimatet. Detta accentueras ytterligare av att planförslaget starkt begränsar möjligheterna till ny vind- och solenergiproduktion.

Beträffande vattenhantering bedöms planförslaget innehålla erforderliga riktlinjer för att undvika mer betydande negativa konsekvenser för statusen i kommunens sjöar, vattendrag och kustvatten. Detsamma gäller avseende klimatanpassning mot översvämningar samt risker för ras, skred och erosion. Däremot bedöms planförslaget få vissa negativa konsekvenser för risk och säkerhet kopplat till sevesoverksamheter och transporter av farligt gods genom att antalet boende inom riskzoner kommer att öka.

Planförslaget innehåller flera allmänna riktlinjer som innebär god hushållning med mark. De öppningar som ges för utbyggnad av de stadsnära orterna och fortsatt stadsutveckling inom den stadsnära odlingsmarken väster om E6 bedöms samtidigt bidra till viss negativ påverkan avseende hushållning med jordbruksmark.

Konsekvenserna för social hållbarhet har bedömts uppdelat på aspekterna delaktighet, folkhälsa, jämställdhet, barnperspektivet, inkludering och integration samt gestaltad livsmiljö. Planförslaget påverkar dessa aspekter bland annat genom riktlinjer och ställningstaganden med bäring på mobilitet, hållbara transporter, boendeformer, närhet till offentlig och kommersiell service, tillgång till grönområden och andra offentliga rum i tätorter samt till kommunens viktigare natur- och rekreationsområden. Generellt bedöms planförslaget ha goda ambitioner avseende ovanstående frågor. I flera fall bedöms dock att riktlinjerna är väl allmänt hållna vilket kan skapa en osäkerhet om i vilken grad de är tillräckliga för att åstadkomma mer genomgripande förändringar i praktiken. Den sammanvägda konsekvensbedömningen för respektive aspekt har genomgående landat i att konsekvenserna jämfört med såväl nuläget som nollalternativet är förhållandevis små. Vissa positiva sociala konsekvenser förutses dock för några aspekter.

Planförslagets konsekvenser för ekonomisk hållbarhet har bedömts uppdelat på aspekterna kommunal ekonomi, samt förutsättningar för näringsliv, exploatörer och enskilda. Bedömningarna baseras i hög grad på förväntad befolkningsökning, planerade utbyggnader samt i vilken mån planförslaget främjar tillväxt, företags- och verksamhetsetableringar, pendlingsmöjligheter samt invånarnas möjligheter till utbildning, arbete och ett rikt socialt liv. Bedömningarna av planförslagets konsekvenser för ekonomisk hållbarhet är generellt positiva inte minst för näringslivet.

En sammanfattning av planförslagets sammanvägda konsekvenser för miljö samt sociala och ekonomiska hållbarhetsaspekter ges i tabellen nedan.

Miljöaspekter	Planförslag vs nuläge	Planförslag vs nollalternativ
Landskapsbild/kulturmiljö	Små negativa	Obetydliga
Naturmiljö	Obetydliga	Små positiva
Vatten	Obetydliga	Obetydliga
Klimatpåverkan	Stora negativa	Små negativa
Klimatanpassning	Små positiva	Små positiva
Friluftsliv och rekreation	Små positiva	Små positiva
Risk och säkerhet	Små negativa	Obetydliga
Hushållning med jordbruksmark	Måttliga negativa	Små negativa
Sociala aspekter		
Delaktighet	Obetydliga	Obetydliga
Folkhälsa	Obetydliga	Obetydliga
Jämställdhet	Små positiva	Obetydliga
Barnperspektivet	Små positiva	Små positiva
Inkludering och integration	Obetydliga	Obetydliga
Gestaltad livsmiljö	Små positiva	Obetydliga
Ekonomiska aspekter		
Kommunal ekonomi	Små positiva	Obetydliga
Förutsättningar för näringslivet	Måttliga positiva	Små positiva
Förutsättningar för exploatörer	Små positiva	Obetydliga
Förutsättningar för den enskilde	Små positiva	Obetydliga

► Innehåll

1	Inledning	7
1.1	Bakgrund	7
1.2	Miljöbedömning	7
1.3	Bredare hållbarhetsbedömning	7
2	Avgränsningar	8
2.1	Nivåavgränsning	8
2.2	Tematisk avgränsning	8
2.3	Bedömningsmetod	10
2.4	Bedömningsgrunder	10
3	Övergripande förutsättningar i kommunen	11
3.1	Varbergs kommun idag	11
3.2	Riksintressen	11
3.3	Världsarvet Grimeton	12
3.4	Skyddade områden	13
4	Studerade alternativ	14
4.1	Nollalternativet	14
4.2	Bortvalda alternativ	15
4.3	Planförslaget	16
5	Miljökonsekvenser	21
5.1	Landskapsbild och kulturmiljö	21
5.2	Naturmiljö	26
5.3	Vatten	30
5.4	Klimatpåverkan	36
5.5	Klimatanpassning – Översvämningar och höjda havsnivåer	37
5.6	Friluftsliv och rekreation	40
5.7	Risk och säkerhet	42
5.8	Hushållning med jordbruksmark	45
6	Sociala konsekvenser	48
6.1	Delaktighet	48
6.2	Folkhälsa	49
6.3	Jämställdhet	51
6.4	Barnperspektivet	52
6.5	Inkludering och integration	54
6.6	Gestaltad livsmiljö	55
7	Ekonomiska konsekvenser	57
7.1	Kommunal ekonomi	57

7.2	Förutsättningar för näringslivet	58
7.3	Förutsättningar för exploitörer	59
7.4	Förutsättningar för den enskilde	60
8	Samlad bedömning	61
8.1	Miljökonsekvenser	61
8.2	Sociala konsekvenser	61
8.3	Ekonomiska konsekvenser	62
8.4	Miljökvalitetsmål	63
8.5	Globala hållbarhetsmål	65
9	Uppföljning av planens miljöpåverkan	67
10	Referenser	68

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Kommunfullmäktige i Varbergs kommun beslutade den 30:e mars 2021 att en ny översiktsplan ska tas fram för kommunen som ska ersätta den gällande planen från 2010 (fortsättningsvis kallad ÖP 2010). Arbetet med den nya planen inleddes under 2021. Ett tidig version till ny översiktsplan arbetades fram under 2023 och har därefter granskats och diskuterats inom kommunen vilket resulterat i delvis ändrade och kompletterande direktiv om innehåll och riktlinjer. Under hösten 2024 har en reviderad version utarbetats och avsikten är att denna ska samrådats med allmänheten och övriga aktörer under slutet av 2024/början av 2025.

Behovet av en ny översiktsplan motiveras bland annat av ändrade planeringsförutsättningar såsom lagändringar gällande översiktsplanering i plan- och bygglagen, ändrade krav på miljöbedömning, tillkommande regional planering, Agenda 2030 och de 17 globala hållbarhetsmålen samt de eskalerande klimatförändringarna (Varbergs kommun, 2021-09-20).

1.2 Miljöbedömning

För kommunala planer som krävs i lag ska en strategisk miljöbedömning göras om ett genomförande av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Översiktsplaner ska som huvudregel alltid miljöbedömas då de anger förutsättningar för mark- och vattenanvändning samt ger riktlinjer och vägledning för verksamheter med potentiellt stor miljöpåverkan. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. Ytterligare ett viktigt syfte med miljöbedömningen är att ge allmänhet, organisationer, myndigheter och andra intressenter möjlighet att påverka planens utformning.

Miljöbedömningen omfattar dels en process, miljöbedömningsprocessen, dels framtagandet av en produkt, en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av planförslaget. Miljöbedömningsprocessen innebär att miljöbedömaren följer planarbetet på nära håll, flaggar för troliga effekter och konsekvenser av olika vägval och utformningar och bidrar med förslag till åtgärder för att undvika eller minimera negativ påverkan och skapa mervärden för miljö, hälsa och hållbar utveckling. MKB:n är det dokument som beskriver det slutliga planförslagets effekter och konsekvenser för miljön och människors hälsa. Vilka uppgifter en MKB för en plan ska innehålla anges i Miljöbalken 6 kap 11 §.

Detta dokument utgör en MKB för förslaget till ny översiktsplan för Varbergs kommun. MKB:n har upprättats av en konsultgrupp inom Norconsult AB med stor erfarenhet av miljöbedömning och kommunala planprocesser och med god sakkunskap inom de miljöaspekter som berörs. Arbetet har utförts med stöd av ett stort antal allmänt tillgängliga underlagsmaterial (bland annat öppna geodata) samt utredningar som kommunen låtit ta fram som underlag till planarbetet. Underlag och informationskällor redovisas i källförteckningen sist i dokumentet.

1.3 Bredare hållbarhetsbedömning

Varbergs kommun har en uttalad ambition att den nya översiktsplanen ska bidra till en hållbar samhällsutveckling. Kommunen har därmed även önskat att inom ramen för miljöbedömningen få en bredare utvärdering av hur långt planen når med avseende på såväl ekologisk som social och ekonomisk hållbarhet. Utöver påverkan på miljöaspekter enligt miljöbalkens krav – vilket kan anses täcka in den ekologiska, och delar av den sociala, dimensionen av hållbarhet – belyser MKB:n därför även hur planen påverkar ett antal ytterligare aspekter kopplade till social och ekonomisk hållbarhet. MKB:n har därmed vidgats till en bredare hållbarhetskonsekvensbeskrivning av planförslaget.

2 Avgränsningar

2.1 Nivåavgränsning

MKB:n har anpassats till översiktsplanens långsiktiga och strategiska karaktär. Det har även beaktats att planen endast är vägledande och att utvecklingsinriktningar, ställningstaganden och utpekad markanvändning ger visst utrymme för tolkningar i efterkommande skeden vilket kan öppna för delvis olika utvecklingsscenarioer. Således hålls konsekvensbedömningarna i MKB:n på en översiktlig nivå och dess påverkan beskrivs på en övergripande systemnivå. Analyserna går som oftast inte, eller endast kortfattat, in på enskildheter och enskilda objekt.

2.2 Tematisk avgränsning

2.2.1 Lagkrav och avgränsningssamråd

En MKB:n ska redovisa de betydande effekter och konsekvenser som en plan medför för de miljöaspekter som nämns i miljöbalken 6 kap, 2 §. Redovisningen ska omfatta såväl tillfälliga som bestående effekter som uppkommer på kort, medellång och lång sikt. Översiktsplanen anger övergripande förutsättningar för den fysiska planeringen och samhällsutvecklingen i många olika avseenden och under lång tid och kan därmed potentiellt påverka alla miljöaspekter på något sätt, såväl positivt som negativt. För att begränsa omfattningen av MKB:n till vad som är rimligt belyses dock endast de miljöaspekter som bedöms kunna påverkas i betydande grad av planförslaget.

Samråd om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och avgränsning har genomförts med Länsstyrelsen under hösten 2022 och våren 2023. Vid samråden har Länsstyrelsen bland annat framfört att MKB:n behöver belysa planens påverkan på befintliga riksintressen inklusive Natura 2000-områden. Länsstyrelsen har generellt också efterlyst att konsekvensbedömning görs i ett större landskapsperspektiv så att samlade överordnade konsekvenser av den fysiska planeringen blir belysta.

2.2.2 Miljö- och hållbarhetsaspekter som konsekvensbedöms

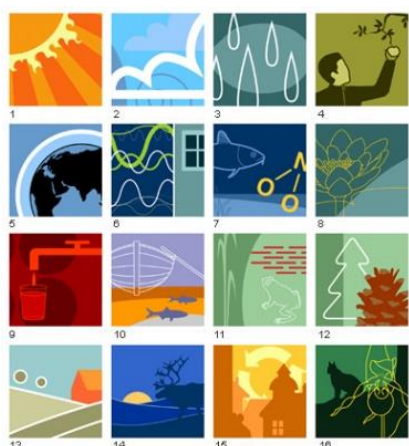
Samtliga de aspekter som belyses i MKB:n listas i tabell 2-1. Utöver de miljöaspekter som ska belysas enligt miljöbalken har Varbergs kommun bestämt att MKB:n även ska behandla ett urval relevanta aspekter kopplade till social och ekonomisk hållbarhet. För översiktlighetens skull har aspekterna i tabellen delats upp på de tre huvudkategorierna miljöaspekter, sociala hållbarhetsaspekter och ekonomiska hållbarhetsaspekter, även om vissa av aspekterna har koppling till mer än en av dessa kategorier och delvis går in i varandra. De aspekter som utgör en formell del av MKB:n i enlighet med miljöbalkens krav har i tabellen markerats med en asterisk(*). Dessa består av samtliga aspekter i gruppen "miljöaspekter" samt av de sociala aspekter som har direkt koppling till människors hälsa. Övriga aspekter går utöver miljöbalkens krav och är en del av den bredare hållbarhetskonsekvensbeskrivningen.

Vid bedömningen av såväl ekologiska som sociala och ekonomiska aspekter är olika ekosystemtjänster, och hur de påverkas av planförslaget, av stor betydelse. Ekosystemtjänster är ett samlingsnamn för sådana funktioner i naturmiljön som människan har nytta av. Rening och fördröjning av vatten i sjöar och våtmarker, pollinering, matproduktion och växternas fotosyntes är exempel på ekosystemtjänster. Hur väl ekosystemtjänster fungerar beror bland annat på hur intakta och resilienta naturliga ekosystem och ekologiska processer i omgivningen är, vilket i sin tur påverkas av människans nyttjande av landskapet. Länsstyrelsen har vid avgränsningssamrådet påpekat vikten av att kommunen låter utreda förekomsten av ekosystemtjänster och belyser påverkan på dessa i MKB:n. Varbergs kommun har också under 2022-2023 genomfört en kartläggning av viktiga ekosystemtjänster inom kommunen (Wahlsteen, 2023-01-31).

De flesta miljö- och hållbarhetsaspekter som bedöms i MKB:n påverkas indirekt av olika ekosystemtjänster och för att undvika upprepningar innehåller MKB:n inga separat texter av planförslagets konsekvenser för ekosystemtjänster. Däremot ligger planens effekter på olika ekosystemtjänster till grund för analyserna av hur olika aspekter påverkas vilket också framgår av konsekvensanalyserna i kapitel 5 till 7.

Tabell 2-1. Översikt över aspekter som belyses. Kommunen har valt att bredda MKB:n till en hållbarhetskonsekvensbeskrivning som utöver miljöaspekter även omfattar sociala och ekonomiska hållbarhetsaspekter. De aspekter som är en formell del av MKB:n har markerats med en asterisk (*). Övriga aspekter går utöver miljöbalkens krav och är en del av den bredare hållbarhetskonsekvensbeskrivningen.

Miljöaspekter	Sociala aspekter	Ekonomiska aspekter
Landskapsbild och kulturmiljö*	Delaktighet	Kommunal ekonomi
Naturmiljö*	Folkhälsa*	Förutsättningar för näringsliv
Vatten*	Jämställdhet	Förutsättningar för exploatörer/byggaktörer
Klimatpåverkan*	Barnperspektivet	Förutsättningar för den enskilde
Risk och säkerhet*	Inkludering och integration	
Hushållning med jordbruksmark*	Gestaltad livsmiljö	

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

2.2.3 Sveriges miljömål

Sveriges miljömål består av ett generationsmål och 16 miljö kvalitetsmål som ska vara vägledande för samhällets miljöarbete och anger det tillstånd i miljön som samhällsplaneringen ska sträva efter att uppnå. (Sveriges Miljömål, 2024). Arbetet med att uppnå miljömålen ska ses som det nationella genomförandet av den miljömässiga dimensionen av de globala hållbarhetsmålen som beskrivs nedan.

I MKB:n redogörs för hur förslaget till ny översiktsplan förhåller sig till de nationella miljö kvalitetsmål som bedöms kunna påverkas i betydande grad.

2.2.4 Globala hållbarhetsmål

FN har antagit Agenda 2030 med 17 globala mål för att uppnå en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling till år 2030 (se figur 2-1). För varje mål finns ett antal delmål. De globala hållbarhetsmålen påverkas på flera sätt av den fysiska planeringen och de miljöaspekter, sociala och ekonomiska aspekter som bedöms i MKB:n har alla kopplingar till olika mål. En utvärdering av hur berörda hållbarhetsmål påverkas av planförslaget ges i kapitlet samlad bedömning.

Figur 2-1. De 17 globala hållbarhetsmålen enligt Agenda 2030.

2.2.5 Geografisk avgränsning

MKB:n fokuserar huvudsakligen på de miljökonsekvenser som förslaget till ny översiktsplan orsakar inom Varbergs kommuns gränser, både på land och till havs. Då Varbergs kommun ligger vid kusten och planförslagets effekter på vattenkvalitet inte påverkar uppströms belägna vatten begränsas beskrivningarna av vattenkvalitet till de vatten som ligger inom kommunens gränser inklusive kust- och utsjövattenförekomster utanför kusten. I vissa avseenden kan dock planförslaget leda till effekter och konsekvenser även utanför kommunens gränser.

2.2.6 Tidsmässig avgränsning

MKB:n ska belysa konsekvenser på såväl kort som medellång och lång sikt och har liksom förslaget till ny översiktsplan år 2050 som horisontår även om det bedöms troligt att översiktsplanen inte kommer att anses relevant fullt så lång tid utan mer troligt ersätts av en ny plan inom de närmaste 15 åren.

2.3 Bedömningsmetod

Bedömningarna omfattar både tillfälliga och permanenta effekter och konsekvenser som bedöms uppstå på kort, medellång och lång tid om förslaget till ny översiktsplan antas. Som en anpassning till den tidiga och översiktliga planeringsnivån som en översiktsplan utgör är konsekvensbedömningarna generellt av övergripande karaktär och fokuserar på de förändringar i den fysiska miljön, samhällsutvecklingen, beteenden och trender som planförslagets utvecklingsinriktningar och riktlinjer för mark- och vattenanvändningen bedöms leda till. Även indirekta och samverkande (kumulativa) effekter beaktats.

Bedömning av påverkan och konsekvenser görs dels i förhållande till nuläget, dels till ett nollalternativ som motsvarar den förmodade utvecklingen inom kommunen om den nya översiktsplanen inte antas.

Förslaget till ny översiktsplan kan påverka de behandlade aspekterna på flera olika sätt. För varje aspekt avslutas beskrivningarna med en sammanvägd konsekvensbedömning sett i ett övergripande kommunalt perspektiv. Dessa sammanvägda konsekvensbedömningar görs i enlighet med Norconsults bedömningsmodell i en sjugradig skala, från stora positiva till stora negativa, enligt följande:

Stor positiv	Måttlig positiv	Liten positiv	Ingen/ obetydlig	Liten negativ	Måttlig negativ	Stor negativ
--------------	-----------------	---------------	---------------------	---------------	-----------------	--------------

2.4 Bedömningsgrunder

Referensramarna för bedömningarna av effekter och konsekvenser i denna MKB utgörs av relevanta globala, nationella, regionala och kommunala mål avseende miljö, hälsa och hållbarhet samt av gällande lagar med bäring på miljö och hälsa och utpekade värden inom samhällsplaneringen.

Till de viktigaste målen hör de 17 globala hållbarhetsmålen enligt Agenda 2030 samt nationella miljö kvalitetsmål och folkhälsomål.

Viktiga lagar som beaktas i miljöbedömningen är miljöbalken, med tillhörande förordningar, liksom plan- och bygglagen. Särskilt beaktas miljöbalkens övergripande bestämmelser om att främja hållbar utveckling och hushållning med mark och vatten, utpekade riksintressen samt miljö kvalitetsnormer för vatten.

Bedömningarna värderas också mot Plan- och bygglagen skrivelser i 2 kap 3 §. Här anges bland annat att planläggning ska ske med hänsyn till natur- och kulturvärden samt miljö- och klimataspekter. Vidare ska planläggning främja - från social synpunkt - goda livsmiljöer som är tillgängliga för alla, långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror, god ekonomisk tillväxt och effektiv konkurrens, samt bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

3 Övergripande förutsättningar i kommunen

3.1 Varbergs kommun idag

Varbergs kommun ligger i Hallands län och gränsar till Kungsbacka, Marks och Falkenbergs kommuner. Enligt uppgifter på kommunens hemsida har kommunen en cirka sex mil lång kustremsa mot Kattegatt och landarealen uppgår till cirka 875 km². Därtill omfattar kommunen knappt 800 km² av det utanförliggande havsområdet från kusten till territorialvattengränsen. Centralorten utgörs av Varbergs stad. I kommunen finns 19 tätorter och sex serviceorter; Tvååker, Rolfstorp/Skällinge, Bua, Våröbacka/Limabacka, Veddige och Kungsäter (Varbergs kommun, 2023). Befolkningen uppgick 2022 till 67 800 personer (SCB, 2023).

Den västra delen av kommunen hör naturgeografiskt till södra Hallands kustland som präglas av flacka, vidsträckta strandområden. Dessa övergår mot öster i odlingsbygd som idag främst upptas av åkermark. Den mer höglänta östra delen av kommunen hör istället till sydsvenska höglandets västdel och domineras av skog.

3.2 Riksintressen

I Varbergs kommun finns ett flertal områden som är upptagna som riksintresseområden enligt miljöbalkens 3:e och 4:e kapitel.

I tredje kapitlet regleras riksintressen för en rad särskilda markanvändningsintressen; såväl gällande bevarande som annan markanvändning. Sådana riksintresseområden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada de värden eller verksamheter som utpekandena avser att skydda. Om flera oförenliga riksintressen enligt 3:e kapitlet sammanfaller inom ett område ska företrädare ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med den fysiska miljön. Nedan ges en kort sammanfattning över de riksintressen som berör Varbergs kommun. För kartor över riksintressenas utbredning hänvisas till översiktsplanen.

Stora delar av kustvatten inom kommunen är av riksintresse för yrkesfiske enligt 3 kap 5 §. Vidare finns ett flertal områden av riksintresse enligt 3 kap 6 § för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv. Tolv riksintesseområden för naturvård ligger helt eller delvis inom kommunen. Det gäller bland annat stora delar av kustbandet med dess rika fågelliv, men även områden inom skogsbygden och odlingslandskapet. Vidare finns sju områden av riksintresse för friluftslivet varav fyra på land och tre till havs. För kulturmiljövården finns fem utpekade riksintressen som helt eller delvis ligger i Varbergs kommun, bland annat Varbergs slott och fästning samt odlingslandskapet, fornlämningsmiljön och radiostationen i Grimeton.

Figur 3-1. Varbergs fästning utgör ett riksintresse för kulturmiljövården. Foto: Jan Norrman / Riksantikvarieämbetet. 1997. <https://creativecommons.org/licenses/by/2.5/deed.en>

Ringhals kärnkraftverk med omgivande mark på Våröhalvön är av riksintresse för energiproduktion enligt 3 kap 8 §. Vägarna E6 och 41 är, liksom järnvägssträckningarna genom kommunen, av riksintresse för kommunikation enligt 3 kap 8 §. Detsamma gäller Varbergs hamn med tillhörande farleder och buffertzoner. Även Vi-debergs hamn vid Ringhals, och dess hamninlopp, är av riksintresse för kommunikation.

Miljöbalkens fjärde kapitel pekar ut ett antal geografiska områden som i sin helhet är av riksintresse i kraft av sina samlade natur- och kulturvärden. Inom dessa områden får exploateringsföretag generellt endast ske om de inte påtagligt skadar natur- och kulturvärden. Det finns dock undantag som ger exploateringsintressen företräde. Undantagen gäller om bevarandebalansen riskerar att motverka tätortsutvecklingen eller det lokala näringslivet, eller om anläggningar för totalförsvaret eller materialutvinning behövs.

Hela kustområdet, upp till väg E6, inom Varbergs kommun ingår i ett större område av riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt miljöbalken 4 kap 2 §. Samma område är även av riksintresse för högexploaterad kust vilket bland annat innebär att fritidsbebyggelse endast får komma till stånd i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse såvida inte särskilda skäl föreligger.

I kommunen finns också ett större antal Natura 2000-områden enligt fågeldirektivet och/eller art- och habitatdirektivet vilka också utgör riksintressen enligt 4 kap 8 §. Dessa områden är i hög utsträckning också avsatta som naturreservat.

3.3 Världsarvet Grimeton

I Varbergs kommun ligger radiostationen Grimeton. Hela anläggningen, med sex stora antenntorn och bevarad stationsbyggnad från 1920-talet, är utpekad som världsarv. Ett världsarv utgörs av en plats, ort eller miljö som på ett unikt sätt vittnar om jordens och människans historia i enlighet med Unescos konvention om skydd för världens kultur- och naturarv (UNESCO, 1972). Världsarvet omfattas av en inre och en yttre skyddszon med tillhörande vägledning för att undvika åtgärder som skadar världsarvet.

Figur 3-2 Världsarvets antenntorn på rad. Foto: Wikimedia commons (CC BY-SA 4.0).

3.4 Skyddade områden

Ett stort antal områden i Varbergs kommun omfattas av olika områdesskydd för naturen enligt miljöbalkens 7:e kapitel varav de viktigaste omnämns i det följande. Inom kommunen finns ett flertal Natura 2000-områden enligt 7 kap 28 §, vilka som tidigare nämnts även utgör riksintressen enligt 4 kap 8 §. I kommunen finns även 34 naturreservat som bildats i syfte att bevara och vårda biologisk mångfald och miljöer med höga naturvärden. Vidare finns ett 15-tal mindre skogsområden som av Skogsstyrelsen tagits upp som specifika biotopskyddsområden vilket innebär ett skydd av likvärdig status som naturreservat.

Längs kusten, sjöar och vattendrag råder strandskydd som i normalfallet omfattar 100 meter från strandkanten både inåt land och ut i vattnet. Längs huvuddelen av Varbergs kustzon är dock skyddet utökat till 300 meter och i anslutning till ett flertal större sjöar i östra delen av kommunen är skyddet utökat till 200 meter (Länsstyrelsen i Hallands län, 2014-12-03).

Ramsarkonventionen från 1971 är en global naturvårdskonvention om att bevara våtmarker och vattenmiljöer och använda dem på ett hållbart sätt. De 172 länder som skrivit under konventionen åtar sig att utse och bevara minst ett våtmarksområde av internationell betydelse (Naturvårdsverket, 2023). Sverige har hittills utsett 68 Ramsarområden varav två ligger inom Varberg; Getterön samt Träslövsläge-Morups tånge.

Figur 3-3. Vy över Getteröns naturreservat. Wolfgang Mozart, CC BY-SA 3.0.

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är juridiskt bindande bestämmelser om kvaliteten i luft, vatten eller miljön i övrigt som syftar till att skydda människors hälsa eller miljön. Det finns idag MKN för luft och vatten och buller. MKN för buller gäller dock endast kommuner med mer än 100 000 invånare, vägar med mer än tre miljoner fordon per år och järnvägar med mer än 30 000 tåg per år. Inom Varbergs kommun gäller MKN för buller således bara väg E6 och västkustbanan. MKN för utomhusluft gäller i hela landet men riskerar normalt bara att över-skridas i högratifierade och slutna gaturum i större städer. MKN för vatten finns för både ytvatten och grundvatten och gäller för alla statusklassade vattenförekomster. I Varbergs kommun finns ett stort antal ytvattenförekomster i form av sjöar, större vattendrag och kustvattnen. Det finns även ett antal grundvattenförekomster. Dessa beskrivs närmare under avsnitt 5.3.

4 Studerade alternativ

4.1 Nollalternativet

Enligt 6 kap § 11 3b miljöbalken ska en MKB innehålla en beskrivning av miljöns sannolika utveckling om planförslaget inte genomförs, ett så kallat nollalternativ. Vid nollalternativet kommer ÖP 2010 fortsätta att gälla och vara vägledande för kommande samhällsutveckling och fysisk planering. Nollalternativet innebär också att samtliga nu gällande fördjupningar av översiktsplanen fortsätter att gälla, inklusive fördjupningen för norra kusten som däremot utgår om förslaget till ny översiktsplan antas. I nollalternativet ingår, liksom i planförslaget, dock att pågående fördjupning för Väröbacka antas och ersätter motsvarande delar av fördjupningen för norra kusten.

I många avseenden är huvuddragen i det nya planförslaget snarlika de i ÖP 2010 vilket innebär att nollalternativet till stor del bedöms innebära en likartad utveckling som det nya planförslaget. Vissa övergripande skillnader föreligger dock mellan nollalternativet och planförslaget varav de viktigaste sammanfattas nedan:

- I nollalternativet finns ett större fokus än i planförslaget på att ny bebyggelse ska lokaliseras till samhällen utmed de huvudsakliga kollektivtrafikstråken som pekas ut i länets kollektivtrafikstrategi, det vill säga Västkustbanan, E6/gamla E6, Viskadalsbanan/väg 41 mot Borås samt väg 153 mot Ullared (Region Halland, 2016). I praktiken bedöms dock skillnaderna i lokaliseringen av ny bebyggelse bli relativt måttliga då de orter som i planförslaget pekas ut för huvudsaklig bebyggelseutveckling till stor del fortsatt är desamma som i ÖP 2010.
- I planförslaget sker en större satsning på utveckling av de så kallade stadsnära orterna, Tofta, Lindberg, Gödestad och Hunnestad jämfört med nollalternativet, med högre ambitioner att utveckla goda kopplingar mellan dessa orter och stadskärnan.
- Till skillnad från i ÖP 2010 gör planförslagets markanvändningskarta skillnad på odlingslandskapet i zonen mellan Varbergs stad och de stadsnära orterna, som benämns stadsnära landsbygd, och odlingsbygden i övrigt. Planförslagets beskrivningar avseende utveckling, markanvändning och ställningstaganden innehåller också vissa nyansskillnader mellan dessa markslag. För odlingsbygden är inriktningen aktiv produktion och fortsatt brukande av marken. För den stadsnära landsbygden är inriktningen en restriktiv utveckling med stor hänsyn till den värdefulla jordbruksmarken. För odlingsbygden finns ställningstaganden om att jordbruksmarken ska prioriteras och ny bebyggelse på brukningsvärd jordbruksmark ska undvikas. För den stadsnära landsbygden öster om E6 är ställningstagandena att hög restriktivitet för ny bebyggelse ska råda men att enstaka ny bebyggelse kan tillåtas genom anslutning till det historiska bebyggelsemönstret och att de stadsnära orterna ska tillåtas växa inifrån och ut. Detta bedöms på längre sikt leda till att åkermarken i den stadsnära landsbygden tas i anspråk för bebyggelse eller annan urban markanvändning i högre grad än övrig åkermark i kommunen. Samma sak bedöms i viss mån även gälla nollalternativet. Planförslagets utpekande av stadsnära landsbygd som eget markslag bedöms dock på sikt leda till en något starkare sådan utveckling.
- Såväl nollalternativet som planförslaget motsätter sig vindkraftsetableringar till havs men nollalternativet innebär betydligt bättre möjligheter för etablering av större vindkraftsanläggningar till lands. Detta då ÖP 2010 anger att det ska finnas goda förutsättningar för nya vindkraftsetableringar och pekar ut 11 områden där vindkraft ska prioriteras framför andra intressen och där nya bostäder ska prövas med stor restriktivitet. I planförslaget har fyra av dessa områden (Kushult, Mäsen, Årsjö och Skärte) tagits bort. Planförslaget prioriterar heller inte prövning av vindkraft inom något av de tre nya områden (Kärret, Björnamossen och Holm) som identifierades vid en underlagsutredning till planen (Ecogain, 2023). Planförslaget innehåller också ställningstaganden som i praktiken starkt begränsar möjligheten till utbyggnad av vindkraft inom de kvarvarande sex utpekade områdena (varav tre redan är utbyggda). Ett

av de områden (Sällstorp/Derome) som pekades ut som lämpliga i ÖP 2010 har också avförts sedan en ansökan om vindkraftsetablering i detta område avslagits av Mark- och miljööverdomstolen med hänsyn till områdets betydelse som fågellokal (Tillstånd till vindkraftverk på fastigheten A m.fl. i Varbergs kommun, 2013).

- Den fördjupade översiktsplanen för norra kusten, antagen 2017, kommer att utgå om planförslaget antas. Istället finns i förslaget till ny översiktsplan fördjupningar för områdena Tångaberg, Årnäs, Bua och Stråvalla/Löftaskog. Fördjupningarna för Årnäs och Tångaberg anger en mindre och mer hänsynsfull utbyggnad än den fördjupade översiktsplanen för norra kusten. I Tångaberg motvägs dock detta delvis av att ett nytt utredningsområde för bostäder samtidigt pekas ut på skogsmark i södra delen av området (BU4). Inom Bua är skillnaderna mellan FÖP Norra kusten och planförslaget mer marginella och i Stråvalla/Löftaskog öppnar planförslaget tvärtom för en större exploatering jämfört med FÖP Norra kusten genom att ytterligare skogsmark inom Löftaskog pekas ut som utredningsområden för bostäder.
- Planförslaget har något tydligare ställningstaganden än nollalternativet om att naturvårdens, friluftslivets och kulturmiljövårdens intressen ska prioriteras inom kustbygden och att en restriktiv hållning här ska tillämpas avseende ny bebyggelse.
- Planförslaget trycker något mer än nollalternativet på att nya verksamheter får en hållbar lokalisering och att möjligheter till förtätning av befintliga verksamhetsområden ska beaktas för att minimera ianspråktagande av jordbruksmark. Skillnaden är dock marginell och bedöms inte leda till några mer betydande skillnader mellan nollalternativ och planförslag avseende lokaliseringen av nya verksamheter.

4.2 Bortvalda alternativ

Arbetet med översiktsplanen har löpande innefattat studier av olika alternativa inriktningar, markanvändningar och ställningstaganden där gjorda val och bortval successivt lett fram till det valda planalternativet. Sådana alternativa utformningar av planens olika delar har bland annat innefattat följande:

Mer omfattande utbyggnad har övervägts i Himle, som eventuell ytterligare stadsnära ort, samt i Derome med hänsyn till ortens läge i anslutning till befintliga kollektivtrafikstråk. Dessa alternativ valdes bort eftersom de berörda orterna bedömdes ha mindre goda lokala förutsättningar för vidare samlad bebyggelse på grund av risk för påverkan på lokala natur- och kulturvärden (runt Derome), begränsad egen service och större avstånd till olika former av närliggande service.

Tidigare övervägdes att planförslagets markanvändningskarta inte skulle peka ut ett vägreservat för ny trafikplats vid Hunnestad utan endast vid Himle. Eftersom det funnits viss osäkerhet om genomförbarheten av en trafiklösning vid Himle och då kommunen inte har full rådighet över valet av läget för en ny trafikplats och samtidigt inte velat utesluta möjligheten till trafikplatser i båda lägena valdes dock att i planen reservera mark för nya trafikplatser både vid Himle och Hunnestad.

En alternativ utvecklingsinriktning övervägdes tidigare där kommunens framtida tillväxt koncentrerades till stadsområdet i högre grad än i det nu valda planförslaget, och i gällande fördjupningar av översiktsplanen, kombinerat med mindre tillåtande ställningstaganden om nybyggnation på landsbygden. Motiv för detta alternativ var bland annat att minimera ianspråktagande av jordbruksmark och klimatpåverkan samt att det ansågs kunna främja den kommunala ekonomin. Alternativet valdes dock bort eftersom det skulle krävt att utpekade utbyggnadsområden i de fördjupade översiktsplanerna hade behövt ses över och då det i viss mån ansågs kunna riskera att motverka förutsättningarna för en levande landsbygd och livskraftiga serviceorter.

I planalternativ med betydligt mer gynnsamma förutsättningar för nya vindkrafts- och solcellsanläggningar studerades under arbetet med planens. I detta pekades samtliga de områden som identifierats i solenergi- och

vindkraftsutredningen (Ecogain, 2023) ut som lämpliga för fortsatt prövning av sådana anläggningar om än med ett flertal ställningstaganden om krav på hänsyn. Här ingick även ett område för vindkraft till havs i yttre delen av kommunens havsområde. Under kommunens interna gransknings- och diskussionsprocess under första halvåret 2024 valdes dock detta alternativ bort till förmån för det nu valda alternativet där kommunen valt att prioritera andra värden och verksamheter som bedömdes stå i för stor konflikt med vindkraft och solcellsanläggningar.

4.3 Planförslaget

En översiktsplan beskriver kommunens syn på hur den fysiska miljön ska utvecklas långsiktigt och ger vägledning om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen ska också ange riktlinjer och ställningstaganden om hur avvägningar ska göras mellan olika intressen och hur allmänna intressen och värden ska tillgodoses vid planering och byggande.

I förslaget till ny översiktsplan anges att det övergripande målet för Varberg är hållbar utveckling och att planförslaget utgår från en rad mål med koppling till hållbarhet såsom de globala hållbarhetsmålen – där särskilt mål 11 (hållbara städer och samhällen) lyfts fram – barnkonventionen, de nationella miljökvalitetsmålen, folkhälsomålen och de transportpolitiska målen.

Därutöver har även fem planeringsinriktningar som kommunen beslutade om under 2022 legat till grund för planförslaget:

- Skapa goda livsmiljöer - på landsbygden och i staden
- Växa i takt
- Skapa ett fossilfritt och cirkulärt Varberg
- Beredd på ett förändrat klimat
- Utveckla och ta tillvara det som är bra med Varberg

4.3.1 Utvecklingsinriktning 2050

Planförslaget redovisar ett antal övergripande riktlinjer som ska vara vägledande för utvecklingen av funktioner och funktionella samband avseende bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer, så kallade, utvecklingsinriktningar. Dessa illustreras i karta i figur 4-1 och huvuddragen i dem återges nedan.

Planförslaget slår fast att det ska finnas möjligheter för utveckling i hela kommunen men anger samtidigt att Varbergs stad, de stadsnära orterna och serviceorterna ska utgöra tydliga tyngdpunkter där den största utvecklingen av bostäder, arbetsplatser och service sker. Varbergs stad är motorn i kommunens utveckling och ska fortsätta att utvecklas med kvaliteter och funktioner som bidrar till kommunens och regionens utveckling och attraktivitet. De större serviceorterna Bua, Veddige och Tvååker anses redan idag ha goda förutsättningar för tätortsutveckling och Väröbacka spås få mycket god tillväxtpotential genom tillkomsten av en ny tågstation. De mindre serviceorterna Kungsäter, Rolfstorp och Skällinge är viktiga för omgivande landsbygd och det ska finnas förutsättningar för bygdeutveckling i och kring dessa orter. Alla serviceorterna ska också ges möjlighet att utvecklas enligt befintliga fördjupade översiktsplaner. De stadsnära orterna (Tofta, Lindberg, Hunnestad och Gödestad) erbjuder attraktiva, lantliga boendemiljöer kombinerat med närhet till stadens serviceutbud och ska ges möjlighet till utveckling samtidigt som orternas identiteter tas tillvara.

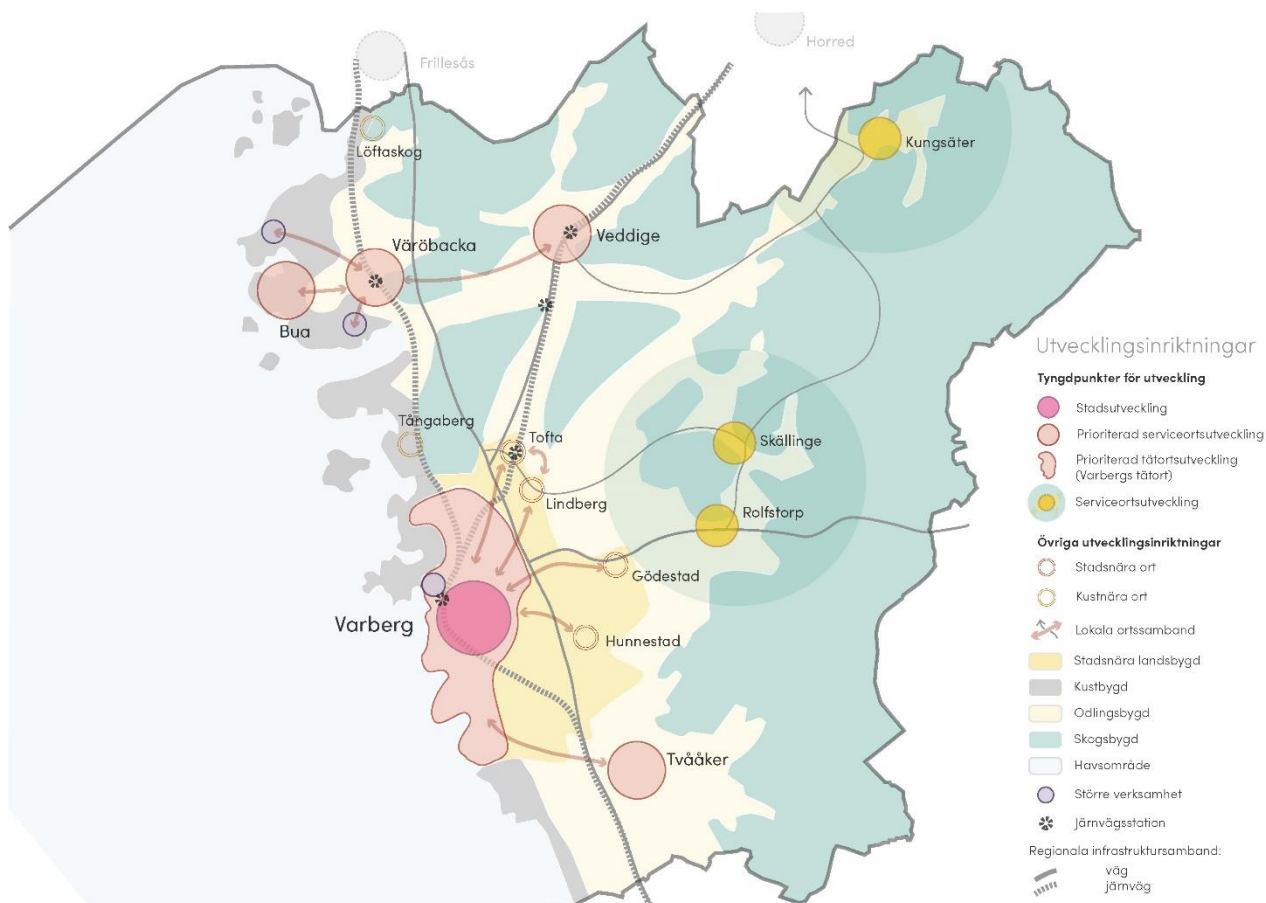
Möjligheterna för utveckling av såväl befintliga som nya verksamheter ska vara god och nya verksamhetsområden ska utvecklas i takt med näringslivets behov. Varbergs hamn, Södras verksamhet och Ringhals kärnkraftverk utgör långsiktiga verksamheter vilket ska beaktas i kommunens fysiska planering.

Kustens och landsbygdens kvaliteter ska värnas och utvecklas. Kustbygden har en hög attraktivitet för boende och besökare. Här prioriteras utveckling av natur-, rekreations- och upplevelsevärden samtidigt som

bebyggelseutveckling möjliggörs på några platser i anslutning till befintliga tätorter med utbyggd service och infrastruktur. För övriga områden är restriktiviteten hög.

Varbergs landsbygd har varierande förutsättningar för utveckling och behov av varsamhet. Här ska aktiv produktion och brukande av marken bedrivas samtidigt som det ska finnas förutsättningar för näringslivsutveckling, besöksnäring och boende med lantliga kvaliteter. Värdefulla natur- och friluftsområden ska värnas och i odlingsbygden prioriteras värdefull jordbruksmark. Den stadsnära landsbygden, mellan stadens utkant och de stadsnära orterna, ska utvecklas restriktivt med stor hänsyn till den värdefulla jordbruksmarken och befintliga gårdsverksamheter.

Starka samband ska utvecklas för resor och transporter. Ökad kapacitet på Västkustbanan och ett nytt centralt resecentrum i Varberg ger bättre möjlighet till pendling med kollektivtrafik och den nya tågstationen i Väröbacka ska bli ett nav för kollektivtrafiken i kommunens norra del. Utvecklingen av staden och orterna liksom av verksamheter ska ske med utgångspunkt i kollektivtrafiknoder. Cykel- och bussmöjligheter till och från den nya stationen i Väröbacka ska förbättras och stationsnära bostads- och verksamhetsutveckling ska möjliggöras. De lokala sambanden mellan staden och de stadsnära orterna ska stärkas genom bättre kopplingar för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

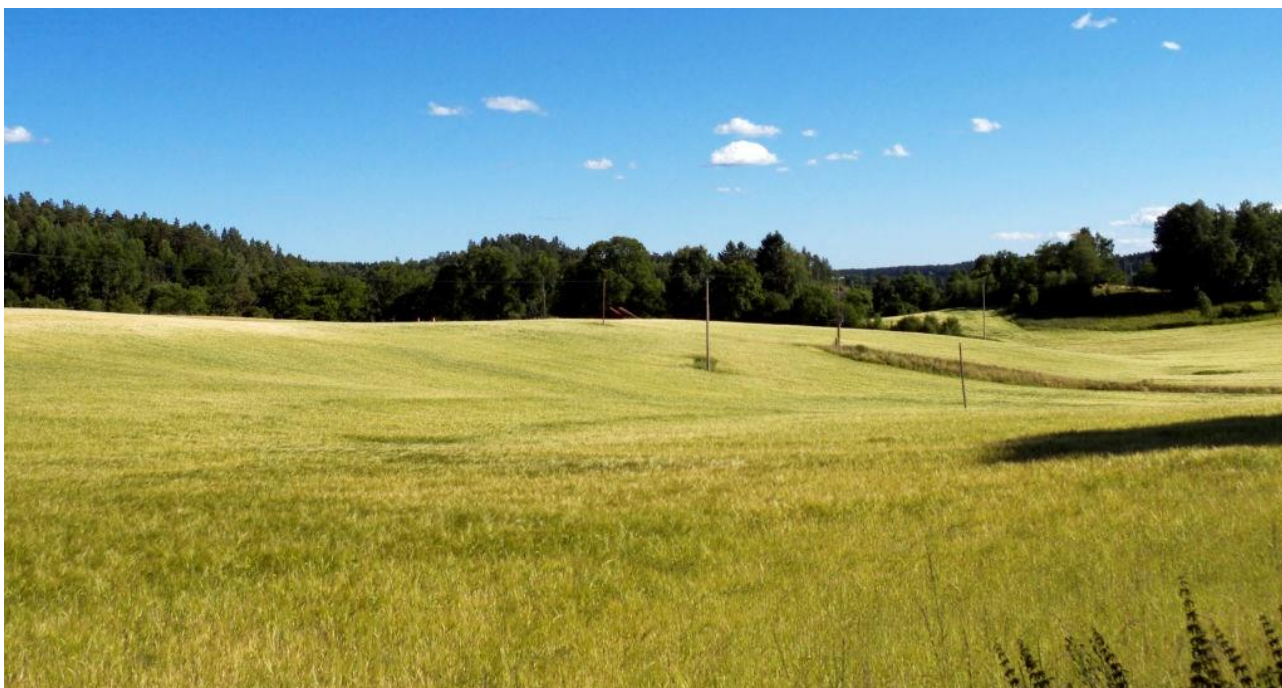

Figur 4-1. Utvecklingskarta (ver. 2024-10-10) i förslag till ny översiktsplan för Varbergs kommun.

4.3.2 Mark- och vattenanvändning

Den avsedda användningen av mark- och vattenområden i kommunen framgår av mark- och vattenanvändningskartan, se figur 4-3. I kartan pekas huvuddelen av marken i kommunen ut som landsbygd vilken delas upp i kustbygd, skogsbygd, odlingsbygd och stadsnära landsbygd. Det poängteras att bygdernas olika värden, karaktär och känslighet gör att de har olika förutsättningar för bebyggelseutveckling. Generellt trycker planförslaget på att befintliga värden ska tas tillvara.

I kustbygden ska naturvårdens, friluftslivets och kulturmiljövårdens intressen prioriteras. Inom skogs- och odlingsbygden prioriteras värdefull skogsmark respektive åkermark liksom de natur- och kulturvärden som är kopplade till skogs- och odlingslandskapet. Även i det stadsnära odlingslandskapet ska stor hänsyn tas till värdefull jordbruksmark.

Figur 4-2. Inom odlingsbygden anger planförslaget att värdefull jordbruksmark ska prioriteras. Foto: PMB Media & Design.

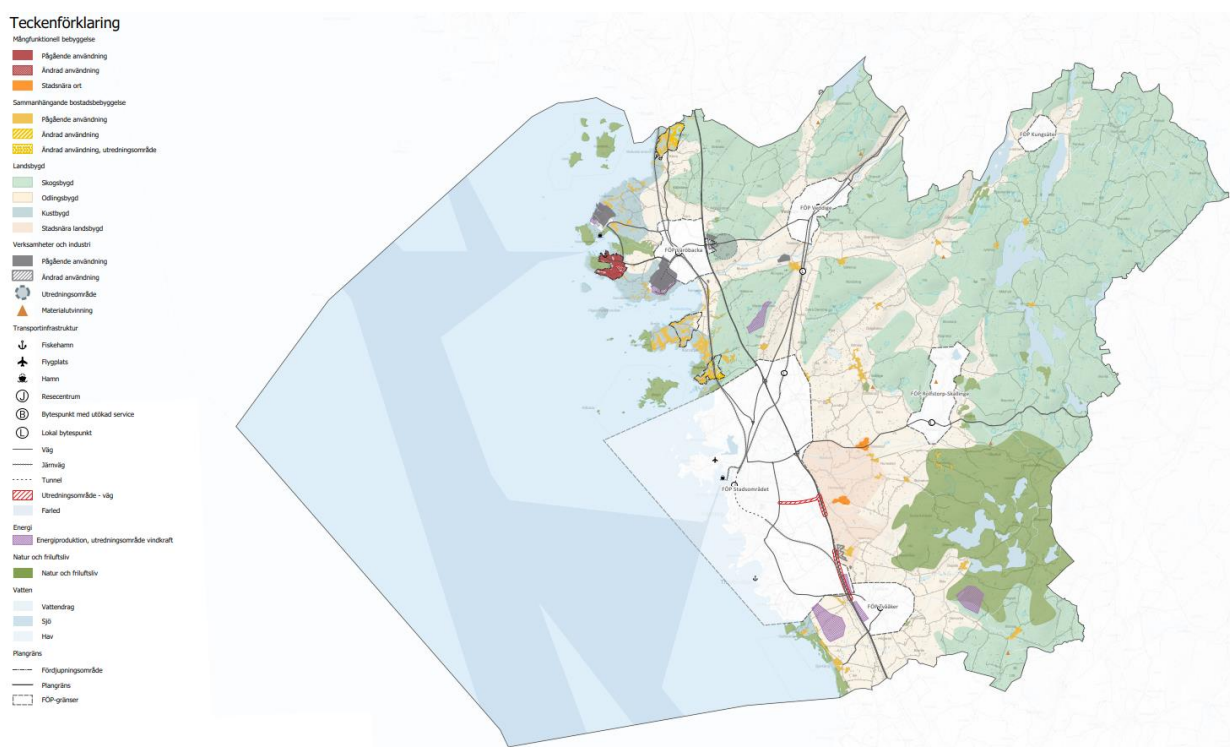
För ett större område vid Åkulla, liksom ett antal mindre skogsområden norr därom och stora delar av kustbygden, inklusive utanförliggande arkipelager, anges markanvändningen till natur och friluftsliv. Inom dessa områden prioriteras naturvärden framför andra intressen. Som grundregel ska inga åtgärder som påverkar natur- eller kulturvärdena negativt tillåtas. Ny bebyggelse får normalt endast tillkomma för att stärka områdenas rekreative värde för allmänheten. Annan bebyggelse i form av mindre kompletteringar i anslutning till befintlig bebyggelse kan dock tillåtas där så prövas lämpligt.

För havsområdet anges att dess höga natur- och kulturvärden ska skyddas samt att kustområdet och havet är en stor resurs för friluftslivet och att användningen av havsområden ska anpassas efter platsens förutsättningar och värden.

De orter där den huvudsakliga framtida utbyggnaden planeras omfattas till största delen av fördjupade översiktsplaner som ska fortsätta att gälla. Markanvändningen inom dessa områden, som innefattar ett flertal utbyggnadsområden, framgår i markanvändningskartorna till respektive FÖP och återges inte i förslaget till ny översiktsplan. Utanför FÖP-områdena pekar planförslaget endast ut ett fåtal områden för ytterligare

tillkommande bebyggelse. Bland annat nämns ett utredningsområde för verksamheter vid Sunnvära, mindre utökningar av mångfunktionell bebyggelse vid Bua och av sammanhängande bostadsbebyggelse i de kustnära fördjupningsområdena vid Tångaberg och Stråvalla/Löftaskog. Vidare pekas två platser längs E6 ut som utredningsområden för nya trafikplatser, dels vid Himle och dels vid Hunnestad där även ett stråk för ny infart mot Varberg ingår i utredningsområdet.

Mark- och vattenanvändningskartan pekar ut sex förhållandevis små områden på land för markanvändningen energiproduktion och anger dessa som lämpliga för vidare utredning av vindkraftsetableringar. Tre av områdena ligger i södra delen av kommunen, väster och öster om Tvååker, medan de övriga tre ligger nära kusten i norra delen av kommunen.

Figur 4-3. Mark- och vattenanvändningskarta (ver. 2024-11-06) till förslaget till ny översiktsplan för Varbergs kommun.

4.3.3 Ställningstaganden

I planförslaget presenteras ett antal ställningstaganden som ska vara vägledande vid kommande prioriteringar mellan olika intressen inom mark- och vattenanvändningen. Ett flertal allmänna ställningstaganden anges uppdelat på följande områden:

- Bebyggelse och offentlig service
- Natur parker och vatten
- Resor och transporter
- Näringsliv och verksamheter
- Arkitektur, kulturmiljö och landskapsbild
- Miljö, hälsa, risk och säkerhet
- Klimatpåverkan och klimatanpassning
- Energi och teknisk försörjning

Många av dessa ställningstaganden påverkar vilka konsekvenser planen bedöms medföra för olika aspekter och omnämns därför i samband med konsekvensbedömningarna under kapitel 5, 6 och 7.

Vidare görs i planförslaget ett antal ställningstaganden kopplat till olika geografiska områden, vilka ofta utgör riksintressen av olika slag eller omfattas av olika skyddsformer. Några viktiga sådana ställningstaganden är:

- Utpekade riksintressen för naturvård enligt miljöbalken 3 kap 6 § planläggs i hög utsträckning som natur- och friluftsliv där planen anger att naturvärden ska prioriteras framför andra intressen och inga åtgärder som påverkar natur- eller kulturvärden negativt får tillåtas. I övrigt anges att kommunen strävar efter att bevara dessa områden i enlighet med hushållningsbestämmelserna från miljöbalkens tredje kapitel.
- Riksintressen för friluftsliv enligt miljöbalken 3 kap 6 § finns dels i Åkullaområdet, där marken huvudsakligen är planlagd som natur och friluftsliv och där dessa värden ska prioriteras, dels i områden planlagda som kustbygd och dels i odlingsbygden längs Viskans dalgång. För kustbygden finns ett ställningstagande att en restriktiv hållning ska tillämpas mot bebyggelse och andra åtgärder och att naturvårdens, friluftslivets och kulturmiljövårdens intressen ska prioriteras. Inom odlingsbygden finns ett motsvarande ställningstagande om att värdefull jordbruksmark och de natur- och kulturvärden som är kopplade till jordbrukslandskapet ska prioriteras.
- Grimeton och Dagsås som utgör riksintressen för kulturmiljön enligt miljöbalken 3 kap 6 § ligger inom mark planlagd som odlingsbygd, stadsnära landsbygd och natur och friluftsliv (Åkullaområdet). Dessa områden omfattas därmed av ställningstaganden om att jordbruksmark samt natur- och kulturvärden ska prioriteras.
- Beträffande riksintresset för rörligt friluftsliv, som omfattar kustzonen och de kustnära vattnen i hela kommunen, ställer sig kommunen bakom riksintresseanspråket. Från Väröbacka och norrut flyttar dock planförslaget ut östra gränsen för riksintresset från nuvarande E6 till gamla E6, närmare kusten.

5 Miljökonsekvenser

5.1 Landskapsbild och kulturmiljö

5.1.1 Rådande förhållanden

5.1.1.1 Landskapsbild

Landskapet inom Varbergs kommun rymmer stor variation och är till stora delar tydligt kulturhistoriskt präglad. I väster finns kustremsan som utgörs av både hållmark, strandängar, sanddynor och skog. Öster därom övergår landskapet till ett öppet och böljande slätt- och odlingslandskap. Kommunens östra del utgörs av ett kuperat skogslandskap som är en del av det sydsvenska höglandet.

Kustremsan utgör en attraktiv del av kommunen med stora upplevelsemässiga värden. Det flacka landskapet erbjuder goda vyer mot havet längs stora delar av kusten. Kustområdet har tydlig naturkaraktär med begränsad påverkan från storskalig bebyggelse eller andra anläggningar. Bebyggelsen längs kusten är förhållandevis småskalig, bortsett från hamnområdet i centrala delen av Varberg samt enstaka verksamhets- och industriområden.

Figur 5-1 Vy mot Varberg från kusten på Södra Näs. Foto: Mikael Göthage

Inom den öppna odlingsbygden innanför kusten är siktlinjerna långa för de som vistas i, eller färdas genom, landskapet. Radiostationens master i världsarvet Grimeton är placerade i det öppna landskapet, och synliga inom ett stort område. Världsarvsområdet omges av en buffertzonsområde som syftar till att skydda världsarvet från negativ påverkan även utanför dess avgränsning.

Bebyggelsen på landsbygden utgörs främst av spridd bostadsbebyggelse och gårdar vilket ger landskapet en lantlig karaktär med tydlig kulturhistorisk prägel. I övergångszonen mot skogslandskapet längre österut har odlingslandskapet en mindre skala. Här är siktlinjerna kortare och bryts av den kuperade terrängen och ett ökat inslag av skogspartier.

Figur 5-2 Småbrutet skogs- och jordbrukslandskap längs med Viskan, utanför Veddige. Foto: Varbergs kommun

Högre bebyggelse och storskalig industri- och verksamhetsbebyggelse finns främst i utkanten av Varbergs stad. Längre norrut längs kusten finns industrin Södra Cell i Värö och Ringhals kärnkraftverk norr om Bua, vilka är synliga på långt avstånd. Enstaka områden med storskalig industri- och verksamhetsbebyggelse finns även längs de större vägarna E6 och väg 41. I kommunen finns tre områden med vindkraftsverk (Ecogain, 2023). Ett område i skogsmarken norr om Tofta, ett längs E6 i höjd med Tvååker samt området Gummaråsen angränsande till Åkulla bokskogar i sydöstra delen av kommunen.

5.1.1.2 Kulturmiljö

Varbergs kommuns kulturmiljöer präglas, liksom stora delar av Hallands kustlandskap, av ett mångtusenårigt tidsdjup med lång kontinuitet av bosättning och brukande av jorden. Kommunens kulturmiljöer karaktäriseras därmed till stora delar av miljöer och platser med agrar karaktär, både i form av slättlandskapets stora öppna odlingsmarker präglade av 1800-talets jordbruksreformer och genom spår och lämningar efter bronsålderns jordbruk i skogsbygden. Även kustlandskapet i kommunen har formats av långvarig jordbruksverksamhet tillsammans med fiske. 1600-talsstaden Varberg, uppförd vid kusten i skydd av Varbergs fästning enligt stormaktstidens rutnätsstadsideal, utgör kommunens självklara centrum (Ahnlund & Mascher, 2016).

I Varbergs kommun finns ett stort antal utpekade och skyddade kulturmiljöer. Grimetons radiostation utgör kommunens, och länets, enda världsarv. Fem områden av riksintresse för kulturmiljövården är belägna helt eller delvis inom kommunen; Dagsås [N 16], Grimeton [N 14], Träslövsläge [N 15], Varberg [N 13] samt Åtradalen [N 19]. Kommunen har två politiskt antagna kunskapsunderlag avseende värdefulla kulturmiljöer; *Kulturmiljöprogram för Varbergs kommun* samt *Stadens karaktärer - kulturmiljöer i Varbergs stadsområde*.

Det förstnämnda programmet omfattar hela kommunen, undantaget staden Varberg, och innehåller 40 värdefulla kulturmiljöer med rekommendationer för hur respektive områdes kulturvärden kan hanteras (Ahnlund & Mascher, 2016). De miljöer som ingår i kulturmiljöprogrammet utgörs till stor del av agrara miljöer. Även miljöer formade av 1800-talets industrialisering och infrastruktursatsningar ingår tillsammans med modernismens

kulturmiljöer som till exempel Ringhals. De områden som ingår i kulturmiljöprogrammet redovisas i översiktsplanen som kulturhistoriskt särskilt värdefulla bebyggelseområden på landsbygden.

Det sistnämnda programmet beskriver ett 40-tal miljöer i staden Varberg och dess direkta närhet tillsammans med rekommendationer för hantering av bebyggelsens kulturvärden (Lennartsson, 2012). Förutsättningarna för den historiska stadskärnan hanteras även mer ingående i kunskaps- och planeringsunderlaget *Varbergs stadskärna: kulturhistoriskt underlag för plan- och bygglovsfrågor* (Varbergs kommun, 2012).

I Varbergs kommun finns också lite drygt 2000 fornlämningar som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen, 13 anläggningar som skyddas som enskilda byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen samt det statliga byggnadsminnet Varbergs fästning som omfattas av skydd enligt förordningen om statliga byggnadsminnen.

5.1.2 Planförslagets konsekvenser

I förslaget till ny översiktsplan finns en rad ställningstaganden kring hantering av landskapsbilden. Det anges att all bebyggelse ska placeras, anpassas och utformas med hänsyn till det omgivande landskapets karaktär samt anpassas och anslutas på ett naturligt sätt till befintlig bebyggelse.

Planförslaget redogör även för ställningstaganden kring hur kulturmiljöer och kulturhistoriska värden ska hanteras. Det anges att ny- och tillbyggnation inom kulturhistoriskt särskilt värdefulla bebyggelsemiljöer endast får ske med stor varsamhet och förbud mot förvanskning. När planläggning berör kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och bebyggelsemiljöer ska det göras en antikvarisk utredning tidigt i kommande detaljplaneprocesser, innan förslag på tillägg och omvandling i bebyggelsemiljön tas fram. Det anges också att kommunen ska se till att värdefull bebyggelse och bebyggelsemiljöer ges ett långsiktigt och verkningsfullt skydd i detaljplaner och områdesbestämmelser, samt att det säkerställs att det finns områdesbestämmelser för kulturhistoriskt värdefulla bebyggelseområden i kommunen.

Av ställningstagandena framgår bland annat att vid större projekt såsom tätortsutbyggnad, vägar, järnvägar, vindkraftsetableringar, verksamhetsområden och annan större bebyggelse ska det göras en analys avseende påverkan på landskapsbilden. Det anges även att en analys ska göras när projekt riskerar att påverka ett landskap som är särskilt känsligt eller värdefullt. Planförslaget föreslår att ny samlad bebyggelse främst ska tillkomma inom eller i anslutning till redan befintliga orter. Både inom landsbygden och kustområdet förespråkas en varsamhet och att ny bebyggelse endast bör tillkomma i mindre omfattning. Några platser för utveckling av bebyggelse utmed kusten pekas ut i syfte att koncentrera byggnation dit. För övriga områden är restriktiviteten hög.

Med hänsyn till nämnda ställningstaganden bedöms planförslagets generella påverkan på landskapsbilden i kommunen bli liten. Vid tillskott av mer omfattande bebyggelseområden eller med en utformning som inte anpassas till befintlig bebyggelse kan dock påverkan lokalt bli större. Tillkommande bebyggelse bedöms främst komma att utgöras av bostadshus och inte bebyggelse för lantbruket. Detta kan på längre sikt leda till att den agrara karaktären, tillsammans med funktionella kopplingar mellan äldre bebyggelsemiljöer och odlings- och betesmark försvagas eller försvinner och att läsbarheten av landsbygdens kulturhistoriska sammanhang försvagas. Detta gäller exempelvis för Gödestad och Hunnestad som är utpekade som stadsnära orter i planförslaget och därmed bedöms tillväxa mer än andra mindre orter i kommunen. Hunnestad är även utpekad som en särskilt värdefull kulturmiljö i kommunens kulturmiljöprogram.

För Varbergs stad och serviceorterna Veddige, Väröbacka, Tvååker, Kungsäter samt Rolfstorp och Skällinge finns antagna fördjupade översiktsplaner som fortsatt ska gälla tillsammans med den nya översiktsplanen. Här bedöms därför inga större skillnader ske i förhållande till nollalternativet vad avser påverkan på landskapsbild och kulturmiljö. I kustorten Bua pekar planförslaget ut ett utbyggnadsområde för ny bebyggelse. Området omges av befintlig bebyggelse på flera sidor och är inte utpekad som en plats med särskilt känslig landskapsbild.

Av planförslaget framgår även att verksamhetsbebyggelse generellt ska lokaliseras till de större stråken där det redan finns utbyggd infrastruktur och att det ska beaktas om nya verksamheter kan lokaliseras till redan befintliga verksamhetsområden för att minimera exploatering av obebyggd mark. Detta minskar risken för negativ påverkan på landskapsbilden, jämfört med om nya storskaliga verksamhetsområden lokaliseras inom mer opåverkade områden. Ett utredningsområde för verksamheter och industri finns öster om det befintliga verksamhetsområdet Sunnvära. Beroende på utbredningen och utformningen av detta nya verksamhets- och industriområde kan det innebära en negativ påverkan på landskapsbilden. Utredningsområdet ligger inom ett skogsparti men omges av ett öppet landskap med åker- och hagmark. En storskalig och hög exploatering riskerar därför att bli synlig på långt håll från det omgivande landskapet.

Planförslaget pekar även ut ett nytt verksamhetsområde öster om E6 i höjd med Himle och det redan befintliga verksamhetsområdet väster om E6. Verksamhetsområdet utgör en del i ett större område som hanteras i ett pågående planprogramarbete. Området för verksamhetsmark sträcker sig således längre västerut än vad som visas i översiktsplanens karta. Området föreslaget för verksamheter utgörs idag av ett relativt flackt landskap med långa siktlinjer. Området öster om verksamhetsområdet har idag en lantlig karaktär med gårdar spridda i åkerlandskapet och på låga, skogsklädda holmar. Det nya verksamhetsområdet riskerar att påverka landskapsbilden negativt, särskilt sett från öster där ny verksamhetsbebyggelse riskerar att bli synlig på långt håll. De skogsklädda åkerholmarna ligger något högre än verksamhetsområdet, vilket gör att ny bebyggelse delvis kan skymmas av vegetation. Även siktyerna mot Grimetons radiostation, då man rör sig norrut på väg E6, kan påverkas, då det nya verksamhetsområdet kan komma att blockera siktyerna. Väster om E6 är landskapsbilden redan påverkad av E6 och järnvägen, varför verksamhetsområdets påverkan på landskapsbilden blir mindre härifrån.

En solenergi- och vindkraftsutredning (Ecogain, 2023) har tagits fram som underlag till översiktsplanen och där studeras möjligheterna till sol- och vindenergi inom ett antal olika områden. Sex av dessa områden tas i planförslaget upp som utredningsområden för vindkraftsanläggningar. Inom tre av dessa finns redan idag anlagda vindkraftverk. Den tekniska utvecklingen innebär att vindkraftverken blir allt större och högre vilket också innebär en ökad påverkan på landskapsbilden, antingen vid uppförande av nya vindkraftsområden eller om befintliga verk ersätts med högre. De flesta vindkraftsprojekt som idag får tillstånd i Sverige har totalhöjder på över 200 meter och de övre delarna av nya vindkraftverk i skogsbygden kommer därmed att bli väl synliga på långt håll, särskilt verk belägna i höglänt terräng (Ecogain, 2023).

Två av de redan utbyggda områdena är belägna i skogsterräng; Torpaskogen söder om Derome samt Gummaråsen öster om Tvååker. Nya landbaserade vindkraftparker i dessa områden, med verk som är uppemot tio gånger så höga som omgivande trädsilhuetter, skulle orsaka markanta nya inslag i de längre landskapsutblickarna och påverka dessa negativt avseende kvaliteter kopplade till orördhet och traditionella kulturlandskap. Även landskapsbilden i direkt anslutning till nya vindkraftsverk kan i viss mån lokalt påverkas negativt genom nya tillfartsvägar och eventuell avverkning av skog. Med tanke på planförslagets ställningstaganden om krav på hänsyn till bland annat landskapsbild och kulturmiljö bedöms det dock som mindre troligt att befintliga verk i dessa områden kommer att ersättas med nya under översiktsplanens tidshorisont. Det kan också påpekas att upplevelsen av vindkraftverk i landskapsbilden kan variera kraftigt på individnivå och ofta är kopplad till den enskildes inställning till vindkraft i stort.

Det föreslagna vindkraftsområdet i Bäckagård-Galtabäck ligger i ett öppet slättlandskap och en större vindpark här skulle innebära stor visuell påverkan i och med det öppna landskapet med långa siktlinjer. Den negativa effekten mildras något av att området landskapsbild till viss grad redan är påverkad av flertalet befintliga vindkraftverk som finns spridda i dess närhet.

Det föreslagna vindkraftsområdet Munkagård längs med E6, nyttjas redan idag för vindkraft och området är tydligt påverkat av storskalig infrastruktur i form av E6 och järnvägen. Området bedöms därför inte känsligt för ytterligare vindkraftsetablering ur landskapsbilda- och kulturmiljösynpunkt. Vindkraft är även föreslaget inom

industriområdet i Värö och vid Ringhals kärnkraftverk norr om Bua. I och med att dessa områden redan är exploaterade med storskalig bebyggelse och infrastruktur bedöms de vara mindre känsliga för förändring från vindkraftverk enligt solenergi- och vindkraftsutredningen (Ecogain, 2023). De föreslagna tillkommande vindkraftverken i Värö, Ringhals och längs E6 bedöms således inte innebära någon större negativ visuell påverkan på landskapsbilden.

De studerade områden för vindkraft till havs har av kommunen inte bedömts som lämpliga, av hänsyn till bland annat riksintressen kopplade till natur-, kulturmiljö, yrkesfiske och rekreation. I översiktsplanen görs ställningstagandet att hög restriktivitet ska gälla för etableringar av vindkraft till havs.

I översiktsplanen föreslås heller inte några områden för produktion av solenergi och det görs ett ställningstagande om att storskaliga solcellsparker ska undvikas på brukningsvärd jordbruksmark. Det anges samtidigt att potentialen för solenergi på byggnaders tak bör studeras i detaljplaneskeden. Solcellsanläggningar innebär främst en påverkan på den direkta närmiljön och har därför, i de allra flesta fall, ingen påverkan på landskapsbilden i en större skala.

Två utredningsområden för nya trafikplatser längs E6, öster och sydost om Varberg stad, finns utpekade i planförslaget. Anläggande av nya trafikplatser kan bli aktuellt på någon av, eller båda, dessa platser. Det södra området, vid Himle, ligger i anslutning till ett förslaget verksamhetsområde. I närområdet finns även järnväg, vindkraftverk och kraftledningar, vilket gör att området bedöms vara förhållandevis okänsligt för förändring. Det norra utredningsområdet för ny trafikplats ligger längs E6 i höjd med Hunnestad. Detta område är mer känsligt för påverkan då det ligger i ett öppet jordbrukslandskap med långa siktlinjer. Området är också beläget i direkt anslutning till den yttre skyddszon som fastslagits kring världsarvet Grimeton.

Nollalternativet, där ÖP 2010 fortsätter att gälla, liknar i stora delar förslaget för ny översiktsplan avseende påverkan på landskapsbild. Även i nollalternativet föreslås utbyggnad av ny bebyggelse inom och i direkt anslutning till befintliga tätorter och byar. I nollalternativet bedöms dock att ianspråktagandet av jordbruksmark inom den stadsnära landsbygden på längre sikt troligen blir något mindre än i planförslaget. Nollalternativet bedöms därmed innebära en något mindre påverkan på landskapsbilden i randzonen kring Varberg.

Planförslagets föreslagna områden för verksamhets- och industrietableringar är i huvudsak desamma som i nollalternativet. Planförslagets utpekande av verksamhetsområdet öster om E6 vid Himle finns dock inte med i nollalternativet och även befintligt verksamhetsområde vid E6 i Sunnvåra föreslås få en större utökning mot öster i planförslaget än i nollalternativet. Jämfört med nollalternativet riskerar planförslaget därmed att leda till en mer negativ påverkan på landskapsbilden lokalt i anslutning till dessa två områden.

Både nollalternativet och planförslaget är tydligt emot utbyggnad av vindkraft till havs inom kommunen. Däremot är hållningen till landbaserad vindkraft mindre restriktiv i nollalternativet. Flera av de områden som pekas ut för vindkraft i ÖP 2010 har tagits bort i det nya planförslaget och inga nya områden har tillkommit. Planförslaget bedöms därmed leda till en mer begränsad utbyggnad av vindkraftverk inom kommunen, jämfört med nollalternativet med mindre påverkan på landskapsbilden som följd.

Nollalternativet innebär också, till skillnad från planförslaget, att FÖP för Norra kusten fortsätter att gälla, undantaget de delar som ersätts av den fördjupning för Väröbacka som är under framtagande. Nollalternativet ger därmed möjligheter till en mer omfattande bebyggelseutveckling på Årnäshalvön, jämfört med förslaget till ny översiktsplan där mer begränsade utbyggnadsområden anges. En bebyggelseutveckling på Årnäshalvön enligt FÖP Norra kusten (nollalternativet) skulle sannolikt innebära viss negativ påverkan på den karaktär av småskaligt jordbrukslandskap som finns i området idag. I detta avseende innebär planförslaget därmed positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet. I Tångaberg föreslås i planförslaget ny bostadsbebyggelse i sydöstra delen av orten medan det i nollalternativet föreslås ny bostadsbebyggelse nordost om orten. Påverkan på landskapsbild och kulturmiljö i Tångaberg bedöms bli likvärdiga för de två alternativen.

I Löftaskog föreslås en mer omfattande bebyggelseutveckling med bostäder i planförslaget, jämfört med nollalternativet. I planförslaget finns flera föreslagna utredningsområden för bostäder, vilka inte är med i nollalternativet. Områdena är belägna inom skogsmark och ny bebyggelse bedöms överlag inte få någon tydlig påverkan på landskapsbilden, förutsatt att byggnadshöjden hålls nere. Viss negativ påverkan kan dock ske på landskapsbilden åt sydost, där landskapet övergår till ett öppet åkerlandskap med agrar karaktär.

Till skillnad mot nollalternativet, som endast innehåller få och vaga ställningstaganden avseende kulturmiljön och kulturhistoriskt värdefulla områden, redovisar förslaget till ny översiktsplan så väl tydligare som mer ambitiösa ställningstaganden avseende kulturmiljön. Detta bedöms kunna ge positiva konsekvenser för kommunens kulturmiljöer.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra små negativa konsekvenser för landskapsbilden och de värdefulla kulturmiljöerna i kommunen jämfört med nuläget. Detta genom risk för negativ påverkan i samband med utbyggnad av de stadsnära orterna. Även den föreslagna utvidgningen av verksamhetsområden kan lokalt innebära negativ påverkan på landskapsbilden. Negativ påverkan kan teoretiskt även tillkomma om ny vindkraft anläggs vid Bäckagård – Galtabäck, men detta bedöms mindre troligt.

I förhållande till nollalternativet bedöms planförslaget sammantaget innebära obetydliga konsekvenser för landskapsbilden och värdefulla kulturmiljöer. I planförslaget pekas färre områden för vindkraft ut, vilket bedöms innebära en positiv påverkan jämfört med nollalternativet. Samtidigt motvägs detta av att planförslaget leder till mer omfattande bebyggelseutveckling i de stadsnära byarna och på sikt troligen också en något mer omfattande utveckling inom den stadsnära landsbygden.

5.2 Naturmiljö

5.2.1 Rådande förhållanden

Varbergs kommun är rik på värdefull natur av många slag och kommunen sträcker sig över tre huvudsakliga landskapstyper; kustslätten i väster, skogsbygden i öster samt en övergångsbygd mellan dessa (Georgsson, 1997). I kommunens naturvårdsprogram pekas inte mindre än 174 områden ut som bedöms ha höga, mycket höga eller synnerligen höga naturvärden i ett kommunalt perspektiv (GF Konsult AB, 2007-10-08).

Närmast havet i väster finns ett låglänt, öppet kustlandskap med en mosaik av strandängar, fukthedar, sanddyner, våtmarksområden och hållmarker som mot havet övergår i grunda kustvatten med vikar, rev, laguner och öar (se figur 5-3). De flacka strandängarna är värdefulla även i ett internationellt perspektiv och av stor betydelse för häckande och rastande fåglar (Ramsar Sites Information Service, 2023). Detta gäller inte minst ett stort antal vadarfåglar, varav många är hotade, men även andra fåglar såsom tärnor och rovfåglar. Stora delar av kustområdena är också skyddade som naturreservat och Natura 2000-områden.

Figur 5-3. Kustlandskapet i Varberg består av en mosaik av strandängar, fukthedar och hållmarker.

Även florans i kustbandet är artrik och varierad. Värdefulla vegetationstyper utgörs bland annat av salta havsstrandängar, fukthedar, enbuskmarker, artrika gräsmarker, mossar och kärr. Havsnära hållmarker, stenstränder och driftvallar hyser också en särpräglad flora med ovanliga och hotade arter. Även rev och grundbottnar har en värdefull vegetation i form av ålgräsängar, blåstångbälten och andra algsamhällen, vilka utgör viktiga biotoper för det marina djurlivet.

Getteröns fågelreservat vid Himleåns mynning i havet just norr om Varberg är ett av Sveriges art- och individrikaste fågellokaler. Området som utgörs av ett stort lagunområde med flacka strandängar, vassområden och grunda mjukbottnar med varierande salthalt är upptaget som Natura 2000-område enligt både fågeldirektivet och habitatdirektivet och därtill skyddat som naturreservat (Länsstyrelsen i Hallands län, 2018-05-16).

Stora värden är även knutna till de kustnära arkipelagerna. Balgön med omgivande öar och grundbottnar i Balgöfjorden, är med sina flacka betade strandängar och klapperstensfält av synnerligen högt värde för fågellivet och även av betydelse för knubb- och gråsäl (Länsstyrelsen i Hallands län, 2018-05-16, 2005-09-15, 2005-18-18, 2005-12-28). Även Vendelsöarkipelagen i kommunens nordligaste del, som i sin helhet är ett naturreservat, har mycket höga naturvärden i form av ett variationsrikt betes- och odlingslandskap. De marina värdena kring öarna är också höga med ålgräsängar som utgör viktiga reproduktionsmiljöer för fisk. Delar av öarna har även en intressant geologi (Länsstyrelsen i Hallands län, 2015-03-11). Längre ut i Kattegatt finns ytterligare marina värden särskilt i områdena Fladen och Lilla Middelgrund vars grunda bankar hyser artrika bestånd av alger och är av stort värde som lek- och uppväxtmiljöer för många fiskarter (Länsstyrelsen i Hallands län, 2005-12-28).

Cirka 50 procent av kommunens landareal upptas av skogar (SCB, 2023). Merparten består av barrplanteringar av gran och tall men på många håll finns även ett stort inslag av ädellövskog (Skogsstyrelsen, 2023). Större ytor med ädellövskog förekommer bland annat inom riksintresseområdet Åkulla bokskogar beläget i övergångsbygden i sydöstra delen av kommunen. Åkulla bokskogar utgörs av ett över 50 km² stort, kraftigt

kuperat område rikt på sjöar och äldre bokskogar. Bokskogarna, som till stora delar är skyddade som naturreservat och Natura 2000-områden, är av stort växtgeografiskt intresse och hyser en mycket artrik flora och fauna avseende såväl mossor, lavar och svampar som fåglar och insekter (Naturvårdsverket, 2000-09).

Den höglänta skogsbygden i kommunens östra delar upptas till största delen av barrdominerade produktions-skogar med begränsat värde för den biologiska mångfalden. Det faktum att skogsbygden ännu omfattar större sammanhängande, glesbefolkade arealer med låg påverkan från exploateringsföretag innebär dock i sig ett stort värde. Vidare finns ett stort inslag av sjöar, myrar, ådalar, branter, uppodlade stråk och lövrika brynzoner som bidrar till variation och mångfald även i skogsbygden (Georgsson, 1997).

Sprickdalslandskapet kring sjöarna Fävren och Valasjön i kommunens nordöstra del hyser värdefulla ädel-lövskogar med rik flora och Fävren är en av Västsveriges främsta fågelsjöar. I tillflödena till Fävren förekommer även flodpärlmussla. (Naturvårdsverket, 2000-12). I området Veselången längs Viskans dalgång uppströms Veddige finns också värdefull natur i form av naturbetesmarker, ekhagar och tidvis översvämmade åmader. Området, som är en utdikad före detta grund sjö, är också mycket värdefullt som häcknings- och rast-lokal för våtmarksfåglar (Naturvårdsverket, 2000-05) (Varbergs ornitologiska förening).

Odlingsbygden som omfattar den flacka inre delen av kustslätten, innanför kustbandets naturmarker, löper som ett brett stråk genom kommunen. Denna bygd är numera till allra största delen uppodlad och domineras av vidsträckta åkermarker med begränsade naturvärden. Även här finns dock fläckvis kvar mindre ytor med värdefull natur. I området kring Grimeton som främst av geologiska skäl pekats ut som ett riksintresse för naturvärden finns till exempel inslag av gravanläggningar och hagmarker med höga botaniska värden (Naturvårdsverket, 2000-10).

5.2.2 Planförslagets konsekvenser

Planförslagets riktlinjer och ställningstaganden uttrycker generellt en hög ambition avseende bevarande och utveckling av biologisk mångfald och ekosystemtjänster vilket preciseras i en rad allmänna ställningstaganden varav ett urval återges nedan:

- Skydda stora sammanhängande natur- och rekreationsområden från åtgärder som påverkar områdenas karaktär och funktion samt den biologiska mångfalden.
- Undanta värdefulla naturområden, som bedömts till högsta naturvärdesklass, från exploatering.
- Värna befintliga träd i planering och projekt, och komplettera befintliga trädbeståndet genom nyplantering samt främja ökad krontäckning.
- Begränsa ljusförorenings effekter genom att bevara mörka stråk nattetid där så är möjligt.
- Värna och förstärk stråk för biologisk mångfald längs vattendrag, sjöar och kust för att möta effekter av ett förändrat klimat.
- Värna kustbandets och de grunda havsvikarnas värden för biologisk mångfald.
- Värna småvatten och våtmarker samt om möjligt återskapa eller nyskapa sådana för att öka landskapets vattenhållande förmåga, förbättra vattenkvalitet och öka biologisk mångfald.

Planförslaget uttrycker även att den fysiska planeringen ska verka för en sammanhängande grön och blå infrastruktur och att blågröna stråk ska värnas och förstärkas även i tätorter.

I kustbandet ska naturvårdens, friluftslivets och kulturmiljövårdens intressen prioriteras och en restriktiv hållning tillämpas mot exploatering. Tillkomst av enstaka hus kan prövas i anslutning till befintlig bebyggelse. Planförslaget öppnar samtidigt för viss utveckling på några platser med redan utbyggd service och infrastruktur; främst i Bua, Stråvalla/Löftaskog, Tångaberg och Årnäs.

I området kring Åkulla bokskogar ska naturvärden prioriteras framför andra intressen och inga åtgärder som påverkar natur- eller kulturvärdena negativt ska tillåtas. Inom kommunens skogsbygder anges generellt att

värdefull skogsmark ska prioriteras men att ny bebyggelse kan ske i liten skala i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur samt att enstaka eller små grupper av bebyggelse kan tillåtas efter lämplighet.

Inom slättbygden ska, på motsvarande sätt, jordbruksmarken prioriteras. Enstaka nya bostadshus kan prövas i anslutning till befintlig bebyggelse medan ny samlad bebyggelse ska fokuseras till områden som redan har sammanhängande bebyggelse. Även i den stadsnära odlingsbygden öster om E6 ska hög restriktivitet gälla. Enstaka bebyggelse som ansluter till det historiska bebyggelsemönstret kan dock medges och de stadsnära orterna ska tillåtas växa inifrån och ut.

Där mark tas i anspråk för ny bebyggelse eller annan exploatering kommer lokala negativa effekter att uppstå på befintliga naturmiljöer. De områden som berörs utgörs främst av tätortsnära åkermarker och mer eller mindre aktivt brukade skogsmarker. Dessa ytor har idag vanligen begränsade värden varför de utbyggnader som planförslaget förespråkar bör kunna genomföras med förhållandevis små konsekvenser för naturmiljön förutsatt att god anpassning och lämpliga kompensationsåtgärder vidtas i kommande detaljplanering. Där större utbyggnader görs kan dock påverkan på naturmiljön lokalt bli mer påtaglig. Detta kan bland annat gälla inom planerat nytt verksamhetsområde vid Sunnvära samt inom delar av fördjupningsområdena Tångaberg och Löftaskog.

Framtida exploateringar ska koncentreras till staden och de utpekade serviceorterna vilket generellt ger goda förutsättningar att i ett övergripande kommunalt perspektiv bevara värdefull natur och minimera fragmentering av naturmiljöer, kvalitetsförsämring av habitat och negativa isoleringseffekter. Möjligheterna att ta hänsyn gynnas också av att kommunen på ett ambitiöst sätt har identifierat, och i översiktsplanen redovisar, viktiga ekologiska spridningsstråk, stora opåverkade områden samt ekologiskt särskilt känsliga områden. De utpekade ekologiskt särskilt känsliga områdena omfattar dock inte objekt av värdeklass 2 och 3 i naturvårdsprogrammet och endast ett urval av andra utpekade värden inom samhällsplaneringen varför vissa ingrepp i mer värdefull natur likväl kan komma att ske.

Att planförslaget kraftigt begränsar möjligheterna till vindkraftsutbyggnad inom kommunen, såväl på land som till havs, innebär att ingen negativ påverkan av de slag som storskalig vindkraft ofta innebär för naturmiljön, till exempel negativ påverkan på fåglar och fladdermöss, tillkommer. Visserligen pekar planförslaget ut några mindre ännu outbyggda områden som lämpliga för utredning av vindkraftsetablering men med de ställningstaganden om hänsyn till andra värden i landskapet som också görs bedöms det i praktiken som osannolikt att någon ny större vindkraftsetablering tillkommer inom kommunen så länge planförslaget är vägledande för denna typ av ärenden.

Sammanfattningsvis bedöms att planförslaget lokalt medför vissa negativa konsekvenser för naturmiljön jämfört med nuläget. Samtidigt bedöms planförslagets ställningstaganden om att värna och stärka naturmiljön i olika avseenden bidra till minskad risk för negativ påverkan och även till vissa positiva konsekvenser jämfört med idag. Den sammanvägda bedömningen blir därmed att planförslaget innebär obetydliga konsekvenser för naturmiljön jämfört med nuläget.

Skillnaderna mellan planförslaget och nollalternativet är i de flesta avseenden små sett till konsekvenser för naturmiljön i ett övergripande kommunalt perspektiv. Några skillnader föreligger dock bland annat att nollalternativet sannolikt innebär tillkomst av någon eller några nya större vindkraftsanläggningar inom skogsbygden. Större vindparker har ofta en negativ påverkan på naturmiljön genom inanspråktagande av mark, ökad dödlighet av fåglar, fladdermöss och insekter samt påverkan på ekosystemnivå genom fragmentering, habitatförlust, störning och undanträngning av arter (Rydell, 2017) (Taubmann, 2021).

Hur stora konsekvenser vindkraftverken får kan variera avsevärt. Verkens storlek kan också påverka och studier har visat att antal dödade fåglar per verk ökar med verkens storlek men i förhållande till installerad effekt och producerad mängd el minskar istället dödligheten med ökande storlek på verken. Fladdermöss påverkas också av vindkraft; framför allt ett mindre antal så kallade högriskarter som jagar på högre höjd i det fria

luftrummet (Rydell, 2017). En ny studie visar dock på relativt låg genomsnittlig dödlighet avseende fåglar för verk i skogsbygd i Sydsverige (Pettersson, 2024) och i samma studie konstateras att kollisionsriskerna för fladdermöss kan minskas påtagligt genom stoppreglering vid vissa årstider och väderförhållanden.

Gällande utbyggnad av sammanhängande bebyggelse för bostäder och verksamheter är skillnaderna mellan planförslaget och nollalternativet små men med vissa lokala skillnader. Nollalternativet innebär något större utbyggnad i Tångaberget och Årnäs medan planförslaget leder till större utbyggnad inom Löftaskog samt kring de stadsnära orterna öster om E6. Även vad avser tillkomst av enskilda hus på landsbygden bedöms planförslaget och nollalternativet som snarlika då båda öppnar för tillkomst av enstaka hus där så prövas lämpligt med hänsyn och restriktivitet kopplat till olika områdets befintliga värden. Mot bakgrund av ovanstående blir den sammanvägda bedömningen att planförslaget innebär små positiva konsekvenser för naturmiljön jämfört med nollalternativet, främst kopplat till att nollalternativets mer positiva syn på tillkomst av ny vindkraft.

5.3 Vatten

5.3.1 Rådande förhållanden

5.3.1.1 Miljö kvalitetsnormer och vattenförvaltning

Vatten är ett betydande inslag i landskapsbilden i Varbergs kommun. En stor del av kommunens yta utgörs av vatten, framför allt hav men även sjöar och vattendrag. Vattenfrågorna är därför alltid närvarande och betydelsefulla att beakta i den kommunala planeringen. Mer frekvent förekommande extremsituationer beträffande väder och vattentillgång, både för mycket och för lite vatten, till följd av klimatförändringarna gör att vattenfrågorna bedöms vara av större betydelse för den kommunala planeringen idag än någonsin tidigare.

Vattendirektivet samt nationella lagar och regler kopplade till detta reglerar idag kommunernas arbete med vattenförvaltning. Inom arbetet klassas ekologisk och kemisk status i landets alla större sjöar, vattendrag och kustvatten, så kallade vattenförekomster. Det beslutas även om miljö kvalitetsnormer som tydliggör vilken status vattenförekomsterna ska ha vid en viss tidpunkt. Generellt ska god status uppnås. Vattenförekomsternas status får inte heller försämrats vilket innebär att tillstånd till en verksamhet eller godkännande av detaljplan inte får ges om verksamheten eller planen riskerar att orsaka en försämring av statusen, eller äventyrar möjligheten att följa en beslutad miljö kvalitetsnorm. Kravet på att försämring inte får ske gäller, enligt en dom i EU-domstolen, på så kallad kvalitetsfaktornivå. För kvalitetsfaktorer som redan befinner sig i den sämsta statusklassen innebär detta i princip att all ytterligare belastning av till exempel förorenande ämnen medför en otillåten försämring av statusen i den aktuella vattenförekomsten. Ett exempel på en sådan förorening är kvicksilver som befinner sig i den sämsta statusklassen i alla vattenförekomster i landet. Skulle kravet på icke-försämring tillämpas fullt ut skulle inga ytterligare tillskott av kvicksilver vara tillåtna vilket skulle sätta stopp för många detaljplaner eftersom halterna av kvicksilver nästan alltid ökar när ett tidigare orört område exploateras.

Alla kommuner är ålagda att genomföra de åtgärder för bättre vattenstatus som vattenmyndigheterna lägger fram i sina åtgärdsprogram. Kommunernas åtgärder handlar främst om att bedriva miljö tillsyn, planläggning och prövning så att miljö kvalitetsnormerna kan följas. Status och beslutade miljö kvalitetsnormer i kommunens vattenförekomster behöver således beaktas i översiktsplaneringen.

5.3.1.2 Sjöar och vattendrag

Varbergs kommun har del i tre av SMHI:s huvudavrinningsområden, Viskan, Himleån och Åtran (figur 5-4). Beträffande Åtran, som mynnar i Kattegatt vid Falkenberg, är det endast mindre delar av avrinningsområdet som berör Varbergs kommun, medan större delen av Viskans nedre lopp och i stort sett hela avrinningsområdet för Himleån ligger inom Varbergs kommun. Utöver dessa tre vattendrag finns flera mindre

avrinningsområden inom kommunen som ändå är så stora att det finns vattenförekomster inom dem. De vattendrag och avrinningsområden det handlar om är från norr till söder:

- Löftaån på gränsen mot Kungsbacka kommun
- Stora Även som mynnar i Båtafjorden norr om Bua
- Nygårdsbäcken söder om Varberg
- Tvååkers kanal som till största delen ligger inom kommunen
- Törlan som delas med Falkenbergs kommun

Figur 5-4. Avrinningsområden i Varbergs kommun.

Totalt finns 25 sjöar och 60 vattendragssträckor inom kommunen som är vattenförekomster. De största sjöarna är Fävren, Oklängen, Mäsen, Stora Neten och Skärsjön som alla ligger i skogslandskapet i den inre delen av kommunen. Den ekologiska statusen i sjöarna är i de flesta fall (68 %) klassad som måttlig medan resterande sjöar (32 %) har god status. Anledningen till att statusen inte är god varierar men beror vanligen på bristande konnektivitet i vattendragen nedströms sjöarna som gör att fisk och andra vattenlevande organismer inte kan röra sig fritt i vattensystemen vilket i sin tur leder till att fiskpopulationen i sjöarna avviker från det förväntade. Sjöarna har överlag inte problem med övergödning eftersom de mestadels ligger i det näringsfattiga skogslandskapet.

De mest betydande vattendragen i kommunen är Viskan, Himleån och Tvåakers kanal. Viskan är ett, med södra Sveriges mått mätt, relativt stort vattendrag. Avrinningsområdet är drygt 2 200 km² och sträcker sig långt utanför kommungränsen inåt i landet upp till trakterna norr om Borås. Himleån är betydligt mindre, cirka 200 km², och ligger i sin helhet inom kommunen. Tvåakers kanal har ett cirka 94 km² stort avrinningsområde varav sjöar och vattendrag upptar nio procent, vilket är en relativt stor andel. Den ekologiska statusen i vattendragen är klassad som god i 12 procent av vattenförekomsterna. Orsakerna till att flertalet vattendrag inte når god status är framför allt fysisk påverkan i form av vandringshinder, uträtning och fördjupning samt övergödning. Generellt sett finns det ett förväntat mönster som visar att problemen med övergödning och omgrävning av vattendragen är större i jordbrukslandskapet nära kusten och att problemen med vandringshinder är större i skogsmarkerna i inlandet.

Beträffande kemisk status och status för så kallade särskilda förorenande ämnen saknas mätdata från de flesta vattenförekomsterna. Där mätdata finns, till exempel från nedre delen av Himleån och Viskan visar resultaten överlag på god status. Den kemiska statusen klassas dock som ej god till följd av att kvicksilver och bromerad difenyleter överskrider gränsvärdena, precis som halterna av dessa ämnen gör i alla ytvattenförekomster i hela landet.

Statusen i vattenförekomsterna i kommunen skiljer sig inte på något nämnvärt sätt från vattenförekomster i resten av Sydsverige. Miljöproblemen som finns i Varbergs kommun finns även på andra ställen. Det handlar om klassiska vattenrelaterade miljöproblem som fysisk påverkan på vattendrag, övergödning och i viss utsträckning även om försurning.

5.3.1.3 Kustvatten och havsområden

Det finns fyra kustvattenförekomster som berör Varbergs kommun (se figur 5-5):

- N m Hallands kustvatten
- Vendelsöarkipelagen
- Klosterfjorden
- Balgöarkipelagen

Balgöarkipelagen har god ekologisk status medan övriga tre har måttlig status. Orsakerna till att god status inte uppnås varierar och beror på övergödning, fysisk påverkan på bottenstrukturer på grund av tråkning samt att resultat från undersökningar av bottenlevande djur visar på en status som är sämre än god. Tillgången på miljöövervakningsdata att basera statusklassningarna på är dock bristfällig, vilket gör klassningarna osäkra. Det finns även resultat från miljöövervakning som pekar i olika riktningar beträffande status vilket visar på behovet av mer miljöövervakning för att verifiera statusklassningen.

Den kemiska statusen i kustvattnet uppnår inte god status på grund av för höga halter kvicksilver, bromerad difenyleter och tributyltenn (som använts i båtottenfärger). För höga halter av dessa ämnen är inget unikt för Varbergs kommuns kustvatten utan är ett problem längs med hela kusten.

Havsplaner för bland annat Västerhavet beslutades av regeringen i februari 2022. En havsplan ger vägledning om användning av de havsområden som omfattas av planen. Vägledningen används av myndigheter, kommuner och regioner vid planläggning och prövning av anspråk på användning av ytor och resurser inom havsplanområdet. Verksamhetsutövare inom havsrelaterade verksamheter och andra berörda har nytta av havsplanerna för ökad förutsägbarhet. Syftet med havsplanerna är att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Inom havsplaneringen är delar av havet inom Varbergs kommun utpekade för olika intressen. Grundområdena Fladen och Lilla Middelgrund för naturvärden, bland annat i form av lekomyråden för fisk, och för friluftsliv, mestadels i form av fritidsfiske. Delar av kommunens havsområden är också utpekade för sjöfart och yrkesfiske.

Figur 5-5. Kustvattenförekomster i Varbergs kommun.

5.3.1.4 Grundvatten

Varbergs kommun får sitt råvatten för dricksvattenproduktion från två sjöar i kommunen och nyttjar inte grundvatten för den kommunala dricksvattenproduktionen. Det finns dock 14 grundvattenförekomster som ligger helt eller delvis inom kommunen (se figur 5-6).

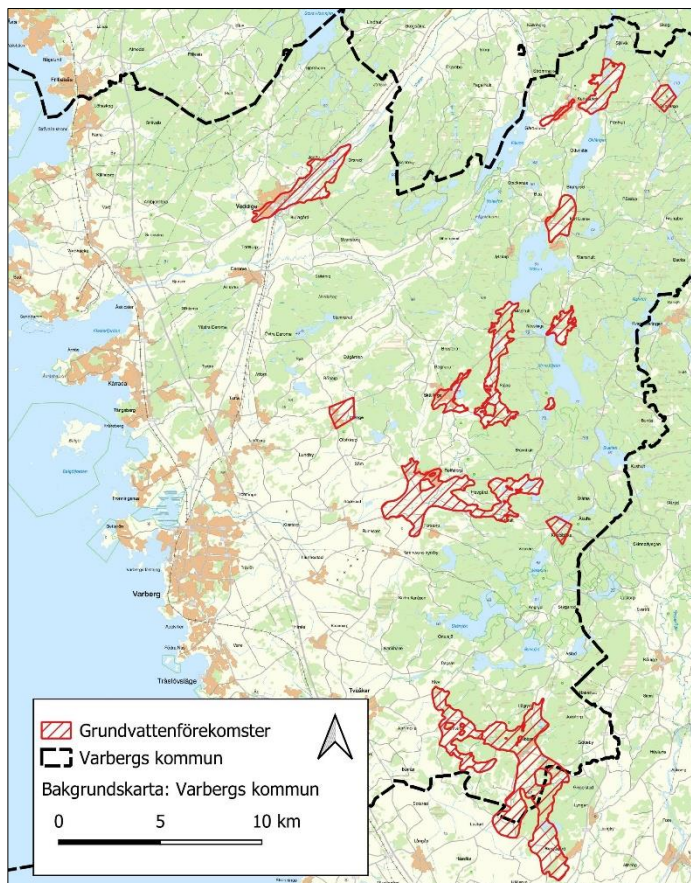
Samtliga grundvattenförekomster har god status, både med avseende på kvantitet och kvalitet. Grundvattnet riskerar dock att påverkas av miljögifter och näringsämnen. Även om statusen i grundvattenförekomsterna är klassad som god bedöms det inte finnas tillräckligt med data för att göra helt tillförlitliga klassningar och mer övervakning av statusen behövs.

5.3.2 Planförslagets konsekvenser

Förslaget till översiktsplan adresserar den övergripande vattenplaneringen i kommunen bland annat genom ett antal ställningstaganden:

- Förbättra den ekologiska och kemiska statusen i sjöar och vattendrag.
- Beakta vatten i fysisk planering utifrån ett avrinningsområdesperspektiv
- Avsätt tillräckliga ytor för en öppen och mångfunktionell dagvattenhantering där värden för rekreation, biologisk mångfald och en god gestaltning kan tillföras.
- Värna småvatten och våtmarker samt om möjligt återskapa eller nyskapa sådana för att öka landskapets vattenhållande förmåga, förbättra vattenkvalitet och öka biologisk mångfald.
- Planera för hur kommunen ska hantera påverkan på vattenresurser vid torra, både vad gäller kvalitet och kvantitet.
- Beakta grundvattentillgången i små magasin som är känsliga för torra vid planering för nybyggnation.
- Verka för levande och öppet vatten i staden och serviceorterna.
- Värna kustbandets och de grunda havsvikarnas värden för biologisk mångfald.

Ställningstagandena är vagt formulerade men bedöms, under förutsättning att de beaktas konsekvent, vara tillräckliga för att undvika alltför negativa konsekvenser för ekologisk status i kommunens sjöar, vattendrag och kustvatten. De vattenrelaterade miljöproblem som finns idag, till exempel övergödning och fysisk påverkan, och som gjort att statusen är sämre än god på många håll bedöms inte förvärras av planens genomförande. Möjligen skulle statusen i stället kunna förbättras. En brist är att planförslaget inte närmare specificerar hur kommunen ska arbeta med ställningstagandet att förbättra statusen i sjöar och vattendrag och det går därför inte att bedöma hur realistiskt detta ställningstagande är i praktiken. Eftersom vattenfrågor effektivast hanteras samlat inom avrinningsområden bedöms det behövas ett ställningstagande om att kommunen ska engagera sig i mellankommunala samarbeten inom de avrinningsområden i kommunen, främst Viskans avrinningsområde, som sträcker sig över flera kommuner.

Figur 5-6. Grundvattenförekomster i Varbergs kommun.

De övergripande miljöproblemen i sydvästsveriges vattenförekomster har många orsaker. Till de viktigaste hör långväga transporter och nedfall av försurande ämnen, läckage av näringsämnen från jordbruksmark, fysisk påverkan på vattendrag, samt byggandet av dammar och andra hinder i vattendragen i skogslandet. Detta är en delvis pågående och delvis historisk problematik som inte bedöms förvärras av planförslaget.

Beträffande föroreningar (kemisk status och status för särskilda förorenande ämnen) ser situationen delvis anorlunda ut. Generellt bedöms planläggning och efterföljande exploatering av nya markområden leda till att halterna av förorenande ämnen i avrinnande ytvatten ökar, till exempel om ett område omvandlas från skogs- eller jordbruksmark till industri- eller bostadsområde. Modern dagvattenhantering, som idag normalt tillämpas vid detaljplanering, reducerar utgående halter av föroreningar men halterna av vissa föroreningar ökar vanligen trots detta.

En enskild plan leder dock sällan till att statusen i en vattenförekomst försämras på ett otillåtet sätt, det vill säga att en klassgräns för en kvalitetsfaktor passerar, till exempel från god till måttlig status. Den kumulativa effekten av många planer bedöms dock på sikt kunna leda till försämrad status till följd av de samlade utsläppen och ackumulation av föroreningar i miljön. Planförslagets ställningstaganden avseende vattenhantering lämnar ett relativt stort tolkningsutrymme om vilken ambitionsnivå som ska gälla. Det är därmed svårt att bedöma om framtida detaljplanering och exploatering av mark i den omfattning som planförslaget, och de fördjupningar av detta som fortsatt ska gälla, medger kan ske utan försämring av statusen i berörda vattenförekomster.

I förslaget till översiktsplan saknas vidare ställningstaganden kring lantbrukets vattenförsörjning, till exempel i form av anläggning av större bevattningsdammar. Frågeställningen beaktas traditionellt inte i kommunal fysisk planering men mot bakgrund av dess växande betydelse som en del i anpassningen till ett förändrat klimat bedöms det vara angeläget att lyfta den i översiktsplaneringen. Behovet av att kunna bevattna grödor bedöms öka i takt med att klimatförändringarna förvärras och frekvensen av extremväder ökar. Konsekvenserna av att det saknas ett ställningstagande om anläggning av framför allt bevattningsdammar kan därmed i förlängningen bli minskad lokal livsmedelsproduktion. Dammar i åkerlandskapet kan, utöver att tillhandahålla vatten för bevattning av grödor även leverera ett flertal andra viktiga ekosystemtjänster som vattenrening, flödesutjämning, och ökad biologisk mångfald.

Planförslagets utvecklingsinriktningar och markanvändning bedöms, i kombination med givna riktlinjer och ställningstaganden, kunna realiserars utan att statusen i kommunens grundvattenförekomster påverkas negativt på något betydande sätt jämfört med dagens situation. Det faktum att grundvattentillgång och kvalitet lyfts fram som frågeställningar i förslaget till ny översiktsplan bedöms också som positivt. Mer kunskap om den rådande situationen i grundvattnet, till exempel om ämnen inom gruppen PFAS, bedöms dock vara nödvändig för att kunna förvalta grundvattenresurserna väl i framtiden.

Noterbart är att det i förslaget till ny översiktsplan inte finns något havsområde som utpekats för etablering av havsbaserad vindkraft. Havsbaserad vindkraft påverkar natur- och vattenmiljö på flera olika sätt och forskning visar att det marina livet på sikt ofta gynnas (Göteborgs universitet, 2023). Antal individer och arter av såväl fisk som bottenlevande organismer ökar till följd av att fundamenten fungerar som konstgjorda rev som drar till sig fastsittande organismer och att bottentrålning i områdena upphör eller begränsas. Ljud från undersökningar och byggarbeten kan dock störa det marina djurlivet, bland annat tumlare. Avsaknaden av planer på etablering av havsbaserad vindkraft gör att de positiva konsekvenserna som en etablering hade medfört för den marina miljön uteblir.

Sammantaget bedöms planförslaget leda till obetydliga konsekvenser för vattenfrågorna i kommunen jämfört med nuläget. Även jämfört med nollalternativet, som också säger nej till havsbaserad vindkraft, bedöms konsekvenserna av planförslaget bli obetydliga.

5.4 Klimatpåverkan

5.4.1 Rådande förhållanden

Klimatförändringarna påverkar redan idag samhället bland annat genom förändrade och oförutsägbara nederbördsmönster med översvämningar till följd av skyfall men även svårare perioder av torka. Konsekvenserna blir till exempel minskade skördar och förstörd eller skadad egendom. Enligt de prognoser som finns kommer effekterna av klimatförändringarna att bli allt större med tiden i takt med temperaturökningen vilket i sin tur kommer leda till större konsekvenser.

Enligt Varbergs kommuns koldioxidbudget får kommunens samlade utsläpp av koldioxid från och med 2022 och framåt inte överskrida knappt 1 900 000 ton för att leva upp till Parisavtalet. I dagsläget ligger de årliga utsläppen på cirka 233 000 ton, vilket innebär att cirka 1/7 del av den samlade budgeten förbrukas varje år. För att kommunens koldioxidbudget ska nå en långsiktigt hållbar nivå krävs omedelbara utsläppsminskningar på drygt 12 % årligen. Med en sådan minskning skulle Varbergs kommun kunna bidra med sin del i att hålla den globala temperaturökningen väl under två grader (Cimatevisualizer, 2023).

I Varbergs kommun stod sektorn "Inrikes transporter" för 56% av de samlade koldioxidutsläppen 2021 (Cimatevisualizer, 2023). Om utsläppen ligger kvar på dagens nivåer beräknas "Inrikes transporter" förbruka cirka 1/13 av den samlade koldioxidbudgeten för kommunen varje år. I snitt släppte varje invånare i Varberg ut 2 100 kg koldioxid under 2021 enbart inom sektorn "Inrikes transporter", vilket är mer än riksgenomsnittets 1 420 kg per invånare. Noterbart är vidare att utsläpp från byggsektorn inte är en del av kommunens koldioxidbudget. Bygg- och fastighetssektorn står för cirka 20% av Sveriges samlade koldioxidutsläpp (Boverket, 2023) och siffran borde vara i samma storleksordning för Varbergs kommun.

5.4.2 Planförslagets konsekvenser

Planförslaget innehåller ett flertal ställningstaganden som syftar till att främja en hållbar samhällsutveckling och minska klimatpåverkan från transporter varav ett urval anges nedan:

- Främja överflyttning av gods från väg till järnväg eller sjöfart.
- Prioritera ett hållbart trafiksystem som möter människors behov av resor utifrån olika livssituationer.
- Låt det nya resecentrumet i Varberg samt Värö station vara nav i det regionala och lokala kollektivtrafiksystemet.
- Stärk orter med stationslägen utmed Viskadalsbanan genom utveckling av bebyggelse och bytespunkter.
- Möjliggör stationslägen söder om Varbergs station på Västkustbanan.
- Utveckla kollektivtrafikstråk för tät och robust trafikering samt nya lösningar för kollektiva resor.
- Utveckla bytespunkter i olika storlekar med syftet att verka för ett kombinerat resande.

Att orter som har, eller planeras få, stationer för persontågtrafik ska utgöra nav för bebyggelseutvecklingen i kommunen är positivt och förbättrar möjligheterna till hållbara vardagsresor med kollektivtrafik och kan förväntas leda till minskade utsläpp per stäcka för persontransporter. Samtidigt finns en motsättning mellan målen om minskade utsläpp från transporter och kommunens tillväxtmål där de minskade utsläppen per resa helt eller delvis kan åtas upp av att det totala antalet resor ökar. Planförslaget öppnar samtidigt också för åtgärder som specifikt främjar resor med bil, framför allt genom att förordandet av fortsatt utredning av nya trafikplatser i höjd med Himle och Hunneberg.

För landsbygden uttrycker planförslaget en ambition om att underlätta möjligheterna att köra fossilfria fordon vilket är positivt. Dock åtföljs denna ambition inte av något ställningstagande om utbyggnad av infrastruktur för fossilfria drivmedel vilket bedöms angeläget för att underlätta en mer storskalig omställning av fordonsflottan.

Även planförslagets ställningstaganden om att utveckla ett hållbart transportsystem för alla och att samordna utbyggnad av bostäder och andra funktioner så att alla invånare får nära till service, grönytor och andra målpunkter i vardagen är positiva och bedöms i viss mån bidra till minskat bilberoende i tätorterna.

Generellt bedöms dock att planförslagets ställningstaganden rörande minskad klimatpåverkan är otillräckliga och de bedöms endast marginellt kunna bidra till den typ av övergripande omställningar på samhällsnivå som krävs för att bromsa klimatkrisen och klara målen från Parisavtalet. Det görs till exempel inga ställningstaganden om till vilken nivå kommunens koldioxidutsläpp ska minska fördelat på olika sektorer och till vilken tidpunkt. Som jämförelse regleras det i klimatlagen, som började gälla 2018, att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av koldioxid till atmosfären 2045.

Planförslaget adresserar heller inte byggsektorns koldioxidutsläpp som med de utvecklingsinriktningar och ställningstaganden som görs i planförslaget kan antas förbli höga. Byggsektorns koldioxidutsläpp nämns inte i planen trots att den fysiska planeringen är viktig för att nå ett samhälle där resurser används hållbart och cirkulärt för att hålla klimatpåverkan på en acceptabel nivå.

En avgörande faktor för att minska samhällets klimatpåverkan är också en snabb utbyggnad av fossilfri och förnybar elproduktion. I planförslaget konstateras att det i kommunen finns goda förutsättningar för fossilfri energiproduktion med kärnkraftverket Ringhals och potential för utbyggnad av vind- och solenergi samt att det även finns goda förutsättningar för ett resurseffektivt och fossilfritt energisystem.

Samtidigt medger planförslaget ingen vindkraftsetablering till havs och har en betydligt mer restriktiv syn på ny landbaserad vindkraft än ÖP 2010 som i praktiken bedöms göra det osannolikt att nya vindkraftsanläggningar tillkommer i kommunen inom planförslagets tidshorisont. Även gällande solenergi är planförslaget restriktivt och anger att kommunen ser begränsade möjligheter för anläggande av nya storskaliga solcellsparker bland annat i syfte att värna brukningsvärd jordbruksmark. Dessa riktlinjer bedöms innebära att den förhållandevis stora potential för förnybar elproduktion som finns i kommunen till stor del inte tas tillvara.

Sammantaget bedöms planförslaget leda till att kommunens utsläpp förblir mer eller mindre oförändrade under det kommande decenniet när de i stället behöver minska kraftigt. Då det numera är väl dokumenterat att stora utsläppsminskningar i närtid är nödvändiga för att undvika ödesdiga och synnerligen kostsamma samhällskonsekvenser är det rimligt att ny övergripande samhällsplanering i högre grad än äldre sådan adresserar frågan om klimatpåverkan och anpassar planeringen efter behoven. Detta särskilt med hänsyn till att de eskalerande klimatförändringarna nämns som ett av motiven för behovet av en ny översiktsplan. Mot bakgrund av detta bedöms planförslagets mål om fortsatt tillväxt och byggande i kombination med avsaknad av konkreta och kraftfulla riktlinjer för hur utsläppen per sektor och person ska minskas för att klara kommunens koldioxidbudget innebära stora negativa konsekvenser med avseende på klimatpåverkan. Planförslagets restriktiva hållning till nyetablering av vind- och solkraftsparker bidrar ytterligare i negativ riktning och planförslaget bedöms därmed innebära små negativa konsekvenser även jämfört med nollalternativet som har mer positiva riktlinjer gällande vindkraftsutbyggnad på land.

5.5 Klimatanpassning – Översvämningar och höjda havsnivåer

5.5.1 Rådande förhållanden

Klimatförändringarna kommer i framtiden att leda till stigande havsnivåer och allt mer extrema, frekventa och svårförutsägbara väderhändelser i form av bland annat skyfall, torka och översvämningar. En underlagsutredning till arbetet med ny översiktsplan om översvämningrisker till följd av klimatförändringarna visar bland annat att flera kustavsnitt i kommunen riskerar att översvämmas vid högvattenhändelser om 50 år (WSP, 2022).

När det gäller vattendragen i kommunen förstärks konsekvenserna av kraftig nederbörd och torka av den utdikning av våtmarker samt fördjupning och uträtning av vattendrag som har gjorts i landskapet. Det har

medfört att landskapets vattenhållande förmåga har minskat och att vattnet rör sig snabbare genom landskapet vilket kan förstärka effekterna av både höga och låga vattenflöden. Översvämningar bedöms inte kunna förhindras genom åtgärder i landskapet då sådana åtgärder skulle behöva vara alltför storskaliga för att kunna genomföras och ha alltför stor inverkan på till exempel livsmedelsproduktionen. Skadorna till följd av översvämningar kan dock begränsas genom planläggning som minskar riskerna för skador. En mininivå av klimatanpassning till översvämningar bedöms vara att helt avstå från nybyggnation i områden som riskerar att översvämmas.

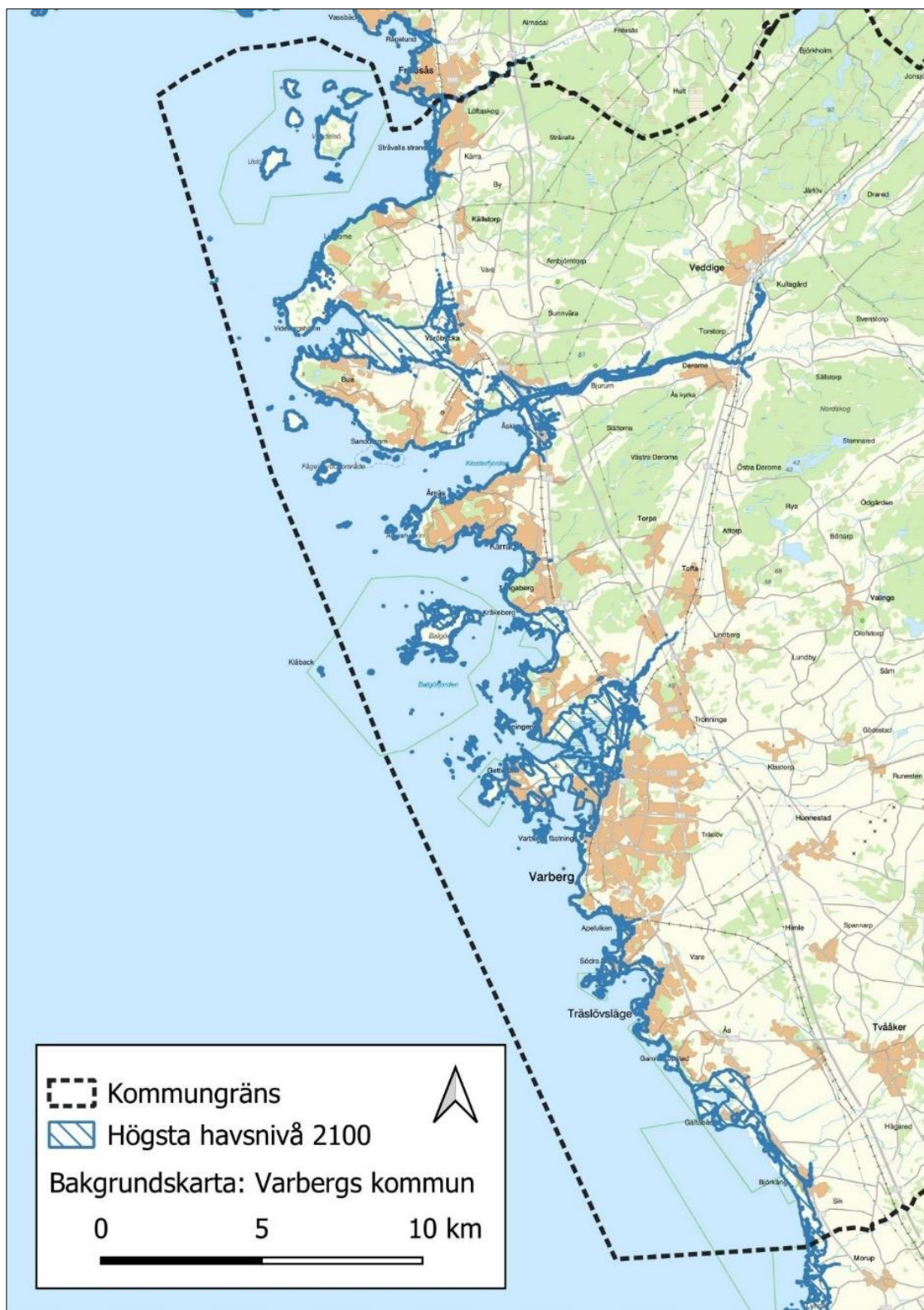
5.5.2 Planförslagets konsekvenser

Planförslaget adresserar frågan om klimatanpassning till översvämningar genom flera ställningstaganden i översiktsplanen:

- Ny bebyggelse ska planeras så att den inte tar skada eller orsakar skada vid en översvämning från ett 100-årsregn. Det innebär att ny bebyggelse inte anläggs i lågpunkter, instängda områden samt att naturliga flödesvägar hålls fria.
- Framkomligheten till och från ny bebyggelse ska säkerställas med lämplig höjdsättning av vägar och angöring. Exploatering och nybyggnation ska inte påverka omgivningen negativt.
- Ingen ny bebyggelse bör lokaliseras under +3,12 meter. Om exploatering sker i riskområden under +3,12 meter ska en riskanalys tas fram som visar hur riskerna minskar, vilka åtgärder som krävs, vem som är ansvarig och hur åtgärder ska finansieras.
- Inom områden med befintlig bebyggelse som ligger i riskområden för stigande havsnivåer, högvattenhändelser och skyfall kan utredningar behöva göras. Eventuella åtgärder för att skydda befintlig bebyggelse inom riskområden behöver hanteras i en långsiktig plan.
- Antagna detaljplaner inom riskområden för översvämningar till följd av stigande havsnivåer, högvattenhändelser, skyfall, ras, skred och erosion kan behöva omprövas eller upphävas med anledning av framtida klimateffekter.

Varbergs kommun påverkas, precis som andra kustkommuner, av stigande havsnivåer. Relativt stora delar av den låglänta delen av kusten riskerar att översvämmas vid höjda havsnivåer år 2100 (se figur 5-7). Kommunen har tagit höjd för detta i sin planering genom ett ställningstagande om att inte tillåta nybyggnation med grundläggning lägre än 3,12 meter över nuvarande havsnivå och genom att ta fram en utredning om lokalt kustskydd där befintlig bebyggelse riskerar att översvämmas av framtida högvatten. Formuleringen att ingen ny bebyggelse bör lokaliseras till områden som ligger lägre än +3,12 meter bedöms dock som en alltför vag formulering. Det borde vara självklart att ingen ny bebyggelse ska lokaliseras till områden som riskerar att översvämmas från havet. Vidare bedöms det vara nödvändigt att kommunen är adaptiv i sin klimatanpassning och har beredskap för att ändra sina ställningstaganden om det kommer nya rekommendationer om lägsta bygghöjd till följd av stigande havsnivåer. Ställningstagandet om att även antagna detaljplaner kan behöva omprövas visar på en beredskap för att förhålla sig till ändrade förutsättningar beträffande påverkan från klimatförändringar.

Den klimatanpassning i form av ställningstaganden kommunen gjort med anledning av havsnivåhöjningar och risk för skador till följd av översvämningar bedöms i dagsläget som tillräcklig för att minska risken för skador, så länge ställningstagandena efterlevs i den kommunala planeringen. Kommunen behöver dock kontinuerligt göra nya bedömningar av sin klimatanpassning när det framkommer ny information om framtida scenarion för till exempel havsnivåhöjning till följd av klimatförändringar. Planförslaget anses sammantaget innebära små positiva konsekvenser avseende klimatanpassning jämfört med både nuläget och nollalternativet.

Figur 5-7. Utbredning av beräknat högsta havsnivå år 2100. Källa: Länsstyrelsen.

5.6 Friluftsliv och rekreation

5.6.1 Rådande förhållanden

Kommunens varierade och landskap och rika tillgång till vacker natur ger goda förutsättningar för rekreation och ett rikt och varierat friluftsliv. De olika naturmiljöerna tillhandahåller också ett flertal kulturella ekosystemtjänster som främjar människors hälsa, till exempel fysisk hälsa, välbefinnande, sociala interaktioner, kulturarv och identitet.

Kustområdet med sina flacka klipphällar, strandängar och badstränder inklusive de kustnära vattnen och deras arkipelager omfattas av riksintresse för rörligt friluftsliv och inrymmer flera Natura 2000-områden enligt fågeldirektivet och/eller habitatdirektivet. Området är också högt utnyttjat för friluftaktiviteter som vandring, segling, bad, fritidsfiske, dykning och fågelskådning. Vid kusten strax norr om Varberg ligger Getteröns fågelreservat som är en av Sveriges främsta fågellokaler och ett lättillgängligt och välbesökt naturområde. Kommunen erbjuder även friluftslivsmöjligheter för vandring och cykling längs med exempelvis Kattegattleden och Halandsleden.

Spridda i kommunen finns ett flertal naturreservat som utgör populära besöksmål för vandring, fågelskådning, promenader, cykling och bad.

Åkulla bokskogar i kommunens sydöstra del (se figur 5-8) utgör ett område av riksintresse för både friluftsliv och naturvård med en rik och varierad naturmiljö. I området finns bokskogar med höga naturvärden, sjöar, odlingslandskap och kuperad terräng samt ett väl utbyggt nätverk av vandringsleder. Det har även en rik kulturhistoria med förhistoriska gravar och välbevarad äldre bebyggelse, särskilt kring Dagsås och Ätradalén.

Åkulla bokskogar är lättillgängligt från Varberg och kan även nås med kollektivtrafik vilket gör området populärt och välbesökt året runt. Stora delar av området ligger även inom naturreservat och/eller Natura-2000 områden vilket understryker dess betydelse och bevarandevärde.

I kommunen finns även ett stort antal områden med stadsnära grönska i form av större parker, mindre staddelsparker samt mer vildvuxna grön- och rekreationsområden med god tillgänglighet. Detta gäller framförallt Varbergs stad men även i övriga tätorter i kommunen.

Figur 5-8. Åkulla bokskog. Foto: Varbergs kommun.

5.6.2 Planförslagets konsekvenser

För att gynna friluftsliv innehåller planförslaget ställningstaganden om att bland annat förbättra tillgängligheten till natur- och rekreationsområden med hållbara transportmedel och säkra tillgång till natur- och kulturvärden längs kusten. Inom områden utpekade som kustbygd i markanvändningskartan ska naturvårdens, friluftslivets och kulturmiljövårdens intressen prioriteras och en restriktiv hållning ska gälla mot ny bebyggelse och andra åtgärder.

Åkulla bokskogar är, tillsammans med en flertal andra naturområden i främst skogs- och kustbygden, planlagda som natur och friluftsliv i markanvändningskartan vilket innebär att naturvärden prioriteras framför andra intressen dock med möjlighet att utveckla friluftsinfrastrukturen såsom vandringsleder och vindskydd. För Åkulla bokskogar finns också ett specifikt ställningstagande om att värna och utveckla området som besöksmål. Många av områdena planlagda för natur och friluftsliv har stora ekologiska och sociala värden för friluftsliv och rekreation och även om flertalet redan omfattas av områdesskydd bedöms det tydliga utpekandet i översiktsplanens markanvändning vara positivt för det långsiktiga värnandet av deras kvaliteter.

Som ett led i utvecklingen av rekreationsmöjligheterna och tillgängliggörandet av områdena kan samtidigt åtgärder som utökade parkeringar, stignät och liknande förmodas tillkomma. Det är viktigt att nya sådana anläggningar görs med stor hänsyn så att de inte skadar naturvärden eller försämrar områdets rekreativa upplevelsevärden och förmåga att leverera kulturella ekosystemtjänster. Avvägningar bör göras av hur högt besökstryck områdena tål utan att deras värden riskerar att ta skada.

Att planen tydligt markerar vikten av att värna och utveckla förutsättningarna för friluftsliv bedöms generellt bidra till att dessa frågor beaktas väl i kommande planeringsskeden och till satsningar som medför positiva konsekvenser för friluftsliv och rekreation i kommunen. Inte minst bedöms riktlinjerna om att förbättra tillgängligheten till de större rekreationsområdena, såsom kustens rekreationsområden och Åkulla, med allmänna färdmedel få positiva effekter. Detta kan bidra till en bredare och mer jämlik tillgång till natur- och rekreationsområden för kommuninvånare och tillresta besökare och förbättrade möjlighet att ta del av de hälsovinster och andra kulturella ekosystemtjänster som är kopplade till friluftsliv och rekreation i naturen.

Planförslaget framhåller att naturmiljöer och parker har en avgörande roll i omställningen till en hållbar utveckling och ett ställningstagande anger att kommunen ska planera för en jämn fördelning av mindre park- och naturområden som ger tillgång till grönområden nära bostäder, skolor och arbetsplatser. Detta ställningstagande bedöms dock väl diffust för att säkerställa att alla bostäder har tillgång till ett mindre grönområde inom 300 meter vilket är i enlighet med Boverkets rekommendationer (Boverket, 2024) och en del av Nordiska ministerrådets riktlinje 3-30-300 (Nordiska ministerrådet, 2022).

Inom de utpekade fördjupningsområdena Tångaberg, Löftaskog och Årnäs, belägna längs kusten inom riksintresse för rörligt friluftsliv och högexploaterad kust, öppnar planförslaget för viss tillkommande bebyggelse och/eller förtätning av befintlig bebyggelse. Omfattningen på den tillkommande bebyggelsen bedöms generellt bli relativt begränsad. I enskilda fall kan dock de nya bebyggelseområdena vara relativt stora i förhållande till den lokala bebyggelseutbredningen idag. Planförslaget anger samtidigt att utbyggnad ska ske med hänsyn till friluftsliv, landskapsbild, natur- och kulturvärden. De ytor som pekas ut för ny sammanhängande bebyggelse är också belägna så att de inte bedöms försämma förutsättningarna för rörligt friluftsliv i någon betydande grad och de bedöms inte försämma möjligheten till fri passage utmed stranden. De planerade utbyggnaderna bedöms därmed få obetydliga eller små negativa konsekvenser för friluftslivet.

Förutsättningarna för friluftsliv och rekreation inom kommunen bedöms inte påverkas av tillkommande vindkraft då planförslaget har en påtagligt restriktiv hållning till ny sådan. Visserligen innehåller planförslaget tre kustnära områden för prövning av vindkraft inom riksintresse för rörligt friluftsliv. De två ytor som ligger intill Södra Cell och Barsebäck är dock redan idag så påverkade att eventuell tillkomst av vindkraftverk här bedöms sakna betydelse för friluftslivet. Området vid Bäckagård-Galtabäck söder om Varbergs stad, ligger inom ett

landskapsavsnitt med helåkersbygd och spridd bebyggelse och en vindpark här skulle påverka landskapsvyerna i kustzonen tydligt men bedöms för övrigt inte få några större konsekvenser för friluftslivet. Utbyggnad av vindkraft i detta område bedöms också som osannolik på grund av stor konfliktrisk med befintlig bebyggelse, naturvärden och landskapsbild.

Sammantaget bedöms planförslaget ha goda ambitioner och tydliga ställningstaganden om att värna och utveckla förutsättningarna för friluftsliv och rekreation och att främja ekosystemtjänster som stärker dessa aspekter. Den samlade bedömningen blir därmed att planförslaget bedöms medföra små positiva konsekvenser för friluftsliv och rekreation jämfört med nuläget.

ÖP 2010 innehåller snarlika ambitioner som planförslaget om att främja friluftsliv och förbättra tillgängligheten till rekreationsområden varför nollalternativet bedöms likvärdigt med planförslaget i dessa avseenden. En skillnad är dock att nollalternativet öppnar för vindkraftsetablering i skogsbygden vid Skärte, öster om Rolfstorp, samt vid de två områdena Årsjö och Mäsen-Grimmared som är belägna inom de stora opåverkade områden som kommunen pekat ut för delar av skogsbygden. Det bedöms troligt att nollalternativet skulle innebära tillkomst av vindkraftsanläggningar inom åtminstone något av dessa områden vilket då kan påverka friluftsupplevelsen i närliggande skogspartier och rekreativa värden kopplade till orördhet och tystnad negativt. Sammantaget bedöms planförslaget därmed innebära små positiva konsekvenser för friluftsliv och rekreation jämfört med nollalternativet.

5.7 Risk och säkerhet

5.7.1 Rådande förhållanden

5.7.1.1 Ringhals kärnkraftverk och övriga sevesoverksamheter

För att förebygga allvarliga olyckor inom kemindustrin och begränsa följderna för människor och miljö har EU antagit det så kallade sevesodirektivet. I Sverige är direktivet infört genom lagen och förordningen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (den så kallade sevesolagstiftningen), förordningen om skydd mot olyckor, miljöbalken, plan- och bygglagen samt arbetsmiljölagstiftningen. Verksamheter som omfattas av sevesolagstiftningen är i de flesta fall att betrakta som farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor. Inom Varbergs kommun finns åtta sevesoverksamheter varav två hör till den högre kravnivån. Dessa är:

- Ringhals Kärnkraftverk (Högre kravnivån)
- Södra Cell Värö (Högre kravnivån)
- Lahall kraftverk
- Järlöv bergtäkt
- Valinge bergtäkt
- Kulparp bergtäkt
- Obbhults bergtäkt
- Linders Pyrotekniska

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har tagit fram en beredskapsplan som beskriver hur Sverige ska agera vid en kärnteknisk olycka (MSB, u.å.), vilket berör Varbergs kommun genom Ringhals kärnkraftverk. Om en olycka skulle uppstå som medför utsläpp av radioaktiva ämnen till omgivningen kommer påverkan på samhället att bli stor även vid små utsläpp. Beredskapsplanen syftar till att visa hur krishanteringssystemet för myndigheter ser ut om en olycka skulle ske.

I beredskapsplanen (MSB, u.å.) listas de aktörer som berörs samt hur de ska verka vid en kärnteknisk olycka. De privata aktörerna ansvarar för att begränsa följderna av en olycka så mycket som möjligt. Det innefattar

bland annat att handlingsprogram (beredskapsplaner) ska finnas förberedda, rutiner vid driftstörning och haveri, rapportering av avvikelser samt att personal måste få utbildning.

För Varbergs kommun gäller primärt ansvarsprincipen; det vill säga att kommunen även vid en krissituation ska ta ansvar för de samhällsfunktioner den normalt ansvarar för. Det kan till exempel gälla vattenförsörjning, räddningstjänst, skola och äldreomsorg.

I beredskapsplanen för Ringhals kärnkraftverk finns inga riktlinjer för tillkommande bebyggelse i närområden frånsett kring utpekade beredskapszoner. Dessa delas in i den inre och yttre beredskapszonen samt planeringszonen. Enligt nu gällande riktlinjer omfattar den inre beredskapszonen en fem kilometers radie inom vilken Länsstyrelsen är skyldig att ha vissa skyddsåtgärder förberedda, bland annat inomhus- och utomhusvarning samt jodtabletter. Inom den inre beredskapszonen ska även de boende i så tidigt skede som möjligt förvarnas vid höjd beredskap så att utrymning kan ske. Länsstyrelsen ansvarar för utrymning som sker inom det egna länet samt den kommunikation som krävs. Yttre beredskapszonen ligger på 25 kilometers avstånd från kärnkraftverket. För båda zonerna ska det finnas planering för; utrymning, inomhusvistelse, intag av jodtabletter, förberedelser för varning och förstahandsutdelad information.

Utöver dessa zoner finns även planeringszonen som sträcker sig till ungefär 100 kilometers radie. Inom denna ska strålningsmätningar genomföras och det ska finnas planering för utrymning/inomhusvistelse vid olycka samt för att vid behov dela ut jodtabletter.

5.7.1.2 Transporter av farligt gods

Länsstyrelsen i Halland har tagit fram riktlinjer för samhällsplanering utmed väg- och järnvägstransportleder för farligt gods i sin rapport "Riskanalys av farligt gods i Hallands län" (Länsstyrelsen Hallands län, 2011). Dessa riktlinjer anger lämpliga avstånd för byggnation utmed väg E6, Västkustbanan och lokalt utpekade farligt godsleder. Syftet med denna utformning är inte enbart att se till att dagens risker är acceptabla, utan även att garantera att området kring transportleder för farligt gods är utformat så att framtida ökningar av transporterade mängder inte omedelbart leder till oacceptabla risker.

Transportleder i Varbergs kommun som är utpekade som primära vägar för farligt gods:

- E6
- Väg 41
- Väg 153
- Östra Hamnvägen
- Västra Hamnvägen
- Väg 154

Järnvägar där det förekommer transporter av farligt gods är:

- Västkustbanan
- Viskadalsbanan

5.7.1.3 Risk för ras, sked och erosion

Som ett underlag till arbetet med ny översiktsplan har Varbergs kommun låtit utföra en utredning om översvämningsrisker till följd av förändrat klimat (WSP, 2022). I utredningen ingår även kartläggning av riskområden för ras, skred och erosion, baserat på data från SIG, samt analyser av risker och konsekvenser. Enligt utredningen finns vissa riskområden för ras skred och erosion bland annat längs vissa avsnitt av Viskans dalgång och i några områden med brantare topografi i kombination med skredbenägna jordarter.

Utredningens slutsats är att risken för skred i Varbergs kommun är liten men att skred kan uppkomma i riskområden till exempel vid en kombination av faktorer såsom förhöjda havsnivåer, extrem nederbörd och markarbeten och att detta då kan få allvarliga konsekvenser. Riskerna bedöms i viss mån också öka i framtiden till följd av klimatförändringarna och utredningen rekommenderar att behovet av geotekniska utredningar ska övervägas inför eventuell exploatering i riskområden.

Enligt utredningen finns även viss risk för erosion utmed flera strandavsnitt vid kusten och längs Viskan. Även denna risk kommer att öka i framtiden när havsnivån stiger och strandlinjen förskjuts inåt land. Av utredningen framgår dock att SGU generellt bedömer erosionskänsligheten som liten och att sandstränderna är i balans över tid. Apelviken och Träslövsläge lyfts dock fram som områden med risk för stranderosion som kan leda till att kustlinjen förflyttas inåt och i förlängningen till att byggnader hotas och turism påverkas negativt. För dessa områden nämns att skyddsåtgärder som strandfodring, plantering och förstärkning av hamnen i Träslövsläge kan bli aktuella i framtiden.

5.7.2 Planförslagets konsekvenser

5.7.2.1 Riskfyllda verksamheter och farligt gods

Planförslagets riktlinjer och ställningstaganden uttrycker generellt att risker från riskfyllda verksamheter och transportleder för farligt gods ska beaktas i detaljplane- och bygglovsskeden. Ställningstagandena är översiktliga och beskriver endast att risker och störningar ska beaktas men inte på vilket sätt.

Prioriterad serviceortsutveckling i Bua och Väröbacka innebär att fler människor bor och vistas i den så kallade inre beredskapszonen runt Ringhals kärnkraftverk. Länsstyrelsen kommer därmed att ansvara för skyddsåtgärder för fler människor jämfört med nuläget. Även i ÖP 2010 är Bua och Väröbacka utpekade som utvecklingsområden varför skillnaderna mellan planförslaget och nollalternativet är små i detta avseende.

Serviceortsutveckling i Skällinge och Rolfstorp kan innebära att fler människor placeras inom konsekvensområdet för eventuell olycka på Sevesoverksamheten Kularp bergtäkt. Även i detta fall bedöms skillnaderna mellan planförslaget och nollalternativet vara små.

Utvecklingen av den stadsnära byn Hunnestad kan innebära att fler människor lokaliseras inom konsekvensområdet för eventuell olycka på Sevesoverksamheten Linders Pyrotekniska. Hunnestad är inte särskilt utpekad som utvecklingsområde i ÖP 2010. Planförslaget innebär således att fler människor lokaliseras inom konsekvensområdet jämfört med nollalternativet.

Planförslaget har ett ställningstagande om att riskanalyser med åtgärdsförslag ska tas fram i samband med detaljplanering av byggnation inom utredningszonen till primärleder för farligt gods. Eventuell bebyggelseutveckling längs de utpekade primära vägarna för transporter av farligt gods samt västkustbanan och Viskadalsbanan innebär att fler människor kommer att befinna sig inom konsekvensområdet för en olycka med farligt gods. Ju fler människor som gör det desto fler riskerar att omkomma i händelse av en större olycka. I ÖP 2010 finns ett stort fokus på att bebyggelseutveckling ska ske längs med orter i tre kollektivtrafikstråk. Dessa stråk är även stråk där det sker transporter av farligt gods. Vid jämförelse mellan planförslaget och nollalternativet bedöms därmed att nollalternativet kan innebära att något fler människor på sikt kan komma att befinna sig inom konsekvensområdet för risker kopplade till transporter av farligt gods.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära större konsekvenser i händelse av stora olyckor jämfört med nuläget eftersom fler personer kommer att bo och vistas i närheten av riskkällor. Konsekvenserna kan i viss mån mildras om skyddsåtgärder såsom byggnadstekniska åtgärder eller skyddsavstånd upprätthålls. Planförslaget innebär därmed små negativa konsekvenser avseende risk och säkerhet jämfört med nuläget. Jämfört med nollalternativet bedöms de sammanvägda skillnaderna avseende människors utsatthet för risker vara mer

marginella och planförslaget bedöms innebära obetydliga konsekvenser för risk och säkerhet jämfört med nollalternativet.

5.7.2.2 Ras, skred och erosion

Generellt bedöms risken för ras, skred och erosion vara förhållandevis begränsad i kommunen även om den ökar i framtiden till följd av klimatförändringarna. Planförslaget adresserar också de risker som finns genom riktlinjer om att den fysiska planeringen ska ske med hänsyn till hälsa, säkerhet samt risker för översvämning och erosion samt att bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till lämplig mark utifrån jord-, berg- och vattenförhållanden. Planförslaget nämner också att den underlagsutredning som gjorts ska beaktas vid frågor om lämplig markanvändning och i kommande arbete med klimatanpassning. Planförslaget bedöms därmed beakta risker för ras, skred och erosion i erforderlig omfattning och sammantaget bedöms planförslaget innebära obetydliga konsekvenser kopplat till risker för ras, skred och erosion jämfört med såväl nuläget som nollalternativet.

5.8 Hushållning med jordbruksmark

5.8.1 Rådande förhållanden

Odlingsbar mark är en begränsad resurs som förser oss med livsmedel, energi och foder och bidrar till flera försörjande ekosystemtjänster. I takt med klimatförändringarna kommer jordbruksmarken i ökande grad att drabbas av skyfall och torka som leder till ökad risk för missväxt och nedsatta skördar samtidigt som befolkningen ökar. Bevarande av jordbruksmark är därmed av största vikt för samhället. Detta belyses bland annat av att riksdagen år 2017 antog en nationell livsmedelsstrategi med det övergripande målet att den totala livsmedelsproduktionen ska öka, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås. Målet handlar också om att bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel och minska sårbarheten i livsmedelskedjan. (Jordbruksverket, 2023).

I 3 kap 4 § miljöbalken fastslås att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse och att brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Brukningsvärd jordbruksmark kan utifrån praxis som etablerats via en rad domar under senare år något förenklat definieras som mark som har brukats i närtid och ingår i ett sammanhängande jordbrukslandskap. Även mark som för tillfället inte brukas på grund av olönsamma förhållanden kan vara brukningsvärd med hänsyn till framtida behov (Jordbruksverket, 2021).

Drygt 30 procent av markarealen i Varbergs kommun utgörs av jordbruksmark (SCB, 2023b). En utredning som kommunen låtit utföra under 2023 visar också att dessa jordbruksmarker till övervägande del har mycket högt värde främst sett till markbundna faktorer som är avgörande för produktiviteten (Tuvendal, 2023-01-31). En karta från utredningen som utvisar jordbruksmarkens värde avseende markbundna faktorer framgår av figur 5-9.

Drygt hälften av kommunens åkermark ligger i ett centralt stråk i den flacka slättbygden men förhållandevis stora arealer jordbruksmark finns även utspritt i andra delar av kommunen. I skogsbygden i de östra delarna finns bland annat många enskilda mindre jordbruksblock. Utmed kusten finns en högre andel betesmark (Tuvendal, 2023-01-31).

5.8.2 Planförslagets konsekvenser

Planförslagets ambitioner om att koncentrera framtida utbyggnad av bostäder och verksamheter till befintliga tätorter och att beakta möjligheten att nyttja redan ianspråktagen mark genom förtätning eller omvandling är

utpekande av en stadsnära landsbygd långsiktigt leda till ett något större ianspråktagande av jordbruksmark i denna zon även om viss osäkerhet får anses föreligga i detta avseende.

Solcellsanläggningar är en arealintensiv typ av anläggning som under senare år allt oftare kommit ifråga på jordbruksmark och som kan leda till en intressekonflikt mellan mat- och elproduktion vilka båda kan betraktas som viktiga samhällsintressen. I detta avseende har planförslaget tydliga riktlinjer om att solcellsanläggningar ska undvikas på brukningsvärd åkermark och att möjligheten till anläggande av storskaliga solcellsparker ses som begränsade i kommunen. I planförslagets markanvändningskarta prioriteras heller inte solcellsanläggning på någon av de platser som i solenergi- och vindkraftsutredningen (Ecogain, 2023) bedömdes ha förutsättningar för utveckling av storskalig solenergi även med hänsyn tagen till motstående intressen i form av såväl matproduktion som andra värden.

Det kan i sammanhanget framhållas att det pågår forskning om möjligheterna att kombinera solcellsparker med livsmedelsproduktion men att resultaten ännu är begränsade. I en rapport om en solcellsanläggning i Västerås (Kärbo Prästgård) poängteras dock att produktionen i ett agrovoltaiskt system (där el- och jordbruksproduktion kombineras) varken ger maximal elproduktion eller odlingsyta, utan blir en kompromiss mellan de båda markanvändningarna (Andreasson et. al., 2022).

Den yta som anges som lämplig för utredning av vindkraft vid Bäckagård – Galtabäck sydväst om Tvååker är belägen inom jordbruksmark. En eventuell etablering av vindkraft bedöms här kunna ske utan nämnvärd påverkan på livsmedelsproduktionen då vindkraft har goda förutsättningar att kombineras med jordbruksdrift eftersom den markyta som tas i permanent anspråk är mycket liten.

Sammantaget bedöms planförslaget leda till måttliga negativa konsekvenser för hushållningen med jordbruksmark jämfört med nuläget. Detta framför allt genom nybyggnation på åkermark inom utpekade ytor i de fördjupningar av översiktsplanen som enligt planförslaget ska fortsätta att gälla men där merparten av de utpekade utbyggnaderna ännu inte genomförts. Därutöver berörs även åkermark runt de stadsnära orterna.

Jämfört med nollalternativet bedöms planförslaget innebära små negativa konsekvenser avseende hushållning med jordbruksmark. Detta då planförslaget innebär ett större ianspråktagande av åkermark kring de stadsnära byarna. På längre sikt bedöms det även troligt att planförslaget leder till att åkermark inom den stadsnära landsbygden i något högre grad omförs till annan markanvändning jämfört med nollalternativet.

6 Sociala konsekvenser

6.1 Delaktighet

6.1.1 Rådande förhållanden

Kommunen ligger i ett strategiskt fördelaktigt läge mellan Öresundsregionen och Göteborgsregionen med goda pendlingsmöjligheter. Det finns ett brett utbud av friluftsliv och grönområden i Varbergs kommun med många naturreservat, ett unikt kustlandskap, ett landskap präglat av både jordbruksmark och skog och en historisk kulturmiljö. Det finns goda möjligheter att ta sig till viktiga målpunkter med ett utbyggt kollektivtrafiksystem. E6 och järnvägen utgör dock barriärer och inom landsbygden är bilberoendet generellt stort.

Noterbart gällande delaktighet är att kommunen i ett tidigt skede i arbetet med det nya planförslaget har genomfört en dialogprocess med medborgare, bland annat barn, företag och organisationer (se figur 6-1).

Figur 6-1. Under våren 2023 genomförde kommunen en tidig dialogprocess om den nya översiktsplanen med allmänheten. Foto: Varbergs kommun.

6.1.2 Planförslagets konsekvenser

Av planförslaget framgår att delaktighet är en del av Varbergs vision om att vara Västkustens kreativa mittpunkt och ska innebära att kommunen har ett öppet klimat och ett inkluderande förhållningsätt som kännetecknas av mångfald, inflytande och omtanke. I planförslaget finns en inriktning om att stärka de lokala orsambanden mellan Varbergs tätort och de stadsnära orterna genom bättre kopplingar för gång- och cykeltrafik såväl som kollektivtrafik. Även kopplingarna mellan staden och serviceorterna ska stärkas. Detta bedöms i

viss mån leda till bättre rörelsemöjligheter mellan orter på sikt och därmed något bättre förutsättningar för fler grupper av befolkningen att ta del i vardagslivet. Planen är dock otydlig om var, hur och i vilken omfattning dessa samband ska stärkas, vilket gör det svårt att bedöma vad det i praktiken innebär avseende konsekvenser för delaktigheten.

De flesta av de stadsnära orterna ligger längs befintliga regionala kollektivtrafikstråk, vilket är positivt. Tofta och Lindberg har även goda cykelförbindelser till staden. Idag saknas dock till stor del separata cykelvägar mellan staden och orterna Gödestad och Hunnestad samtidigt som befintliga vägar är smala och relativt trafikerade vilket gör cykling i blandtrafik riskfylld och oattraktiv. Då planförslaget saknar konkreta ställningstaganden om förbättrade gång- och cykelmöjligheter till och från dessa orter bedöms risken vara stor att de boende där fortsatt kommer att uppleva ett högt bilberoende i vardagen trots orternas relativa närhet till staden.

Tyngdpunkten i kommunens framtida tillväxt ska enligt planförslaget ske i Varberg stad, serviceorterna samt de stadsnära orterna. Här ska ske en utveckling med bostäder, service och verksamheter. Dessa riktlinjer bedöms ha potential att medföra positiva sociala konsekvenser jämfört med nuläget och bedöms skapa förutsättningar för en utbyggnad som går i takt med Varbergs befolkningsutveckling. De bedöms även gynna lokala sammankopplingar och hållbara resmöjligheter. Att bevara så mycket som möjligt av grönstrukturen bidrar även till att bevara den nuvarande lantliga karaktären i de stadsnära orterna när dessa växer. Det är dock viktigt att utvecklingen sker på ett sätt som motverkar att de stadsnära orterna blir segregerade och att det där tillkommer bostäder även för de som har svårare att hitta nya bostäder. I praktiken kan dock detta vara svårt att kombinera med bevarandet av orternas karaktär, lantlighet, och bebyggelsetradition.

Planförslaget föreslår en bostadsutbyggnad som hänger ihop med ett gott serviceutbud för olika grupper. Riktlinjerna bedöms dock vara något svaga för att möta framtida demografiska förändringar, så som en åldrande befolkning vilket kan leda till negativa sociala konsekvenser avseende delaktighet. Tydligare satsningar på ett blandat bostadsutbud med olika upplåtelseformer i centrumsnära eller kollektivtrafikhärlägen kan bidra till att motverka detta.

För att tillvarata resultaten från den tidiga dialogen som genomfördes under våren 2023 är det viktigt att arbeta in resultatet i översiktsplanen så att inspelen från dialogen tas tillvara och följs upp. Det är positivt att det finns information om dialogprocessen i översiktsplanen och på kommunens hemsida.

Sammanfattningsvis bedöms planförslaget påverka möjligheterna till delaktighet i kommunen på flera olika sätt vilket kan medföra såväl positiva som negativa konsekvenser. Sammanvägt bedöms planförslaget innebära små eller obetydliga konsekvenser jämfört med både nuläget och nollalternativet för medborgarnas möjligheter till delaktighet i samhällslivet i form av jämlika levnadsvillkor, rörlighet, möjlighet till påverkan samt tillgänglighet till service och offentliga rum.

6.2 Folkhälsa

6.2.1 Rådande förhållanden

Luftkvaliteten och bullernivåerna inom Varbergs kommuns boendemiljöer bedöms generellt som goda. De löpande mätningar och beräkningar av luftkvalitet som kommunen utför visar att halterna av kväveoxider och partiklar i luft även i de mer slutna och högtrafikerade gaturummen i Varbergs centrum med god marginal underskrider gällande miljökvalitetsnormer (Varbergs kommun, 2024). Högre bullernivåer förekommer lokalt utmed mer högtrafikerade vägar samt kring Västkustbanan, speciellt i närheten av stationslägena.

Kärnkraftverket Ringhals avger kontinuerligt små utsläpp av radioaktiva ämnen till luften, men dessa kontrolleras löpande och ligger under gällande gränsvärden. Även vissa bullerstörningar kan förekomma från verket och från transporter till och från detta.

I kommunen finns förutsättningar för en trygg livsmiljö med närhet till naturen, den småskaliga landsbygden och den variationsrika kustmiljön. Natur, parker och rekreationsmöjligheter är geografiskt spridda över hela kommunen, vilket generellt ger bra tillgänglighet till kommunens resurser. Detta ger också goda förutsättningar för ett rikt friluftsliv och god folkhälsa. Kommunen är dock tydligt präglad av biltrafiken och det finns brister i gång- och cykelvägnätet. Det finns också ett antal hälsosamma miljöer, såsom naturområden, vilka idag inte kan nås enkelt utan bil.

Figur 6-2: Cyklister i Varbergs kommun. Foto: Natalie Greppi.

6.2.2 Planförslagets konsekvenser

För att främja god tillgänglighet, minska bilberoendet och hushålla med mark förespråkar planförslaget att ny bebyggelse i första hand ska tillkomma i anslutning till befintlig bebyggelse. Detta kan dock leda till ökade påfrestningar på boendemiljön i befintliga samhällen. Det kan innebära störningar i form av bland annat ökat buller och kan därmed medföra vissa negativa konsekvenser för miljön och folkhälsan där utbyggnationen sker. Planförslaget anger dock samtidigt att grönstrukturen ska utvecklas i takt med ny bostadsbebyggelse samt att lokalisering av bostäder, parker och skolor ska anpassas för att minimera risker för människors hälsa, vilket bedöms som positivt.

I syfte att främja miljö, hållbar utveckling och folkhälsa innehåller planförslaget ställningstaganden om att prioritera ett hållbart trafiksystem som möter människors behov av resor utifrån olika livssituationer och om att verka för trygga och trafiksäkra trafikstråk. För att på allvar få till en större samhällsförändring i resmönster till förmån för hållbara transporter bedöms dock att planförslaget skulle behövt innehålla betydligt starkare och mer konkreta riktlinjer om styrmedel som gör det mer attraktivt att färdas till fots eller med cykel och kollektivtrafik. Exempel på de senare kan vara hastighetsbegränsningar och minskat antal parkeringsplatser som ger

andra trafikantgrupper mer plats i gatumiljön. Avsaknaden av sådana riktlinjer bedöms innebära att befolkningens resmönster inte förändras annat än marginellt och i huvudsak förblir likt idag. Planförslaget bedöms därmed innebära obetydliga konsekvenser avseende folkhälsa kopplat till mobilitetsvanor både jämfört med nuläget och nollalternativet.

I planförslaget finns ställningstaganden om att förbättra friluftsinfrastrukturen inom viktiga natur- och rekreationsområden samt förbättra tillgängligheten till dessa för alla liksom om att reservera mark för idrottsplatser i närheten av bostäder och service. Detta gynnar människors möjligheter att utnyttja de gröna miljöerna i kommunen och ta del av de hälsofrämjande ekosystemtjänster de tillhandahåller.

Sammantaget bedöms planförslaget leda till såväl små positiva som små negativa konsekvenser för folkhälsa och de sammanvägda konsekvenserna bedöms bli obetydliga jämfört med nuläget. Även jämfört med nollalternativet bedöms planförslaget medföra obetydliga konsekvenser.

6.3 Jämställdhet

6.3.1 Rådande förhållanden

I Länsstyrelsen för Hallands läns Strategi för ett jämställt och jämlikt Halland 2021–2025 (Länsstyrelsen, 2021) beskrivs sex jämställdhetspolitiska mål:

- En jämn fördelning av makt och inflytande
- Ekonomisk jämställdhet
- Jämställd utbildning
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
- Jämställd hälsa
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Målen ska bidra till att kvinnor och män ska ha lika mycket makt i samhället på olika nivåer. Det handlar också om mänskliga rättigheter för att motverka diskriminering oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. (Länsstyrelsen, 2021).

Kommunen saknar idag till stor del ett jämställt och jämlikt trafiksystem, eftersom biltrafiken dominerar. Idag utgör både motorvägen E6 och Västkustbanan stora fysiska och mentala barriärer som delar kommunen, vilket kan upplevas som otryggt och gör det svårare att orientera sig.

6.3.2 Planförslagets konsekvenser

En av kommunens utmaningar gäller enligt planförslaget demografiska förändringar, en åldrande befolkning och en stigande risk för sociala utmaningar i framtiden. För att möta detta och tillgodose en växande befolknings varierande behov påpekas att det är viktigt att förbättra bostadsutbudet, erbjuda boenden till olika prisnivåer och olika boendeformer anpassade till livets olika skeden.

Planförslaget innehåller även flera ställningstaganden i linje med ovanstående, såsom:

- Samordna planering och byggande av bostäder med planering och utbyggnad av infrastruktur, samhällsservice, teknisk försörjning och offentliga platser som till exempel grönytor, parker och torg
- Skapa förutsättningar för att kommersiell och offentlig service samt fysiska mötesplatser finns i olika delar av kommunen.
- Använd och bredda kommunens markinnehav för att säkerställa en långsiktig hållbar samhällsutveckling med varierat bostadsutbud, möjlighet till samhällsservice och behov av offentlig plats.

Ställningstagandena bedöms bidra till att minska risken för segregation och ojämlikhet men bedöms eventuellt som otillräckliga för att i praktiken realisera ambitionen om en jämställd och rättvis samhällsutveckling. Det hade varit önskvärt med kompletterande och mer konkreta riktlinjer om hur segregation, gentrifiering och orättvis planering ska motverkas, samt hur tillgången på bostäder för ungdomar, nyanlända eller personer med behov av särskild service ska tillgodoses i framtiden.

Positivt är samtidigt att planförslaget anger att det ska finnas en jämn fördelning av mindre parker och naturområden, vilket bidrar till en jämställd tillgång till grönområden inom korta avstånd. Vidare anges att miljöer ska planeras för att vara tillgängliga samt upplevas trygga, både fysiskt och mentalt. Även detta bidrar positivt till en jämställd utveckling och medför positiva konsekvenser.

I planförslaget ligger utvecklingstygdpunkterna tydligt på tätorten och serviceorterna med bra kollektivtrafikanslutning och det anges att nybyggnation ska gå hand i hand med utveckling av kollektivtrafik. Planförslaget förespråkar också att nya verksamheter ska ges en hållbar lokalisering för att underlätta hållbar pendling mellan bostad och arbete. Detta förbättrar möjligheterna till arbetspendling och tillgänglighet för grupper som inte har tillgång till egen bil vilket är positivt för jämställdheten. Även den nya tågstationen i Väröbacka kommer att bidra positivt från ett jämställdhetsperspektiv då den förbättrar kollektivtrafikinfrastrukturen och pendlingsmöjligheterna för breda befolkningsgrupper.

Att planförslaget förespråkar fortsatt utredning av nya trafikplatser på E6 bedöms däremot ha en övervägande negativ påverkan på jämställdhet kopplat till transporter då det handlar om kostsamma åtgärder för samhället som enbart gynnar biltrafikanter. Om nya trafikplatser även inkluderar bättre passagemöjligheter av E6 för gång- och cykeltrafikanter kan dock även vissa positiva konsekvenser för jämställdheten i trafiken tillkomma.

Att utveckla landsbygden till en mer levande miljö, där fler människor rör sig kan medföra positiva effekter för tryggheten. Det är dock en utmaning att gestalta landsbygdsnoderna på ett sätt som både främjar trygghet och tar hänsyn till naturen. Speciellt äldre, ungdomar och kvinnor är beroende av kollektivtrafiken. En utbyggnad som inte sker längs kollektivtrafiknoder riskerar därför att bidra till minskad jämställdhet i kommunen.

Som framgår ovan påverkas även den sociala aspekten jämlikhet på flera sätt och i olika riktning av planförslaget. Sammantaget bedöms dock planförslaget innebära små positiva konsekvenser för jämställdheten i kommunen jämfört med nuläget även om det bedöms osäkert i vilken grad nuvarande ställningstaganden räcker för att motverka segregation. Gentemot nollalternativet, där ÖP 2010 fortsatt gäller, bedöms skillnaderna med avseende på jämlik samhällsutveckling generellt vara små och planförslaget bedöms medföra oönskvärda konsekvenser för jämställdhet jämfört med nollalternativet.

6.4 Barnperspektivet

6.4.1 Rådande förhållanden

Hälsosamma och trygga livsmiljöer för barn, säkra skolvägar, god tillgång till fritidsaktiviteter och hållbara resmöjligheter ska enligt Barnkonventionen finnas för att säkerställa barns rättigheter.

Idag är kommunen en bra plats för barn att växa upp. Rörelsefrihet, tillgänglighet och säkerhet är av avgörande betydelse för barn i den fysiska planeringen. Hur skolor, förskolor, bostäder, fritidsaktiviteter, naturområden, parker, torg och andra offentliga platser placeras i förhållande till varandra är av stor vikt för att möjliggöra barns fria och självständiga rörelse. Det är också av betydelse hur dessa funktioner är fördelade i förhållande till större vägar och järnvägar, då dessa kan utgöra hinder för barnens rörelsefrihet. Barn ska ha tillgång till hela stadsmiljön och inte bara de områden som är särskilt avsedda för barn. Det är deras rättighet att ha tillräckligt stora fria ytor för lek och utomhusaktiviteter i närheten av sina hem samt vid förskolor och skolor.

Figur 6-3: Barn. Foto: PMB Media och Design.

6.4.2 Planförslagets konsekvenser

Planen lyfter vikten av att skapa goda livsmiljöer för barn kopplat till boendesituationen, samt nämner FN:s barnkonvention som ett viktigt mål. Planen innehåller ställningstaganden om att idrottsanläggningar ska lokaliseras i närheten av bostäder och skolor, samt att skolor och förskolor ska planeras för att möjliggöra tillräcklig friyta. I planens anges även att kommunen ska verka för att utveckla säkra, trygga samt gena trafikstråk till exempelvis skolor, bostäder och fritidsområden. Barn och unga ska ha likvärdiga möjligheter att resa och få tillgång till transportsystem som är anpassade, tillgängliga och trafiksäkra. Planen har även ett ställningstagande om att planera för tillgång till goda ljudmiljöer, med särskilt fokus på barns utemiljö.

Planförslaget innebär främst en utbyggnad i Varberg stad och i serviceorterna. Nya bostäder väntas alltså främst tillkomma i eller i direkt anslutning till redan täta boendemiljöer. Barn som har en begränsad geografisk rörelsekrets är i extra stort behov av bostadsnära natur och rekreativsmöjligheter vilket blir särskilt viktigt i tätortsmiljöer. Genom de ovan nämnda ställningstagandena bedöms också planförslaget ge goda förutsättningar för att barnperspektivet ska bli tillgodosett i kommande detaljplanering vilket bedöms ge positiva konsekvenser för barns boendemiljö.

Planförslagets viljeyttringar om att stärka de lokala ortssambanden mellan Varbergs tätort, de stadsnära orterna och serviceorterna bedöms på sikt även innebära något bättre rörelsemöjligheter mellan dessa orter, till exempel genom bättre kollektivtrafikförbindelser, även om det bedöms osäkert i vilken utsträckning riktlinjerna kommer att leda till faktiska förbättringar.

Barn påverkas mer av buller och luftföroreningar än vuxna. I kommunens tätorter kan en viss ökning av buller och luftföroreningar förväntas i samband med kommande förtätningar. Dock bedöms detta generellt vara av marginell karaktär och inte få några negativa effekter av betydelse varken för barn eller befolkningen i övrigt.

En viss utbyggnad av verksamheter i kommunen planeras i nära anslutning till Ringhals, Södra Cell, samt i Himle och vid Sunnvära. Närheten till större och delvis riskfyllda verksamheter gör det extra angeläget att barnperspektivet beaktas vid framtida planering i denna typ av områden för att undvika negativa konsekvenser i barns boendemiljöer.

Utifrån barnperspektivet är det viktigt att det planeras för tillkommande förskoleplatser och skolor i en växande kommun vilket också lyfts fram i planförslaget. Från cirka 68 000 invånare idag förväntas Varberg kommun växa till cirka 80 000 invånare före 2040, vilket kommer att medföra ett ökat behov av förskolor och skolor. Det är positivt att planen satsar på att integrera skolor och förskolor i nya utbyggnadsområden, samt att det reserveras mark för idrottsplatser och hallar. Detta kan kompletteras med informella målpunkter för möten utan konsumtionstvång för ungdomar. Att markanvändningen ska ta hänsyn till utrymme för lekplatser, torg och parker är positivt.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra små positiva konsekvenser för barns boendemiljö och sociala förutsättningar jämfört med nuläget och även jämfört med nollalternativet.

6.5 Inkludering och integration

6.5.1 Rådande förhållanden

I Varbergs kommun ökar befolkningen och det är fler som flyttar till kommunen än därifrån. Arbetslösheten är mindre i kommunen än rikets genomsnitt och antalet utrikesfödda är lägre än det nationella genomsnittet (Kolada, 2022). Enligt medborgarundersökningen (Kolada, 2022) ligger antalet som anger att äldreomsorgen fungerar bra påtagligt långt under rikets genomsnitt.

Det finns vissa möjligheter till eftergymnasial utbildning inom kommunen samt goda pendlingsmöjligheter till såväl utbildning som arbetsmarknad i framförallt Göteborgsregionen. Inga utpekade socialt utsatta områden finns i kommunen. Enligt Boverkets segregationsbarometer (Boverkets segregationsbarometer, 2021) är kommunen ungefär lika segregerad som kringliggande kommuner.

6.5.2 Planförslagets konsekvenser

Planförslaget trycker på vikten av att undvika utanförskap och främja en socialt hållbar tillväxt som skapar ett jämlikt, tryggt och hälsosamt samhälle. Det innehåller även olika skrivningar och ställningstaganden om utveckling av bebyggelse, offentlig service och mobilitet som kan påverka förutsättningarna för inkludering och integration. Bland annat betonas att kommande planläggning ska ta hänsyn till behovet av rimlig samhällsservice inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse och att befolkningstillväxten medför behov av nya ytor för ett attraktivt vardagsliv.

Planförslaget innehåller även tydliga riktlinjer om att nya verksamheter ska ges en hållbar lokalisering där arbetspendling med kollektivtrafik, cykel eller till fots fungerar väl. För att främja detta finns bland annat ett ställningstagande om att planlägga för verksamhetsmark även inom stadsområdet och i serviceorterna. Kommunen planerar vidare att satsa på besöksnäringen, vilket kan bidra positivt till utveckling av landsbygden och ge nya arbetsmöjligheter och målpunkter för invånarna.

De ovan nämnda riktlinjerna bedöms generellt främja inkludering och integration såväl som social hållbarhet i andra avseenden. För att möta kommande demografiska och bostadsförsörjningsmässiga utmaningar och samtidigt motverka utanförskap och främja integration bedöms samtidigt att planförslaget skulle behövt

tydligare riktlinjer om att skapa förutsättningar för en småskalig mix av bostadstyper med blandade upplåtelseformer och olika prisnivåer i kommunens olika delar. Olika sociodemografiska förändringar i framtiden såsom migrationsflöden och en åldrande befolkning gör att behovet av en tydlig satsning på olika bostadsformer med olika prisnivåer växer, om kommunens invånare ska ha möjlighet att bo i kommunen under livets alla olika skeden.

Planförslaget påverkar inkludering och integration på flera sätt. Effekterna jämfört med nuläget bedöms dock i de flesta avseenden bli förhållandevis begränsade och sammantaget bedöms planförslaget innebära obetydliga konsekvenser jämfört med både nuläget och nollalternativet avseende inkludering och integration.

6.6 Gestaltad livsmiljö

6.6.1 Rådande förhållanden

Varbergs kommun är präglad av en lantlig struktur med närhet till kusten, skogen och staden. Kommunens kulturhistoriska förhållanden stärker Varbergs attraktionskraft och skapar en känsla av samhörighet och igenkänning som är viktig för invånarnas välmående och identitetskänsla gentemot kommunen. I Varberg finns förutsättningar för en god livsmiljö genom närhet till rekreations- och naturområden, kusten, värdefulla kulturmiljöer och mötesplatser (se . Samtidigt finns barriärer i form av vägar, järnvägar och stora industrianläggningar som Ringhals kärnkraftverk och Södra Cell i Värö.

Figur 6-4. Varbergs kulturhus, Komedianten, med stadsbibliotek, konsthall och teater är en viktig målpunkt och fungerar som stadens kulturcenter. Foto: Anita Wohlén.

6.6.2 Planförslagets konsekvenser

Planförslaget trycker på att ny samlad bebyggelse i första hand ska tillkomma i anslutning till redan befintlig bebyggelse, i syfte att värna omgivande mark och skapa goda förutsättningar för service och kollektivtrafik. Planförslaget förespråkar även viss utveckling på landsbygden, främst knutet till de stadsnära orterna. Det anges att planering och utformning av ny bebyggelse ska ske med hänsyn till omgivningen, natur- och kulturmiljön samt landskapsbilden. Trots denna hänsynsambition bedöms det finnas viss risk för att utbyggnad på landsbygden kan påverka den gestaltade livsmiljön negativt genom att den genuina, lantliga upplevelsen och kulturmiljön delvis går förlorad.

En viss utveckling av bostäder och verksamheter föreslås kring Hunnestad och Himle, som ligger inom den yttre skyddszonen för världsarvet Grimeton. Planen anger att utvecklingen ska ske med hänsyn till befintlig bebyggelse och omgivande landskap, vilket är positivt. Här är det viktigt att landskapets identitet och den värdefulla kulturmiljön skyddas vid framtida bebyggelse, vilket även är viktigt utifrån ett socialt perspektiv.

Utpökade områden för vindkraft kan medföra både positiva och negativa konsekvenser för den gestaltade livsmiljön. Å ena sidan förknippar många vindkraft med en grön omställning och ser vindkraftsutveckling som positiv, å andra sidan är många kritiska till vindkraft bland annat på grund av dess påverkan på landskapsbild och bullerstörningar. Utbyggnad av vindkraft i ännu outbyggda utpekade områden utmed kusten i norr bedöms inte medföra negativa konsekvenser för livsmiljön jämfört med nuläget då dessa områden redan idag är starkt av befintlig industriverksamhet. Däremot bedöms att eventuella tillkommande vindkraftverk inom området vid Bäckagård-Galtabäck kan medföra vissa negativa konsekvenser för den gestaltade livsmiljön. Bland annat med anledning av denna risk och baserat på planförslagets riktlinjer om hänsyn bedöms det dock som mindre troligt att nya verk tillkommer inom detta område.

Kommunen satsar på centrumutveckling i Varberg stad och serviceorterna vilket bedöms skapa goda förutsättningar för ett levande stadsliv och nya mötesplatser. Även icke-kommersiella platser kan beaktas mer här, såsom föreningsliv, konst och kultur, samt den cirkulära ekonomin och delningsekonomin. Dessa kan bidra till att skapa möten och interaktion.

Planförslaget nämner att det ska skapas förutsättningar för att konst och kultur ska kunna ta plats i det offentliga rummet. Ställningstagandena kring detta bedöms dock vara ganska vaga, något som i viss mån bedöms kunna medföra negativa konsekvenser för den gestaltade livsmiljön avseende publik kultur och konst. Speciellt kulturella och konstnärliga organisationer är ofta i behov av kommunens stöttning för att kunna etablera sig, vilket betyder att det behövs tydliga åtgärder för det för att möjliggöra en sådan utveckling.

Sammantaget bedöms planförslaget innebära små positiva konsekvenser för den gestaltade livsmiljön jämfört med nuläget främst till följd av något högre ambition avseende hänsyn till viktiga natur- och kulturmiljöer. Jämfört med nollalternativet bedöms planförslaget innebära obetydliga konsekvenser då ambitionen i dessa avseenden är likartad i ÖP 2010.

7 Ekonomiska konsekvenser

7.1 Kommunal ekonomi

7.1.1 Rådande förutsättningar

Varberg växer och befolkningen förväntas öka från 68 000 invånare till 80 000 invånare strax före 2040. Kommunen har ett fördelaktigt geografiskt läge i ett växande Halland, mitt emellan Göteborgsregionen och Skåne - Öresundsregionen. Halland ingår i Göteborgs lokala arbetsmarknadsregion och även i Göteborgs bostadsförsörjningsregion. De goda pendlingsmöjligheterna med regionaltåg på Väst kustbanan har bidragit till detta och till en utvidgad arbetsmarknad som ger positiva synergier för Varberg. Göteborg är den närmaste storstaden och pendlingsutbytet är stort och växande.

Kommunens större verksamhetsområden är lokaliserade längs E6, väg 41, väg 153, och vid infarterna till staden. I serviceorterna är verksamhetsområdena lokaliserade nära samhället. Denna placering ger tillgång till befintlig infrastruktur och främjar hållbara transporter för de anställda. Handelsetableringar är i huvudsak koncentrerade till Varbergs stadskärna och i kommunens serviceorter.

7.1.2 Planförslaget

Hur Varberg ska växa långsiktigt och ekonomiskt bärkraftigt beskrivs i en av de framtagna planeringsinriktningarna "Växa i takt". För att uppnå en balanserad utveckling anges att det är avgörande att bostäder, samhällsservice, arbetsplatser, infrastruktur, offentliga rum och parker med mera planeras och byggs ut i takt med befolkningsutvecklingen, och att det sker på ett sätt som ökar stadens långsiktiga hållbarhet i bred bemärkelse.

För att skapa en hållbar utveckling och god samhällsekonomi ska Varberg, enligt planförslaget, växa genom en utveckling som är koncentrerad till större samlad bebyggelse i anslutning till befintliga orter i kommunen. Staden ska fortsätta att vara en motor och resurs för samhällsutvecklingen i hela kommunen. Planeringen ska samordnas, byggande av bostäder samplaneras med planering och utbyggnad av ett hållbart trafiksystem för alla, samhällsservice, teknisk försörjning och offentliga friytor som parker och torg. För att möta ett växande näringsliv anges en hög markberedskap som ett av de viktigaste planeringsverktygen.

7.1.3 Planförslagets konsekvenser

Ett växande Varberg skapar utmaningar. Översiktsplanens strategi om att "växa stegvis" är konstruktiv och genererar en utbyggnad som är kontrollerad vilket ger gynnsamma förutsättningar för en hållbar långsiktig kommunalekonomi. Översiktsplanen har en balanserad framtida utvecklingsidé som innefattar bostads- och näringslivsutveckling samt ett angreppssätt för hur kommunens vatten- och avloppsanläggningar, äldreboenden, skolor, förskolor, offentliga rum och infrastruktur med mera ska utvecklas. Det är positivt att den nya översiktsplanen även tagit fasta på att utveckla Varbergs många olika geografier för att möjliggöra ett diversifierat boende som kan locka till sig nya kommuninvånare och därigenom nya skatteintäkter i kollektivtrafiknära lägen.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra små positiva effekter för den kommunala ekonomin jämfört med nuläget. Jämfört med nollalternativet, som i hög utsträckning innebär en likartad befolkningstillväxt och övrig utveckling, bedöms konsekvenserna vara obetydliga.

7.2 Förutsättningar för näringslivet

7.2.1 Rådande förhållanden

I Varbergs kommun finns en mångfald av verksamheter och företag i olika storlekar samt ett rikt och drivande näringsliv med företag inom allt från trä, cykel, skor, hotell och spa till campingar och produktion av elkraft. Detta bidrar till att kommunen uppfattas som en företagervänlig kommun med många uppskattad besöksdestinationer. Varberg har också utifrån ett näringslivsperspektiv ett fördelaktigt geografiskt läge mitt emellan Göteborgsregionen och Skåne – Öresundsregionen.

7.2.2 Planförslaget

Planförslaget betonar att staden ska fortsätta vara en motor och resurs i samhällsutvecklingen för hela kommunen. Ett konstruktivt förhållningssätt att skapa förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv, har vid framtagandet av den nya översiktsplanen applicerats genom en så kallad kommuntorné där kommunen samlat in synpunkter från kommuninvånare, företagare, intresseorganisationer och ungdomar i en tidig dialog innan samråd.

I framtagen mark- och vattenanvändningskarta pekas en rad olika områden för etableringar av verksamheter ut. På en övergripande nivå strävar översiktsplanen i sin föreslagna markanvändning till att större verksamhetsområden ska utvecklas längs de större infrastrukturstråken där det redan finns väl utbyggd infrastruktur. Utgångspunkten är att dessa ska kunna nås genom, i första hand, hållbara transporter. Kompletteringar av service och företagsetableringar föreslås även i befintliga orter i kommunen.

7.2.3 Planförslagets konsekvenser

Förslaget till ny översiktsplan skapar genom framtagna inriktningar gynnsamma förutsättningar för mer ytintensiva verksamheter. Småskaliga verksamheter tillåts utvecklas i anslutning till utpekade bebyggelsekoncentrationer. Bostadsutveckling kombinerat med skogsbruk och jordbruk skapar förutsättningar för areella näringar.

Att fokusera den framtida utvecklingen av verksamheter till större områden ger en kontrollerad utveckling där bland annat infrastruktursatsningar kan samordnas. Denna planeringsinriktning genererar en positiv ekonomisk konsekvens. Ur ett hållbarhetsperspektiv kan det vara fördelaktigt att fokusera på sådana större utpekade verksamhetsområden som generellt har en större potential att försörjas med hållbara transporter. Beträffande näringslivsetableringar i staden, är det bra att det i framtagen fördjupning av översiktsplanen för stadsområdet finns ett tänk kring exempelvis livsmedelsbutiker för att undvika framtida konkurrenssituationer där Varbergs centrum kan riskera att utarmas.

Ringhals kärnkraftverk utgör riksintresseanspråk för energiproduktion och är en av kommunens största arbetsplatser. Vattenfall planerar också för utveckling av kärnkraft vid Ringhals. Inom ramen för Varbergs nya översiktsplan ges Ringhals möjlighet att utvecklas, men få utvecklingsmöjligheter ges till andra energislag såsom vindkraft, både land- och havsbaserad, och solenergi.

Sammantaget bedöms Varbergs nya översiktsplan medföra måttliga positiva effekter för näringslivet jämfört med nuläget och även små positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet. Särskilt större företag och näringslivsidkare gynnas. Varbergs framtida möjligheter att tillskapa nya arbetstillfällen bedöms också påverkas positivt.

7.3 Förutsättningar för exploatörer

7.3.1 Rådande förhållanden

Varberg växer, och befolkningen förväntas öka från 68 000 invånare till 80 000 invånare strax före 2040. Med befolkningstillväxten följer också ett ökat behov av barnomsorg, bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, skolor, ytor för attraktivt vardagsliv samt utbyggnad av den tekniska infrastrukturen. En del av dessa investeringar faller på exploatörer som är villiga att utveckla Varberg men vissa investeringar faller också på kommunen samt individen.

7.3.2 Planförslaget

Planförslaget anger att Varberg stad, de stadsnära orterna och serviceorterna ska utgöra tyngdpunkterna i kommunens utveckling. Här ska den största utvecklingen av bostäder, arbetsplatser och service i kommunen ske. Den framtida utbyggnaden av Varberg ska ske stegvis. I översiktsplanen identifieras vikten av en utbyggnad som korrelerar med stadens långsiktiga utbyggnad av vatten- och avloppsanläggningar, äldreboenden, skolor, förskolor, offentliga rum och infrastruktur. Ny bebyggelse ska ske så att värden finns kvar för framtida generationer att ta del av. För att skapa en hållbar utveckling ska ny samlad bebyggelse i första hand tillkomma i anslutning till befintlig sådan.

Varbergs stad ska fortsätta att vara motorn i kommunens utveckling. De större serviceorterna Bua, Veddige och Tvååker enligt planförslaget också starka i sig själva och har genom sina lägen längs kollektivtrafikstråk och utbud av kommunal och kommersiell service goda förutsättningar för fortsatt tätortsutveckling. Väröbacka anses ha en mycket god framtida tillväxtpotential kopplat till den planerade nya tågstationen. I kommunens mindre serviceorter Kungsäter, Rolfstorp och Skällinge finns det tillgång till offentlig och kommersiell service som har en viktig funktion för de som bor och verkar i orten och omgivande bygder. Kommunens alla serviceorter ska ges möjlighet att utvecklas enligt de fördjupade översiktsplaner som finns för dessa. Några platser för utveckling av ny bebyggelse utmed kusten pekas ut i syfte att koncentrera byggnation dit. För övriga områden ska restriktiviteten, enligt planförslaget, vara hög. I skogsbygden och i odlingsbygden är inriktningen aktiv produktion och fortsatt brukande av marken. Värdefulla natur- och friluftsområden ska värnas och i odlingsbygden ska värdefull jordbruksmark prioriteras. Samtidigt anger planförslaget att det här ska finnas förutsättningar för näringslivsutveckling i form av skogs- och gårdsbruk och besöksnäring samt för boende med lantliga kvaliteter kombinerat med en tillåtande inställning till enskilda VA lösningar. Bebyggelseutveckling i samlad form ska fokuseras till befintliga orter.

7.3.3 Planförslagets konsekvenser

Det är bra att den nya översiktsplanen lyfter vikten av en samordnad planprocess på områdesnivå och att den framtida utvecklingen ska ske stegvis och från ett kompletteringsperspektiv. Översiktsplanen pekar ut en rad olika områden som är föremål för bostadsutveckling, vilket är gynnsamt från exploatörsperspektiv. Varbergs nya översiktsplan är relativt tydlig kring var den framtida utvecklingen kan ske. Framtidens exploatörer ges dock relativt lite vägledning kring hur den framtida bostadsutvecklingen ska ske vilket innebär såväl friheter som svårigheter. Att lantligt och samtidigt tätortsnära boende bejakas är konstruktivt. Däremot borde Varbergs nya översiktsplan tydligare adressera behovet av att hitta former och boendekoncept som kan generera ett hållbart boende även på landsbygden. Planförslagets restriktiva hållning till nya vind- och solenergianläggningar bedöms samtidigt ha viss negativ inverkan från ett exploatörsperspektiv.

Sammantaget bedöms översiktsplanen innebära små positiva effekter för kommunens exploatörer jämfört med nuläget. I förhållande till nollalternativet bedöms konsekvenserna bli obetydliga.

7.4 Förutsättningar för den enskilde

7.4.1 Rådande förhållanden

Varberg är idag ett förhållandevis tryggt samhälle med social sammanhållning, goda möjligheter till utbildning och generellt goda livsvillkor. Kommunen har ett varierat landskap och en rik natur som ger både boende och besökare möjligheter till upplevelser och en mångfald av boendemiljöer. Nya bostäder och arbetsplatser behöver dock byggas samtidigt som det behövs tillräckligt med plats för samhällsservice. Med befolkningstillväxten tillkommer också behov av ytor för ett attraktivt vardagsliv.

Det är en utmaning att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor. Samtidigt innebär det en möjlighet att minska transportbehovet och skapa en jämlik, gestaltad livsmiljö om dessa behov kan tillgodoses i närområdet.

7.4.2 Planförslaget

Förslaget till ny översiktsplan strävar efter att ny kommunal service blir lättillgänglig genom i första hand hållbara transporter. Detta för att minska transportbehoven och skapa en jämlik gestaltad livsmiljö där allas behov kan tillgodoses i närområdet. Lättillgänglig service innebär även att sträva efter att den ska finnas i nära anslutning till bostäder och skolor. I planförslaget står det tydligt angivet att, kommunen vid en framtida utveckling, bland annat ska lokalisera idrottsverksamheter och platser för utomhusaktiviteter i nära anslutning till befintliga och nya bostäder samt skolor. Samnyttjande av idrottsytor kan vara en del av utemiljön där det bedöms lämpligt.

7.4.3 Planförslagets konsekvenser

På sikt kommer åtgärderna som finns beskrivna i översiktsplanen, via bebyggelsekompletteringar, att leda till att boende i Varberg får ett bättre serviceutbud. Som kommunen själv beskriver i planförslaget är det dock viktigt att områdesplaneringen får styra den framtida utbyggnaden så att inte perspektivet på service, idrottsplatser, barnomsorg med mera tappas. Att brukarnas perspektiv hörsammats är konstruktivt. Varbergs goda geografiska läge i regionen tillskapar även tillgänglighet till en stor arbetsmarknad vilket är gynnsamt för den enskilde.

Ambitionen att möjliggöra för mer lantliga boenden i de stadsnära byarna är goda och ger ett mer diversifierat bostadsutbud. Det geografiska utpekandet är även genomtänkt på så vis att det finns realistiska förutsättningar för att resor mellan staden och de stadsnära byarna genom rimliga investeringar och satsningar på sikt till stor del bör kunna ske med hållbara trafikslag. Utveckling i mer perifera lägen kan dock riskera att förutsätta transportmedlet bil som kan innebära högre kostnader för den enskilde. En mindre styrd utveckling på landsbygden kan även fördyra boendekostnader genom exempelvis långa pendlingsavstånd samt kostnader för anläggning av fullgoda enskilda VA-lösningar. Jämfört med nuläget bedöms planförslaget sammantaget medföra små positiva konsekvenser för den enskilde i framtidens Varberg. Jämfört med nollalternativet bedöms konsekvenserna bli obetydliga.

8 Samlad bedömning

En sammanfattning av planförslagets miljökonsekvenser samt konsekvenser för sociala och ekonomiska hållbarhetsfaktorer jämfört med nuläget och nollalternativet ges tabell 8-1 samt i texten nedan. I separata avsnitt belyses även planförslagets påverkan på de nationella miljökvalitetsmålen och de globala hållbarhetsmålen.

8.1 Miljökonsekvenser

Planförslagets sammanvägda konsekvenser för respektive miljöaspekt är i de flesta fall relativt begränsade såväl jämfört med nuläget som nollalternativet. Detta beror dels på att planen generellt tar god hänsyn till frågor rörande människors hälsa och olika värden i landskapet och dels på att den planerade framtida samhällsutvecklingen inom staden och de större serviceorterna redan omfattas av fördjupningar till översiktsplanen som fortsatt ska gälla och som i vissa fall redan börjat genomföras.

Några huvuddrag i planförslaget föreligger dock som leder till mer påtagliga miljökonsekvenser jämfört med nuläget och till delvis annorlunda konsekvenser än vid nollalternativet. En sådan är att planförslaget har en mer restriktiv hållning till vindkraft jämfört med nollalternativet. Ökad utbyggnad av vindkraft med moderna verk som ofta har höjder över 200 meter leder till miljökonsekvenser för flera andra aspekter såsom landskapsbild, naturmiljö och friluftsliv vilket återspeglas i bedömningarna av dessa.

Samtidigt är ökad förnybar energiproduktion avgörande för möjligheterna att minska samhällets klimatpåverkan vilket är den aspekt där planförslaget bedöms ha störst brister. Avsaknaden av konkreta och kraftfulla riktlinjer om hur utsläpp per sektor och person ska minskas, kombinerat med behovet av omfattande utsläppsminskningar i närtid, gör att planförslaget bedöms leda till stora negativa konsekvenser för klimatet. Detta accentueras ytterligare av att kommunens potential till vind- och solenergiproduktion inte tas tillvara. Vad avser klimatpåverkan hade det varit önskvärt att planförslaget innehållit skarpare och mer konkreta riktlinjer om hur utsläppen ska minskas för att klara kommunens kolbudget samt mål om när nettonollutsläpp ska nås som är i linje med föreliggande behov enligt vetenskapliga rön och klimatlagen.

En annan skillnad mellan planförslaget och nollalternativet är att enligt planförslaget ska tyngdpunkten i Varbergs framtida utveckling utöver i staden och serviceorterna även ske i fyra så kallade stadsnära orter – Tofta, Lindberg, Gödestad och Hunnestad. Dessa orters kopplingar till staden ska också stärkas. Vidare bedöms det troligt att stadens fortsatta tillväxt på längre sikt innebär ett något större ianspråktagande av åkermark än nollalternativet inom den zon med stadsnära landsbygd som i planförslaget skiljs ut från odlingsbygden i övrigt.

Beträffande vattenhantering bedöms planförslaget innehålla erforderliga riktlinjer för att undvika mer betydande negativa konsekvenser för statusen i kommunens sjöar, vattendrag och kustvatten. Detsamma gäller avseende klimatanpassning mot översvämningar samt risker för ras, skred och erosion. Däremot bedöms planförslaget få vissa negativa konsekvenser för risk och säkerhet kopplat till sevesoverksamheter och transporter av farligt gods genom att antalet boende inom riskzoner kommer att öka.

8.2 Sociala konsekvenser

Planens konsekvenser för social hållbarhet har bedömts uppdelat på ett aspekterna delaktighet, folkhälsa, jämställdhet, barnperspektivet, inkludering och integration samt gestaltad livsmiljö. Viktiga faktorer i planförslaget som återverkar på flera olika sociala hållbarhetsaspekter är dess riktlinjer och ställningstaganden med bäring på mobilitet och hållbara transporter (gång, cykling och kollektivtrafik), blandade boendeformer, funktions-täthet, närhet till offentlig och kommersiell service och tillgång till offentliga rum för olika samhällsgrupper. Även tillgängligheten till grönområden i tätorter samt till kommunens viktigare natur- och rekreationsområden är viktiga frågor i sammanhanget.

Generellt bedöms planförslaget ha goda ambitioner avseende ovanstående frågor. I flera fall bedöms dock att riktlinjerna är väl allmänt hållna vilket kan skapa en osäkerhet om i vilken grad de är tillräckliga för att åstadkomma mer genomgripande förändringar i praktiken. En översiktsplan påverkar också naturligt nog flera av de berörda aspekterna på många olika sätt vilket gör att det i många fall bedöms uppstå flera olika konsekvenser i olika sammanhang i såväl positiv som negativ riktning. Den sammanvägda konsekvensbedömningen för respektive aspekt har genomgående landat i att konsekvenserna jämfört med såväl nuläget som nollalternativet är förhållandevis små. För de aspekter där planförslaget bedöms leda till mer än obetydliga konsekvenser är det dock i positiv riktning och jämfört med nuläget bedöms planförslaget leda till små positiva sociala konsekvenser avseende jämställdhet, barnperspektiv och gestaltad livsmiljö. Beträffande barnperspektiv bedöms små positiva förändringar även föreligga jämfört med nollalternativet.

8.3 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för ekonomisk hållbarhet har bedömts uppdelat på aspekterna kommunal ekonomi, förutsättningar för näringsliv, förutsättningar för exploatörer samt förutsättningar för den enskilde. I dessa sammanhang har bedömningarna i hög grad baserats på förväntad befolkningsökning, planerade utbyggnader samt i vilken mån planförslaget främjar tillväxt, företags- och verksamhetsetableringar, pendlingsmöjligheter samt invånarnas möjligheter till utbildning, arbete och ett rikt socialt liv. Bedömningarna av planförslaget konsekvenser för ekonomisk hållbarhet är generellt positiva inte minst för näringslivet.

Tabell 8-1. Sammanvägda konsekvenser för behandlade miljöaspekter samt sociala och ekonomiska hållbarhetsaspekter.

Miljöaspekter	Planförslag vs nuläge	Planförslag vs nollalternativ
Landskapsbild/kulturmiljö	Små negativa	Obetydliga
Naturmiljö	Obetydliga	Små positiva
Vatten	Obetydliga	Obetydliga
Klimatpåverkan	Stora negativa	Små negativa
Klimatanpassning	Små positiva	Små positiva
Friluftsliv och rekreation	Små positiva	Små positiva
Risk och säkerhet	Små negativa	Obetydliga
Hushållning med jordbruksmark	Måttliga negativa	Små negativa
Sociala aspekter		
Delaktighet	Obetydliga	Obetydliga
Folkhälsa	Obetydliga	Obetydliga
Jämställdhet	Små positiva	Obetydliga
Barnperspektivet	Små positiva	Små positiva
Inkludering och integration	Obetydliga	Obetydliga
Gestaltad livsmiljö	Små positiva	Obetydliga
Ekonomiska aspekter		
Kommunal ekonomi	Små positiva	Obetydliga
Förutsättningar för näringslivet	Måttliga positiva	Små positiva
Förutsättningar för exploatörer	Små positiva	Obetydliga
Förutsättningar för den enskilde	Små positiva	Obetydliga

8.4 Miljö kvalitetsmål

Förslaget till ny översiktsplan bedöms på olika sätt kunna påverka flera av de totalt 16 nationella miljö kvalitetsmålen. I tabell 8-2 nedan listas dessa mål tillsammans med en kort kommentar om hur de påverkas. Den sammanvägda påverkan anges även med pilar enligt nedan. Bedömningarna gäller främst i ett kommunalt, och delvis regionalt, perspektiv.

						
Stor positiv	Medelstor positiv	Svagt positiv	Neutralt	Svagt negativ	Medelstor negativ	Stor negativ

Tabell 8-2. Översikt över planförslagets inverkan på berörda nationella miljö kvalitetsmål.

Mål	Planförslagets påverkan	
	Begränsad klimatpåverkan: Målet motverkas i hög grad av att planförslaget saknar konkreta och kraftfulla riktlinjer om hur utsläpp per sektor och person ska minskas för att klara kommunens koldioxidbudget och åstadkomma de omställningar på samhällsnivå som krävs för att bromsa klimatkrisen och bidra till Varbergs kommuns del i att uppfylla målen från Parisavtalet. Även restriktiv hållning till ny vind- och solenergi motverkar målet.	
	Frisk luft: Planförslaget leder till viss förtätning som lokalt i vissa tätorter kan bidra till något ökade halter av luftföroreningar. Ökningarna bedöms dock bli marginella och luftkvaliteten bedöms generellt förbli god varför planförslaget inte bedöms motverka målet.	
	Bara naturlig försurning: Planförslaget bedöms inte leda till att trenden till ökad fordonstrafik på väg bryts. Med hänsyn till att utsläppen av kväveoxider per fordon samtidigt minskar bedöms dock planförslaget kunna genomföras utan att målet motverkas.	
	Giftfri miljö: Planförslaget innebär fortsatt tillväxt som bedöms leda till ökade utsläpp av föroreningar från trafik, verksamheter, spillvatten, enskilda hushåll med mera. Förutsatt att gällande lagar och regelverk följs bedöms dock planförslaget kunna genomföras utan konflikt med målet.	
	Säker strålmiljö: Ringhals kärnkraftverk ligger inom kommunen och planförslaget pekar, liksom nollalternativet, ut områden i dess närhet för framtida bostadsbebyggelse. Mätningar visar att den radioaktivitet som idag läcker ut från verket är mycket liten och ligger under gällande gränsvärden. Då risken för framtida utsläpp, till exempel som följd av sabotage eller olycka, aldrig helt kan uteslutas kan planförslaget i viss mån anses motverka miljömålet.	
	Levande sjöar och vattendrag: Planförslaget bedöms innehålla erforderliga riktlinjer för att undvika mer betydande negativa konsekvenser för statusen i kommunens sjöar och vattendrag. Även om bedömningen är osäker på grund av vagt formulerade ställningstaganden bedöms planförslaget därmed inte motverka målet.	

Mål	Planförslagets påverkan	
	Grundvatten av god kvalitet: Statusen i kommunens grundvattenförekomster bedöms inte att påverkas negativt av planens genomförande.	
	Hav i balans samt levande kust och skärgård: Planförslaget bedöms innehålla erforderliga riktlinjer för att undvika mer betydande negativa konsekvenser för statusen i kommunens kustvatten. Även om bedömningen är osäker på grund av vagt formulerade ställningstaganden bedöms planförslaget därmed inte motverka målet.	
	Myllrande våtmarker: Planförslagets tar ställning för att värna småvatten och våtmarker samt om möjligt åter- eller nyskapa sådana för att öka landskapets vattenhållande förmåga, förbättra vattenkvalitet och öka biologisk mångfald. Därmed bedöms det ha en positiv inverkan på möjligheterna att nå målet.	
	Levande skogar: Planförslaget tar generellt god hänsyn till skogliga miljöer, såväl skyddade skogar som produktionsskog, och bedöms därmed bidra till målets uppfyllande.	
	Ett rikt odlingslandskap: Planförslaget innehåller flera ställningstaganden som främjar god markhushållning, såsom att vid nybyggnation i första hand förtäta, komplettera eller omvandla redan ianspråktagen mark och att lokalisera ny bebyggelse intill befintlig. Trots det innebär planförslaget ett förhållandevis stort ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark och bedöms därmed i viss mån motverka målet.	
	God bebyggd miljö: Planförslaget har höga ambitioner och väl genomtänkta riktlinjer om hur en hälsosam byggd miljö ska skapas som generellt bedöms harmoniera med målet.	
	Ett rikt växt- och djurliv: Lokalt där planförslaget förespråkar ianspråktagande av mark uppstår vissa negativa konsekvenser för växt- och djurliv. Effekterna är dock begränsade och motvägs av planförslagets ställningstaganden om att värna och stärka naturmiljön i olika avseenden. Planförslaget bedöms därmed inte motverka målet.	

8.5 Globala hållbarhetsmål

Även de globala hållbarhetsmålen påverkas på många sätt av kommunal översiktsplanering. Detta belyses inte minst av att planförslaget inledningsvis anger att hållbar utveckling är det övergripande målet för Varbergs kommun. Nedan återges kortfattat hur de mål som berörs bedöms bli påverkade av planförslaget jämfört med dagens förhållanden. Den sammanvägda påverkan anges med pilar enligt samma slag som för de nationella miljömålen.

Tabell 8-3. Översikt över planförslagets inverkan på berörda globala hållbarhetsmål.

Mål	Planförslagets påverkan	
	Ställningstaganden om förbättrad kollektivtrafik till viktiga friluftsområden ger bättre och bredare tillgång till ekosystemtjänster som främjar mentalt välbefinnande. Ambitionerna att verka för mer hållbara transportsystem kan också gynna folkhälsa och trafiksäkerhet, även om effekten bedöms bli liten. Viss förtätning bedöms kunna ske utan försämrad hälsa kopplat till luftföroreningar och buller.	
	Riktlinjer finns om att trygga och trafiksäkra vägar till skolor ska säkerställas genom välutvecklade nät för gång- och cykel och att skolor och förskolor ska integreras vid utbyggnad av nya områden. Ambitioner finns att främja inkludering och integration vid fysik planering även om riktlinjerna inte bedöms vara tillräckligt konkreta för att leda till mer genomgripande förändringar.	
	Planförslaget påverkar jämställdhet på flera sätt i såväl positiv som negativ riktning. Goda ambitioner finns om att främja jämställdhet och social hållbarhet bland annat genom ett varierat bostadsutbud i hela kommunen, underlättad arbetspendling, trygga offentliga miljöer och utveckling av ett hållbart transportsystem för alla.	
	Tillräckliga ställningstaganden bedöms finnas för att undvika negativa förändringar av betydelse i kommunens vattenförekomster och planförslaget förespråkar restaurering och anläggning av våtmarker. Samtidigt leder ny bebyggelse till ökade utsläpp. Ett tydligare ställningstagande för engagemang i mellankommunala vattenvårdssamarbeten baserat på avrinningsområden saknas.	
	Målet motverkas genom planförslagets mycket restriktiva hållning till framtida utbyggnad av de förnybara energislagen sol och vind vilket innebär att kommunens potential för sådan energiproduktion inte tas tillvara.	
	Planförslaget bedöms på en övergripande nivå främst leda till positiva ekonomiska konsekvenser genom en balanserad framtida utvecklingsidé för bostads- och näringslivsutveckling samt för vissa verksamheter. Samtidigt motverkar dock planen nya vind- och solenergi-anläggningar. Tillkommande stationsnära boenden med goda pendlingsmöjligheter främjar arbetsvillkoren för bredare grupper.	
	Målet påverkas på flera sätt. Flera riktlinjer finns om satsningar på hållbar infrastruktur som är tillgänglig för alla och minskar bilberoendet i vardagen. De bedöms dock inte vara tillräckligt starka för att åstadkomma en bredare samhällsomställning. Samtidigt förespråkas nya trafikplatser på E6 som gynnar bilism. En restriktiv hållning till sol- och vindkraft begränsar produktionen av förnybar el som är viktig för omställningen till en fossilfri industri och fordonsflotta.	

Mål	Planförslagets påverkan	
 <p>10 MINSKAD OJÄMLIKHET</p>	<p>Planförslaget påverkar möjligheterna till delaktighet i kommunen på flera olika sätt. Sammantaget bedöms dock planförslaget innebära ungefär oförändrade möjligheter till delaktighet i samhällslivet i form av jämlika levnadsvillkor, rörlighet, möjlighet till påverkan samt tillgänglighet till service och offentliga rum.</p>	
 <p>11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN</p>	<p>Tydlig positiv påverkan genom ställningstaganden om att verka för en sammanhängande grön och blå infrastruktur, god tillgång till närnatur, ett hållbart transportsystem för alla, tätorter med blandade boendeformer, funktionstäthet, närhet till offentlig och kommersiell service samt tillgång till offentliga rum för olika samhällsgrupper.</p>	
 <p>13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA</p>	<p>Tillräckligt konkreta och kraftfulla riktlinjer om hur utsläpp per sektor och person ska minskas för att klara kommunens kolbudget saknas i planförslaget. Med hänsyn till det stora behovet av omfattande utsläppsminskningar i närtid påverkas därmed målet kraftigt i negativ riktning. Att planförslaget ger mycket begränsade möjligheter för ny sol- och vindkraft motverkar också målet.</p>	
 <p>14 HAV OCH MARINA RESURSER</p>	<p>Planens riktlinjer om vattenhantering bedöms tillräckliga för att undvika förorening av vattnet i någon betydande grad och ställningstagandena om att värna kusten är tillfredsställande.</p>	
 <p>15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD</p>	<p>Lokalt där nya områden tas i anspråk påverkas ekosystem och biologisk mångfald negativt. Dessa effekter är dock begränsade och motverkas av planförslagets höga ambitioner att värna och stärka värdefull natur.</p>	
 <p>16 FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN</p>	<p>Planförslaget innehåller flera riktlinjer om att undvika utanförskap, främja socialt hållbar tillväxt och ett jämlikt, tryggt och hälsosamt samhälle. Då olika sociodemografiska förändringar gör att utmaningarna växer i framtiden bedöms dock riktlinjerna inte vara tillräckligt starka och konkreta för att mer genomgripande motverka utanförskap och främja integration.</p>	

9 Uppföljning av planens miljöpåverkan

Enligt miljöbalkens ska MKB:n ange sådana åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av en plan medför. Översiktsplaners konsekvenser bedöms översiktligt och kommunövergripande och är i många fall relativt osäkra och beroende av hur planens riktlinjer tolkas och tillämpas i kommande fysisk planering under en längre tid. Detta påverkar i hög grad vilken typ av uppföljning som kan anses relevant. Uppföljning av mer lokala och konkreta konsekvenser passar till exempel som regel bäst i samband med kommande detaljplanering eller i tillståndsprocesser för verksamheter.

Uppföljningsparametrar till översiktsplanen som bedöms relevanta och lämpade för den översiktliga planeringsnivån är övervakning av:

- Kommunens årliga utsläpp av klimatgaser mätt som CO₂-ekvivalenter.
- Arbetspendlingens fördelning på olika transportslag.
- Lansspråktagande av jordbruksmark för exploateringsändamål
- Mängd producerad grön el inom kommunen
- Areal naturmark som omfattas av skydd
- Antal tillkommande enskilda bostäder som ges bygglov utanför detaljplanelagd mark.

Uppföljningen av översiktsplanens miljökonsekvenser bör sammanställas i ett uppföljningsprogram där det även framgår hur den görs, under vilken tid och med vilka intervall samt var resultaten sammanställs. Det bör också framgå vem som ansvarar för uppföljningen och hur den finansieras. För att effektivisera uppföljningen rekommenderas även att den samordnas med annan kommunövergripande uppföljning och datainsamling liksom med kommunens löpande budgetuppföljningar.

10 Referenser

- Ahnlund, B., & Mascher, C. (2016). *Kulturmiljöprogram för Varbergs kommun*. Varberg: Varbergs kommun.
- Andreasson et. al., H. (2022). *Växtodling i kombination med solexproduktion*. SLU.
- Boverket. (2023). *Utsläpp av växthusgaser från bygg- och fastighetssektorn*. Hämtat från Byggnads: <https://www.boverket.se/sv/byggnads/hallbart-byggnads-och-forvaltning/miljoindikatorer---aktuellt-status/vaxthusgaser/>
- Boverket. (den 15 11 2024). *Att arbeta med riktlinjer i grönplaneringen*. Hämtat från Boverket: <https://www.boverket.se/sv/>
- Boverkets segregationsbarometer. (2021). <https://segregationsbarometern.boverket.se/ojamlighetsindex-och-omradestyper/>.
- Climatevisualizer. (2023). *Varbergs koldioxidbudget*. Hämtat från <https://www.climatevisualizer.com/varberg/overview>
- Ecogain. (2023). *Solenergi- och vindkraftsutredning för Varbergs kommun*. Ecogain.
- Ecogain. (2023b). *Solenergi- och vindkraftsutredning för varbergs kommun*.
- Georgsson, K. e. (1997). *Hallands flora*. Lund.
- GF Konsult AB. (den 29 09 2007-10-08). *Naturvårdsprogram för Varbergs kommun - Remissversion*. Varbergs kommun. Hämtat från Naturvård och parker: <https://varberg.se/byggabomiljo/naturvardochparker/naturvard.4.12d3b98d13f7ba71e5a832.html>
- Göteborgs universitet. (2023). *Aktuellt*. Hämtat från Forskare: "Marint liv gynnas av havsbaserad vindkraft": <https://www.gu.se/nyheter/forskare-marint-liv-gynnas-av-havsbaserad-vindkraft-0>
- Jordbruksverket. (2021). *Värdering av jordbruksmark i planprocessen*.
- Jordbruksverket. (09 2023). *Jordbruksverkets statistikdatabas*. Hämtat från https://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/Jordbruksverkets%20statistikdatabas__Arealer__1%20Riket%20I%20C3%A4n%20kommun/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625
- Jordbruksverket. (2023). *Livsmedelsstrategin och vårt uppdrag*. Hämtat från <https://jordbruksverket.se/mat-och-drycker/livsmedelsstrategi-for-sverige/livsmedelsstrategin-och-vart-uppdrag>
- Kolada. (2022). <https://kolada.se/verktyg/jamforaren/?focus=16667&report=74560>.
- Lennartsson, B.-M. (2012). *Stadens karaktärer : kulturmiljöer i Varbergs stadsområde*. Varberg: Varbergs kommun.
- Lindahl. (2023). *Ny miljödom om solcellsanläggning på jordbruksmark*. Hämtat från <https://www.lindahl.se/aktuellt/insikter/2021/ny-miljod-dom-om-solcellsanlaggning-pa-jordbruksmark-kan-paverka-framtida-anlaggningar/>
- Länsstyrelsen Hallands län. (2011). *Risikanalyser av farligt gods i Hallands län*.
- Länsstyrelsen i Hallands län. (2005-09-15). *Bevarandeplan för Natura 2000-området Morups tånge*. Länsstyrelsen i Hallands län.

- Länsstyrelsen i Hallands län. (2005-12-28). *Bevarandeplan för Natura 2000-området Balgö*. Länsstyrelsen i Hallands län.
- Länsstyrelsen i Hallands län. (2005-12-28). *Bevarandeplan för Natura 2000-området Fladen*. Länsstyrelsen i Hallands län.
- Länsstyrelsen i Hallands län. (2005-18-18). *Bevarandeplan för Natura 2000-området Gamla Köpstad*. Länsstyrelsen i Hallands län.
- Länsstyrelsen i Hallands län. (2014-12-03). *Beslut Utvidgning av stranddskyddsområde i Varbergs kommun*.
- Länsstyrelsen i Hallands län. (2015-03-11). *Skötselplan för naturreservatet Vendelsöarna i Varbergs kommun*. Länsstyrelsen i Hallands län.
- Länsstyrelsen i Hallands län. (2018-05-16). *Bevarandeplan för Natura 2000-området Getteröns fågelreservat*. Länsstyrelsen i Hallands län.
- Länsstyrelsen i Hallands län. (2018-05-16). *Bevarandeplan för Natura 2000-området Getteröns fågelreservat*. Länsstyrelsen i Hallands län.
- Länsstyrelsen, i. H. (2021). *Strategi för ett jämställt och jämlikt Halland 2021–2025*.
- Länsstyrelserna. (2022). *Solceller på mark – lägesbild sydlänen*.
- MSB. (u.å.). *Nationell beredskapsplan för hantering av en kärnteknisk olycka*. Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap.
- Mälardalens universitet. (2021). *Sverigeunikt projekt som kombinerar solceller och odling ökar skörden*.
- Naturskyddsföreningen. (2023). *Havsbaserad vindkraft ståndpunkter och vägledning*. Naturskyddsföreningen.
- Naturvårdsverket. (2000-09). *Registerblad : Område av riksintresse för naturvård i hallands län. NN 10 Åkulla bokskogar*. Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. (2000-10). *Registerblad: Område av riksintresse för naturvård i hallands län, NN 38 Grimeton*. Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. (2000-12). *Registerblad: Område av riksintresse för naturvård i hallands län, NN8 Fävren - Valasjön*. Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. (den 16 10 2023). *Våtmarker skyddade enligt Ramsarkonventionen*. Hämtat från Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/vatmarker-skyddade-enligt-ramsarkonventionen/>
- Naturvårdsverket. (2000-05). *Registerblad: Område av riksintresse för naturvård i hallands län, NN7 Viskan - Veselången*. Naturvårdsverket.
- Nordiska ministerrådet. (2022). *Nordic cities: Green, Resilient, Healthy*. Nordiska ministerrådet.
- Pettersson, S. E. (2024). *Vindkraft i skogsmiljö. Beräkning dödlighet hos fladdermöss och fåglar*. Vindval.
- Ramsar Sites Information Service. (den 29 09 2023). *Träslövsläge-Morups Tånge*. Hämtat från Ramsar Sites Information Service: <https://rsis.ramsar.org/>
- Region Halland. (2016). *Kollektivtrafik för en hållbar utveckling Halland 2035*. Region Halland.

- Region Halland. (den 17 10 2023). *Region Halland: Nyheter*. Hämtat från Region Halland:
<https://www.regionhalland.se/>
- Rydell, J. e. (2017). *Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss. Uppdaterad syntesrapport*.
Naturvårdsverket.
- SCB. (2023). *Folkmängd i riket, län och kommuner*. Hämtat från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/folkmangd-och-befolkningsforandringar---helarsstatistik/folkmangd-i-riket-lan-och-kommuner-31-december-2022-och-be>.
- SCB. (den 29 09 2023). *Markanvändningen i Sverige*. Hämtat från scb.se: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/markanvandningen-i-sverige/>
- SCB. (09 2023b). *Land- och vattenareal per den 1 januari efter region och arealtyp. År 2012 - 2023*. Hämtat från https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__MI__MI0802/Areal2012NN/
- Skogsstyrelsen. (den 29 09 2023). *Skogliga grunddata*. Hämtat från Skogsstyrelsen:
<https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/?startapp=skogligagrunddata>
- Sveriges länsstyrelser och Energimyndigheten. (den 09 10 2023). *Vindbrukskollen*. Hämtat från
Vindbrukskollen: <https://vbk.lansstyrelsen.se/>
- Sveriges Miljömål. (den 15 11 2024). *Sveriges miljömål*. Hämtat från Sveriges miljömål:
<https://www.sverigemiljomal.se/miljomalen/>
- Taubmann, J. C. (2021). *Tjäder och vindkraft*. Naturvårdsverket.
- Tillstånd till vindkraftverk på fastigheten A m.fl. i Varbergs kommun, M 10072-12 (Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen den 23 08 2013).
- Tuvendal, M. &. (2023-01-31). *Kommunövergripande ekosystemtjänstanalys del III värdering av jordbruksmark i Varbergs kommun*. Calluna AB.
- UNESCO. (1972). *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*.
- Varbergs kommun. (2012). *Varbergs stadskärna : kulturhistoriskt underlag för plan- och bygglovsfrågor*.
Varberg: Varbergs kommun.
- Varbergs kommun. (2021-09-20). *Planeringsinriktningar för ny översiktsplan*. Varbergs kommun.
- Varbergs kommun. (2023). <https://varberg.se/>. Hämtat från Varbergs kommun.
- Varbergs kommun. (2024). *Gränsvärden och kontroller*. Hämtat från Varbergs kommun:
<https://varberg.se/bygga-bo-och-miljo/bostader-och-boendemiljo/boendemiljo/gransvarden-och-kontroller>
- Varbergs ornitologiska förening. (u.d.). *Fågellokaler i Varbergs kommun*.
- Wahlsteen, E. &. (2023-01-31). *Kommunövergripande ekosystemtjänstanalys Del I ekosystemtjänster i Varbergs kommun*. Calluna AB.
- WSP. (2022). *Översvämningsrisker till följd av et förändrat klimat*. Varbergs kommun.

